

Sadržaj

II. Nezakonodavni akti

ODLUKE

- ★ **Odluka Komisije (EU) 2018/117 od 14. srpnja 2017. o državnoj potpori u predmetu SA.29064 (2011/C) (ex 2011/NN) – Irska – neprimjenjivanje poreza na zračni prijevoz na putnike u tranzitu i transferu** (priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 4932)⁽¹⁾ 1
- ★ **Odluka Komisije (EU) 2018/118 od 31. kolovoza 2017. o državnoj potpori SA.35818 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2012/CP) koju je provela Španjolska za poduzetnika Iberpotash** (priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 5877)⁽¹⁾ 25
- ★ **Odluka Komisije (EU) 2018/119 od 18. rujna 2017. o državnoj potpori SA.47702 (2017/C) (ex 2017/N) – Ujedinjena Kraljevina – Alternativni paket kojim se zamjenjuje obveza banke Royal Bank of Scotland koja se odnosi na prodaju podružnice Rainbow** (priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 6184)⁽¹⁾ 49

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP.

II.

(Nezakonodavni akti)

ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/117

od 14. srpnja 2017.

o državnoj potpori u predmetu SA.29064 (2011/C) (ex 2011/NN)

Irska – neprimjenjivanje poreza na zračni prijevoz na putnike u tranzitu i transferu

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 4932)

(Vjerodostojan je samo tekst na engleskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da podnesu svoje primjedbe ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Dopisom od 21. srpnja 2009., koji je Komisija 22. srpnja 2009. evidentirala pod brojem CP 231/2009, Komisija je zaprimila pritužbu zračnog prijevoznika Ryanair Ltd (sada Ryanair Designated Activity Company, dalje u tekstu: „Ryanair”) da je porezom na zračni prijevoz („PZP”), odnosno trošarinom koju je uvela za odlazak putnika na letovima iz irskih zračnih luka, Irska dodijelila nezakonitu državnu potporu.
- (2) Dopisom od 28. srpnja 2009. Komisija je tu pritužbu proslijedila Irskoj i zatražila njezino stajalište o tvrdnjama iznesenima u dopisu od 21. srpnja 2009.
- (3) Dopisom od 26. kolovoza 2009. Irska je zatražila produljenje roka za dostavljanje odgovora, što je Komisija prihvatila dopisom od 3. rujna 2009.
- (4) Irska je 15. listopada 2009. odgovorila na dopis Komisije, koja je istog dana evidentirala njezin odgovor.
- (5) Budući da je navodna potpora uvedena bez prethodne obavijesti Komisiji, predmet je evidentiran kao neprijavljena mjera. Komisija je provela prethodni istražni postupak u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a.

⁽¹⁾ SL C 220, 17.6.2016., str. 13.

- (6) Odlukom od 13. srpnja 2011. („Odluka iz 2011.”) ⁽¹⁾, donesenom na kraju faze prethodnog istražnog postupka, Komisija je odbila većinu pritužbi društva Ryanair. Točnije, utvrdila je da neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. No Komisija je odlučila pokrenuti i službeni istražni postupak u pogledu različitih poreznih tarifa koje se primjenjuju na letove do odredišta koja se nalaze najviše 300 kilometara od zračne luke Dublin i na sve ostale letove.
- (7) Zahtjevom podnesenim tajništvu Općeg suda 24. rujna 2011. Ryanair je podnio tužbu za djelomično poništenje Odluke iz 2011. u dijelu u kojem je utvrđeno da neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Predmet je evidentiran pod brojem T-512/11.
- (8) Komisija je 25. srpnja 2012. donijela odluku („Odluka iz 2012.”) o primjeni različitih tarifa PZP-a ⁽²⁾. Utvrdila je da je Irska od 30. ožujka 2009. do 28. veljače 2011. državnu potporu dodjeljivala u obliku niže tarife PZP-a koja se primjenjivala na letove do odredišta koja se nalaze najviše 300 kilometara od zračne luke Dublin. Nadalje, Komisija je utvrdila da je državna potpora nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem te je od Irske zatražila da od korisnika vrati nespojivu potporu.
- (9) Ryanair i Aer Lingus žalbe na Odluku iz 2012. podnijeli su 1. studenoga 2012. i 15. studenoga 2012. Ti su predmeti evidentirani pod brojevima T-473/12 i T-500/12.
- (10) Presudom od 25. studenoga 2014. Opći sud poništio je Odluku iz 2011. u dijelu u kojem je u njoj utvrđeno da neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ⁽³⁾. Opći sud smatrao je da je Komisija trebala pokrenuti službeni istražni postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. UFEU-a.
- (11) Presudom od 5. veljače 2015. Opći sud poništio je Odluku iz 2012. o različitim poreznim tarifama koje se primjenjuju na letove do odredišta koja se nalaze najviše 300 kilometara od zračne luke Dublin, u dijelu u kojem se njome nalaže povrat potpore od korisnika u iznosu određenom u visini od 8 EUR po putniku ⁽⁴⁾. Komisija je Sudu podnijela žalbu protiv te presude.
- (12) Nakon poništenja Odluke iz 2011. Komisija je dopisom od 28. rujna 2015. obavijestila Irsku da je u pogledu neprimjenjivanja PZP-a na putnike u transferu i tranzitu odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. UFEU-a. Odluka („Odluka o pokretanju postupka”) objavljena je u *Službenom listu Europske unije* ⁽⁵⁾. Komisija je pozvala zainteresirane strane da podnesu svoje primjedbe o toj mjeri.
- (13) Irska je svoje primjedbe na Odluku o pokretanju postupka dostavila dopisom od 22. prosinca 2015., koji je Komisija evidentirala 6. siječnja 2016.
- (14) Komisija je zaprimila primjedbe dviju zainteresiranih strana. Dopisom od 23. kolovoza 2016. Komisija je te primjedbe prosljedila Irskoj i dala joj priliku da na njih odgovori. Budući da Irska nije dostavila odgovor, Komisija je dopisom od 17. listopada 2016. ponovila svoj poziv Irskoj da dostavi svoja opažanja u pogledu primjedbi zainteresiranih strana.
- (15) Dopisom od 9. prosinca 2016. Komisija je od Irske zatražila da dostavi dodatne informacije. Irska je odgovorila dopisom od 18. siječnja 2017. U tom je dopisu Irska dostavila i svoja opažanja u pogledu primjedbi zainteresiranih strana.
- (16) Presudom od 21. prosinca 2016. Sud je ukinuo presude Općeg suda u dijelu u kojem se njima poništava Odluka iz 2012. ⁽⁶⁾, potvrdivši time da Irska od zračnih prijevoznika koji su primili nezakonitu državnu potporu mora vratiti iznos od 8 EUR po putniku.

⁽¹⁾ Odluka Komisije od 13. srpnja 2011. o državnoj potpori u predmetu SA.29064 (2011/NN) Izuzeće od plaćanja poreza na putnike u zračnom prometu, Irska (SL C 306, 18.10.2011., str. 10.).

⁽²⁾ Odluka Komisije 2013/199/EU od 25. srpnja 2012. o državnoj potpori u predmetu SA.29064 (11/C ex 11/NN) Različite porezne tarife koje Irska primjenjuje na zračni prijevoz (SL L 119, 30.4.2013., str. 30.).

⁽³⁾ Presuda Općeg suda od 25. studenoga 2014., *Ryanair protiv Komisije*, T-512/11, ECLI:EU:T:2014:989.

⁽⁴⁾ Presuda Općeg suda od 5. veljače 2015., *Aer Lingus Ltd protiv Komisije*, T-473/12, ECLI:EU:T:2015:78.

⁽⁵⁾ SL C 220, 17.6.2016., str. 13.

⁽⁶⁾ Presuda Suda od 21. prosinca 2016., *Komisija protiv Aer Lingus Ltd i Ryanair*, spojeni predmeti C-164/15 P i C-165/15 P, ECLI:EU:C:2016:990.

2. DETALJAN OPIS MJERE I PRETHODNI POSTUPCI

2.1. PZP

- (17) PZP je utvrđen člankom 55. stavkom 2. Drugog zakona o financijama (engl. *Finance (No. 2) Act*) iz 2008. („Zakon o financijama“) ⁽¹⁾. Zakon o financijama stupio je na snagu 30. ožujka 2009. U članku 55. stavku 2. Zakona o financijama navodi se da zračni prijevoznici PZP plaćaju za „svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke koja se nalazi u Irskoj“.
- (18) Pojmovi upotrijebljeni u članku 55. stavku 2. Zakona o financijama definirani su u članku 55. stavku 1. U definiciji pojma „putnik“ iz članka 55. stavka 2. Zakona o financijama izričito se isključuje „putnik u tranzitu ili transferu“, što znači da odlazak „putnika u tranzitu ili transferu“ ne čini „odlazak putnika“ za koji su zračni prijevoznici obvezni platiti PZP. „Putnik u tranzitu“ definira se kao „putnik koji se nalazi u zrakoplovu koji tijekom putovanja slijeće u zračnu luku i koji svoje putovanje nastavlja tim zrakoplovom“. Nadalje, „putnik u transferu“ znači „putnik koji zrakoplovom dolazi u zračnu luku i koji iz te zračne luke odlazi drugim letom, ali ne prema zračnoj luci u kojoj je putnik započeo putovanje, pri čemu su oba leta dio jedne rezervacije te vrijeme između planiranog dolaska zrakoplova u zračnu luku i planiranog odlaska zrakoplova iz te zračne luke ne traje više od šest sati“. Konačno, „zračna luka“ znači zračna luka u smislu izmjene Zakona o zračnoj plovidbi i prijevozu (engl. *Air Navigation and Transport (Amendment) Act*) iz 1998., ali ne uključuje zračnu luku u kojoj je broj odlazaka putnika u prethodnoj kalendarskoj godini bio manji od 10 000 ⁽²⁾.
- (19) Kad je PZP uveden, u članku 55. stavku 2. točki (b) Zakona o financijama bilo je navedeno da se „porez na zračni prijevoz obračunava, ubire i plaća s obzirom na udaljenost između mjesta u kojem je putovanje započelo i mjesta u kojem je putovanje završilo po cijeni od: i. 2 EUR za let iz zračne luke do odredišta koje se nalazi najviše 300 kilometara od zračne luke Dublin; ii. 10 EUR u svim ostalim slučajevima“.
- (20) Nakon Komisijina istražnog postupka u pogledu moguće povrede Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾ te članka 56. UFEU-a o slobodi pružanja usluga tarife su promijenjene s učinkom od 1. ožujka 2011. tako da se jedinstvena porezna tarifa od 3 EUR primjenjivala na sve odlaske od tog datuma nadalje, bez obzira na udaljenost od zračne luke Dublin ⁽⁴⁾.
- (21) PZP je ukinut s učinkom od 1. travnja 2014.

2.2. Funkcioniranje PZP-a

- (22) U svojem dopisu od 18. siječnja 2017. Irska je objasnila da bi u skladu sa smjernicama Porezne i carinske uprave („Office of the Revenue Commissioners“) od 30. ožujka 2009. (vidjeti uvodnu izjavu 84.) za određivanje porezne tarife koju treba platiti zračni prijevoznik trebao putovanje koje se sastoji od nekoliko dionica promatrati u njegovoj cjelosti. Irska je dala primjer leta s dvjema dionicama, prvom od Dublina do Shannona i drugom od Shannona do New Yorka. Shannon je unutar 300 km od zračne luke Dublin, dok se New York nalazi više od 300 km od zračne luke Dublin. Konačno odredište (New York) udaljeno je više od 300 km od zračne luke Dublin. Stoga se prema mišljenju Irske na taj let primjenjuje PZP od 10 EUR jer to putovanje treba promatrati kao cjelinu (odnosno od Dublina do New Yorka). Odlazak iz Shannona mogao bi se zanemariti jer u skladu s člankom 55. stavkom 1. Zakona o financijama nije potrebno platiti nikakav (dodatni) PZP ako putnik odgovara definiciji „putnika u transferu“ ili „putnika u tranzitu“ na zračnoj luci Shannon. Stoga je zračni prijevoznik trebao promatrati cjelokupno putovanje i primijeniti relevantnu tarifu koja odgovara konačnom odredištu ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Kako je izmijenjen člankom 18. Zakona o financijama iz 2009. i člankom 48. Zakona o financijama iz 2011.

⁽²⁾ U skladu s člankom 2. izmjene Zakona o zračnoj plovidbi i prijevozu iz 1998. „zračna luka“ znači sveukupno zemljište u okviru aerodroma te cjelokupno zemljište koje je u vlasništvu nadležnog tijela zračne luke ili kojim se ono koristi, uključujući spremišta zrakoplova, ceste i parkirališta, koji se u cjelosti ili djelomično upotrebljavaju ili se namjeravaju upotrebljavati za potrebe upravljanja tim aerodromom ili u vezi s njim.

⁽³⁾ Uredba (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici (SL L 293, 31.10.2008., str. 3.).

⁽⁴⁾ U okviru postupka zbog povrede Komisija je 18. ožujka 2010. dostavila svoju službenu obavijest, u kojoj je zauzela stajalište da zbog razlikovanja tarifa poreza na zračni prijevoz Irska nije ispunila svoje obveze na temelju Uredbe (EZ) br. 1008/2008 i članka 56. UFEU-a. Nakon te službene obavijesti irska tijela izmijenila su porezni sustav.

⁽⁵⁾ U Uredbi (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL L 46, 17.2.2004., str. 1.) navodi se da u slučaju izravnih povezanih letova konačno odredište znači odredište zadnjeg leta, dok se u slučaju odvojenih letova konačno odredište definira kao odredište naznačeno na karti koja se predstavlja na šalteru za registraciju putnika.

- (23) U svojim je primjedbama na Odluku o pokretanju postupka i Aer Lingus, koji je u skladu sa smjernicama Porezne i carinske uprave PZP naplaćivao u razdoblju od 2009. do 2014., potvrdio da PZP nije primjenjivao na pojedine segmente putovanja. Umjesto toga, oporezivi događaj bilo je putovanje koje je započelo u Irskoj te je dospjeli porez ovisio o konačnom odredištu navedenom na karti, bez obzira na to je li putnik do konačnog odredišta došao jednim letom ili više njih.
- (24) U pogledu tarife PZP-a u razdoblju od 30. ožujka 2009. do 1. ožujka 2011. Irska je navela da se niža tarifa od 2 EUR po putniku primjenjivala samo ako je konačno odredište cjelokupnog putovanja, neovisno o broju letova tijekom tog putovanja, bilo unutar 300 km od zračne luke Dublin, dok se viša tarifa primjenjivala „u svim ostalim slučajevima”. Prema mišljenju Irske niža tarifa (2 EUR) bila je iznimka od općeg pravila.
- (25) Iz tablice 1., koja sadržava informacije koje je dostavila Irska, vidljiv je način primjene PZP-a prije i nakon uvođenja jedinstvene tarife PZP-a za sve oporezive odlaske u 2011.

Tablica 1.

Primjeri putovanja i plativih poreza prije i nakon promjene tarife PZP-a 2011.

	Razdoblje	Odlasci	Zaustavljanje	Odredište	Plativi porez (EUR)
(a)	30.3.2009.– 1.3.2011.	Dublin	Shannon	New York	10
(b)	2.3.2011.– 31.3.2014.	Dublin	Shannon	New York	3
(c)	30.3.2009.– 1.3.2011.	Dublin	Nema	New York	10
(d)	2.3.2011.– 31.3.2014.	Dublin	Nema	New York	3
(e)	30.3.2009.– 1.3.2011.	Dublin	Cork	Cardiff	2
(f)	2.3.2011.– 31.3.2014.	Dublin	Cork	Cardiff	3
(g)	30.3.2009.– 1.3.2011.	Dublin	Nema	Cardiff	2
(h)	2.3.2011.– 31.3.2014.	Dublin	Nema	Cardiff	3
(i)	30.3.2009.– 31.3.2014.	New York	Shannon	Dublin	Bez poreza
(j)	30.3.2009.– 31.3.2014.	New York	Nema	Dublin	Bez poreza

- (26) Prema mišljenju Irske primjeri iz tablice 1. mogu se objasniti kako slijedi:
- (a) Konačno je odredište New York (više od 300 km od zračne luke Dublin) tako da se na taj let primjenjuje tarifa PZP-a od 10 EUR. Odlazak iz mjesta zaustavljanja u Shannonu izuzet je od primjene PZP-a jer se radi o putniku u tranzitu ili transferu u zračnoj luci Shannon;
- (b) Kao i u točki (a), osim što se u tom razdoblju primjenjuje jedinstvena tarifa od 3 EUR;
- (c) Konačno je odredište New York (više od 300 km od zračne luke Dublin) tako da se na taj let primjenjuje tarifa PZP-a od 10 EUR;

- (d) Kao i u točki (c), osim što se u tom razdoblju primjenjuje jedinstvena tarifa od 3 EUR;
 - (e) Konačno je određište Cardiff (unutar 300 km od zračne luke Dublin) tako da se na taj let primjenjuje tarifa PZP-a od 2 EUR. Odlazak iz mjesta zaustavljanja u Corku izuzet je od primjene PZP-a jer se radi o putniku u tranzitu ili transferu u zračnoj luci Cork;
 - (f) Kao i u točki (e), osim što se u tom razdoblju primjenjuje jedinstvena tarifa od 3 EUR;
 - (g) Konačno je određište Cardiff (unutar 300 km od zračne luke Dublin) tako da se na taj let primjenjuje tarifa PZP-a od 2 EUR;
 - (h) Kao i u točki (g), osim što se u tom razdoblju primjenjuje jedinstvena tarifa od 3 EUR;
 - (i) PZP se ne primjenjuje na to putovanje. Zračna luka odlaska (New York) ne nalazi se u Irskoj te je odlazak iz mjesta zaustavljanja u Shannonu izuzet jer se radi o putniku u tranzitu ili transferu u toj zračnoj luci. To se primjenjivalo prije i nakon izmjene tarifa 2011.;
 - (j) PZP se ne primjenjuje na to putovanje. Zračna luka odlaska ne nalazi se u Irskoj.
- (27) Ti primjeri ne uključuju situaciju u kojoj putovanje započinje i završava izvan Irske, ali uključuje zaustavljanje u Irskoj, na primjer London–New York sa zaustavljanjem u zračnoj luci Dublin. No iz svih objašnjenja koja je dostavila Irska jasno je da se na to putovanje ne bi primjenjivao PZP. Naime, na odlazak iz Londona ne bi se primjenjivao PZP s obzirom na to da zračne luke u Londonu nisu u skladu s definicijom zračnih luka iz članka 55. stavka 1. Zakona o financijama jer se nalaze izvan Irske te se odlazak iz Dublina ne bi oporezivao jer putnik ispunjuje uvjete za putnika u transferu ili tranzitu.
- (28) U skladu s informacijama koje je dostavila Irska PZP je uveden u cilju povećanja prihoda uslijed financijskih problema nastalih zbog svjetske financijske i gospodarske krize. Irska nije spomenula nikakve druge ciljeve kao što je zaštita okoliša.

2.3. Odluka iz 2011.

- (29) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 6., Odluka iz 2011. donesena je na kraju faze prethodnog istražnog postupka koja je započela 21. srpnja 2009.
- (30) Kako bi procijenila je li neprimjenjivanje PZP-a na putnike u tranzitu i transferu bilo selektivno, Komisija je najprije utvrdila relevantan referentni porezni sustav. Komisija je smatrala da je prema svojem cilju i strukturi sustav PZP-a bio usmjeren na oporezivanje putnika koji odlaze iz zračne luke koja se nalazi u Irskoj kako bi se povećali prihodi državnog proračuna. Komisija je na temelju informacija koje je dostavila Irska zaključila da je prva dionica putovanja koje se sastojalo od nekoliko dionica uvijek bila izuzeta od primjene PZP-a. Irska je dostavila i primjere putovanja od New Yorka do Dublina te od Dublina do New Yorka sa zaustavljanjem u Shannonu i bez njega te primjenjive tarife PZP-a. Stoga se referentnim sustavom smatrao porez koji se naplaćuje za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj. Komisija je smatrala i da su putnici u transferu i tranzitu putnici koji odlaze iz irske zračne luke i da se stoga čini da su dio tog referentnog sustava. Stoga se isključivanjem putnika u transferu i tranzitu odstupilo od uobičajene primjene tog općeg poreznog okvira.
- (31) Komisija je zatim ispitala je li isključivanje putnika u transferu i tranzitu iz primjene PZP-a bilo opravdano prirodom ili općim načelima poreznog sustava u toj državi članici. Utvrdila je da je PZP trebao biti neutralan u pogledu rute odabrane za dolazak na konačno određište, neovisno o tome ima li zaustavljanja ili ne, i da se njime trebalo izbjeći dvostruko oporezivanje. U skladu s Odlukom iz 2011., da se PZP primjenjivao na putnike u tranzitu i transferu, zračni prijevoznik taj bi porez možda morao dvaput platiti za putovanja sa zaustavljanjem. Stoga je zaključeno da je izuzeće od primjene PZP-a na putnike u tranzitu i transferu, koje je dovelo do jednakog oporezivanja putnika neovisno o prijedenoj ruti, u skladu s prirodom i logikom relevantnog poreznog sustava.
- (32) Komisija je na temelju tih elemenata zaključila da je isključenje putnika u transferu i tranzitu iz primjene PZP-a u skladu s prirodom i logikom utvrđenog poreznog sustava (!).

(!) Obrazloženje u uvodnim izjavama 30.–32., zaključak u uvodnoj izjavi 37. Odluke iz 2011.

2.4. Presuda Općeg suda u predmetu T-512/11

- (33) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 10., svojom presudom u predmetu T-512/11 Opći sud poništio je Odluku iz 2011. u dijelu u kojem je njome utvrđeno da neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (34) Opći sud utvrdio je da je prethodni istražni postupak od oko dvije godine znatno premašio razdoblje koje je uobičajeno za prethodni istražni postupak koji se provodi u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a.
- (35) Smatrao je i da je Komisijino ispitivanje bilo nepotpuno i nedovoljno. Točnije, Opći sud utvrdio je da je bilo nedosljednosti između sadržaja dopisa koji je Irska dostavila 15. listopada 2009., na koji se upućuje u uvodnoj izjavi 4., i Odluke iz 2011.
- (36) U tom je pogledu Opći sud smatrao da je Komisija podržala stajalište Irske da je prva dionica putovanja dio koji je izuzet od plaćanja PZP-a, iako se primjerima navedenima u tablici iz uvodne izjave 9. Odluke iz 2011. nije mogao potkrijepiti taj zaključak. Prema mišljenju Općeg suda, to bi moglo vrijediti za primjer koji se odnosi na putnike koji putuju iz Dublina u New York uz zaustavljanje u Shannonu, na koje se primjenjivao PZP, no nije bilo jasno niti je Komisija objasnila zašto se na putnike koji su putovali obrnutom rutom, odnosno od New Yorka do Dublina s istim zaustavljanjem, nije primjenjivao PZP za odlazak iz zračne luke u mjestu zaustavljanja, odnosno Shannonu.
- (37) Uz to, upućivanjem na činjenicu da su, kako su navela irska tijela, radi neutralnosti potrebna i izuzeća koja se za iste kategorije putnika odobravaju u sustavima oporezivanja zračnog prijevoza koji postoje u drugim državama članicama, pri čemu se izričito uputilo na Ujedinjenu Kraljevinu, Opći sud utvrdio je da pristojba za putnike u zračnom prometu koja je na snazi u Ujedinjenoj Kraljevini ne može biti relevantan referentni model u ovom predmetu jer se ona uvijek naplaćuje za prvu dionicu putovanja, što ne odgovara stajalištu irskih tijela koje je navedeno u njihovom dopisu od 15. listopada 2009. i koje je Komisija potvrdila u Odluci iz 2011.
- (38) Opći sud naglasio je i da se u dopisu od 15. listopada 2009. ne upućuje izričito na potrebu za izbjegavanjem dvostrukog oporezivanja. Uz to, Opći sud napomenuo je da je Irska predložila da će razmotriti prilagodbu zakona o putnicima u transferu i tranzitu, pri čemu bi se iz definicije putnika u transferu uklonio uvjet jedne rezervacije te da Komisija nije zauzela stajalište u pogledu te izjave.
- (39) Zbog tih se nedosljednosti moglo zaključiti da pri donošenju Odluke iz 2011. Komisija nije imala dostatne informacije za provedbu sveobuhvatne analize selektivnosti mjere i donošenje zaključka o tome da pravila za primjenu izuzeća nisu dovela do sumnje.
- (40) Opći sud zaključio je da je zbog izostanka analize moguće spojivosti sporne mjere s unutarnjim tržištem Komisija trebala pokrenuti službeni istražni postupak kako bi prikupila sve relevantne informacije za provjeru selektivnosti sporne mjere, kako bi došla do mogućeg zaključka da ta mjera ne čini državnu potporu te kako bi podnositelju zahtjeva i drugim zainteresiranim stranama omogućila da dostave svoja opažanja u pogledu tog postupka.

3. RAZLOZI ZA POKRETANJE SLUŽBENOG POSTUPKA

- (41) Nakon presude u predmetu T-512/11 Komisija je pokrenula službeni istražni postupak kako bi prikupila informacije i provjerila je li neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu bilo selektivno te kako bi podnositelju zahtjeva i drugim zainteresiranim stranama omogućila da dostave svoja opažanja u pogledu tog postupka.
- (42) U Odluci o pokretanju postupka Komisija je napomenula da je neprimjenjivanje PZP-a na odlaske putnika u transferu i tranzitu dovelo do gubitka poreznih prihoda u državnom proračunu i da se ono stoga financiralo iz državnih sredstava te da se čini da je time zračnim prijevoznicima koji su na to imali pravo dodijeljena prednost. Nadalje, u fazi pokretanja službenog istražnog postupka Komisija nije mogla isključiti da je neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu bilo selektivno.
- (43) Komisija je stoga privremeno zaključila da bi mjera, s obzirom na to da bi svi kriteriji iz članka 107. stavka 1. UFEU-a *a priori* mogli biti ispunjeni, mogla činiti državnu potporu zračnim prijevoznicima koji posluju na rutama izuzetima od primjene PZP-a na putnike u transferu i tranzitu.

- (44) Stoga je Komisija pozvala Irsku da ponovno navede razloge za donošenje PZP-a i da objasni zašto se on nije primjenjivao na putnike u transferu i tranzitu.
- (45) Komisija je pozvala Irsku i da detaljno navede kako bi trebalo tumačiti članak 55. Zakona o financijama. Komisija je zatražila da Irska dostavi jasne primjere načina primjene PZP-a na sve relevantne kategorije ruta, pojasni izuzima li se posebno iz tog poreza druga dionica putovanja ili, općenitije, izuzimaju li se svi putnici u transferu i tranzitu te da dostavi sve druge informacije koje Irska u tom pogledu smatra korisnima. Komisija je pozvala Irsku i da dostavi primjere koji se odnose na razdoblja prije i nakon izmjene tarifa PZP-a koje su uvedene 2011.
- (46) Uz privremenu pretpostavku da je referentni sustav porez koji se naplaćuje za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj, Komisija je izrazila sumnju u pogledu toga odstupa li se neprimjenjivanjem PZP-a na putnike u transferu i tranzitu od referentnog sustava oporezivanja razlikovanjem gospodarskih subjekata koji se, s obzirom na cilj poreznog sustava predmetne države članice, nalaze u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji te dodjeljuje li se stoga prednost određenim zračnim prijevoznicima.
- (47) No Komisija je utvrdila i da se iz naziva, ali i teksta PZP-a može zaključiti da je njegovo vodeće načelo oporezivanje putovanja zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj, a ne svakog odlaska iz zračne luke u Irskoj. Prema mišljenju Komisije, uz tu se pretpostavku čini da neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu izravno proizlazi iz tog načela jer putovanje zrakoplovom može uključivati više od jednog odlaska iz zračne luke u Irskoj.

4. PRIMJEDBE IRSKE NA ODLUKU O POKRETANJU POSTUPKA

- (48) U svojim primjedbama od 22. prosinca 2015. na Odluku o pokretanju postupka Irska je odbacila svaki zaključak da izuzeće putnika u transferu i tranzitu čini državnu potporu.

4.1. Tumačenje i primjena članka 55. Zakona o financijama

- (49) Irska je navela da je obveza plaćanja PZP-a definirana u Zakonu o financijama, koji se mora strogo tumačiti. Oslanjajući se na sudsku praksu irskog Vrhovnog suda, Irska je naglasila da na temelju irskog prava porezni obveznik može biti obvezan plaćati porez ili može biti stavljen u nepovoljan položaj samo ako je to izričito navedeno u zakonu te je citirala izvadak iz presude *Texaco (Ireland) Ltd. protiv Murphy* (porezni inspektor): „Ustaljeno je zakonsko pravilo da se građanin ne oporezuje osim ako se tekstom zakona izričito uvodi ta obveza”⁽¹⁾. Na temelju toga Irska je navela da je za određivanje toga podliježe li putovanje plaćanju PZP-a potrebno razmotriti tekst Zakona o financijama. Svaka sumnja u pogledu primjene Zakona o financijama bila bi u korist poreznog obveznika.
- (50) U skladu s člankom 55. stavkom 2. točkom (c) Zakona o financijama PZP se „primjenjuje kad putnik zrakoplovom odlazi iz zračne luke”. U tom je pogledu Irska napomenula sljedeće:
- definicija „putnika” isključuje (pod određenim uvjetima) osobe s invaliditetom, osobe do dvije godine starosti ili putnike u transferu ili tranzitu,
 - definicija „zračne luke” isključuje i neka putovanja jer se porez ne primjenjuje na odlazak iz zračne luke izvan Irske i iz određenih zračnih luka s malim brojem putnika⁽²⁾,
 - definicija „zrakoplova” isključuje zrakoplove koji ne mogu prevesti više od 20 putnika te zrakoplove koji se upotrebljavaju u državne ili vojne svrhe.
- (51) Uzimajući u obzir uvodnu izjavu 50., Irska je smatrala da se PZP ne primjenjuje na putnike u transferu i tranzitu, bez obzira na dionicu predmetnog putovanja. Irska je potvrdila da druga dionica putovanja nije automatski izuzeta od primjene tog poreza. Prema mišljenju Irske druga dionica putovanja mogla se oporezivati ili ne oporezivati, ovisno o primjeni članka 55. Zakona o financijama na činjenice, uključno s time je li putnik bio putnik u transferu ili tranzitu (isto se primjenjivalo na prvu dionicu putovanja). Definicija „zračne luke” mogla bi isključivati i neka putovanja jer se PZP nije primjenjivao na odlazak iz zračne luke izvan Irske.

⁽¹⁾ Presuda Vrhovnog suda od 15. svibnja 1992., *Texaco (Ireland) Ltd protiv Murphy* (porezni inspektor), službeni list *Irish Tax Reports* (IV) 1988.–1993.

⁽²⁾ U tom pogledu Irska upućuje na definiciju „zračne luke” u članku 55. stavku 1. Zakona o financijama i kasnijoj izmjeni.

- (52) Irska je istaknula i da su isključivanja putnika u transferu i tranzitu uobičajena za poreze na zračni prijevoz koji se primjenjuju u drugim zemljama, na primjer u Ujedinjenoj Kraljevini, Francuskoj i Njemačkoj. Irska je tvrdila da se pravila svakog poreza moraju tumačiti u kontekstu relevantnog nacionalnog prava.

4.2. Tumačenje izuzeća za putnike u transferu i tranzitu

- (53) Irska je dostavila primjedbe na točku 88. presude u predmetu T-512/11, koja se odnosi na sljedeću izjavu sadržanu u uvodnoj izjavi 20. Odluke iz 2011.: „U pogledu neprimjenjivanja poreza na putnike u tranzitu i transferu irska tijela navode da se činjenicom da se na prvu dionicu cjelokupnog putovanja ne primjenjuje porez osigurava da se putnika ne kažnjava jer ruta uključuje zaustavljanje na putu do konačnog odredišta”. U prethodno navedenoj točki svoje presude u predmetu T-512/11 Opći sud naveo je da, iako Komisija nije imala razloga sumnjati u informacije sadržane u dopisu Irske od 15. listopada 2009., na kojima se temelji uvodna izjava 20. Odluke iz 2011., ostaje činjenica da, čak i ako se slijedi tumačenje irskih tijela da je svaka prva dionica putovanja koja uključuje zaustavljanje izuzeta od plaćanja PZP-a, primjeri navedeni u tablici iz točke 9. Odluke iz 2011. nisu dostatni kako bi se potkrijepilo to tumačenje. Opći sud istaknuo je da nije jasno i da Komisija nije objasnila zašto se na putnike koji putuju iz New Yorka za Dublin sa zaustavljanjem u Shannonu ne primjenjuje plaćanje PZP-a za odlazak iz zračne luke zaustavljanja u Shannonu. Irska je uputila na točku 13. svojeg dopisa od 15. listopada 2009., koja glasi: „U pogledu putnika u transferu izuzećem se samo osigurava da se na prvu dionicu cjelokupnog putovanja ne primjenjuje PZP”. Irska je istaknula da ta točka proizlazi iz opisa leta Dublin–New York sa zaustavljanjem u Shannonu te da je točna u kontekstu tog putovanja, ali da se to ne može smatrati općim pravilom prema kojem se ni na jednu prvu dionicu nekog putovanja nikad ne bi naplaćivao PZP.
- (54) U pogledu primjera koji je Opći sud naveo u točki 88. presude u predmetu T-512/11, koji uključuje putovanje od New Yorka do Dublina sa zaustavljanjem u Shannonu, Irska je objasnila da se prema tekstu Zakona o financijama PZP ne primjenjuje ni na koju dionicu koja čini to putovanje, točnije:
- prva dionica (od New Yorka do Shannona) izuzeta je jer se porez naplaćuje samo za odlaske iz irskih zračnih luka,
 - druga dionica (od Shannona do Dublina) izuzeta je jer u zračnoj luci Shannon putnik ispunjuje uvjete za putnika u tranzitu ili transferu, kako je definiran u članku 55. stavku 1. Zakona o financijama.
- (55) Irska je zaključila da bi prema tekstu Zakona o financijama cjelokupno putovanje od New Yorka do Dublina sa zaustavljanjem u Shannonu bilo izuzeto od primjene PZP-a. Irska je navela da je objašnjenjima iz svojeg dopisa od 15. listopada 2009. namjeravala pojasniti zakon, ali da ona nisu obvezujuća.

4.3. Obrazloženje izuzeća za putnike u tranzitu i transferu i referentni sustav koji se upotrebljava za njegovu procjenu

- (56) U pogledu razloga za izuzeće putnika u transferu i tranzitu Irska je objasnila da nije primjereno odvojeno oporezivati pojedinačne letove ako su u stvarnosti oni dio jednog putovanja. U tom je pogledu Irska uputila na sljedeće:
- tekst definicije „putnika u transferu” ili „putnika u tranzitu” za potrebe PZP-a, u skladu s člankom 55. stavkom 1. Zakona o financijama (odredba je citirana u uvodnoj izjavi 18.),
 - tekst dopisa od 15. listopada 2009. koji je Irska dostavila Komisiji i u kojem je objasnila da je PZP namijenjen oporezivanju jednog putovanja, čak i ako je putovanje podijeljeno na različite segmente.
- (57) Točnije, Irska je uputila na hipotetski scenarij, naveden u njezinu dopisu Komisiji od 15. listopada 2009., koji se odnosi na let iz Sjedinjenih Američkih Država u Dublin sa zaustavljanjem u Shannonu. U odlomku teksta navedeno je da je „jasno riječ o letu SAD–Dublin te da zbog zaustavljanja ne bi trebala nastati nikakva obveza plaćanja PZP-a”. U opisu leta u obrnutom smjeru u tekstu je navedeno da je „za letove koji izlaze iz zemlje uz zaustavljanje jedini cilj izuzeća osigurati da se obje dionice putovanja ne moraju odvojeno oporezivati”. Prema mišljenju Irske time se naglašava da se putovanje od Dublina do Sjedinjenih Američkih Država smatra jednim putovanjem i da bi se stoga na njega PZP trebao primjenjivati samo jednom, čak i ako to putovanje uključuje nekoliko odlazaka.

- (58) Irska je izjavila da je to bio razlog zbog kojeg se u članku 55. stavku 1. Zakona o financijama iz područja primjene PZP-a izričito isključuju putnici u „transferu” ili „tranzitu”, kako su definirani u tom članku.
- (59) Uzimajući u obzir referentni sustav koji je Komisija predvidjela u Odluci o pokretanju postupka kao i. porez koji se naplaćuje za svaki „odlazak”; ili ii. porez koji se naplaćuje za svako „putovanje”, koje može uključivati nekoliko segmenata, Irska je navela da je cilj PZP-a svako putovanje oporezivati samo jednom. Prema mišljenju Irske bilo bi točnije PZP smatrati porezom na putovanja, a ne porezom na odlaske. U članku 55. stavku 2. Zakona o financijama upućuje se na „odlazak” kao pokretač primjene PZP-a. No iz definicija i članaka Zakona o financijama opisanih u uvodnim izjavama 18. i 19. vidljivo je da je oporeziva usluga putovanje i da je stvarni cilj oporezivanje putovanja, a ne odlazaka.

4.4. Razlika između zračnih prijevoznika koji nude izravne letove i ostalih zračnih prijevoznika

- (60) Irska je smatrala da procjena toga jesu li zračni prijevoznici koji pružaju samo izravne usluge i oni koji nude povezane letove u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji s obzirom na cilj poreznog sustava predmetne države članice može biti samo sekundaran razlog za odbijanje pritužbe. Irska je prije svega tvrdila da je PZP usmjeren na oporezivanje putovanja, a ne pojedinačnih odlazaka. Kao rezultat toga, u izuzeću putnika u transferu i tranzitu samo se odražava činjenica da se jedno putovanja može sastojati od nekoliko „dionica”. Irska je istaknula i da PZP nije strukturiran tako da se njime određeni poslovni model stavlja u povoljniji položaj ili da ga se kažnjava.

4.5. Priroda i opći sustav poreza

- (61) Konačno, Irska je navela da bi, ako se izuzećem putnika u transferu i tranzitu određeni zračni prijevoznici stavljaju u povoljniji položaj, to mogao biti izravan rezultat osnovnih i vodećih načela irskog poreznog sustava kao što je izbjegavanje dvostrukog oporezivanja ili porezna neutralnost.
- (62) Podsjećajući na uvjete iz svojeg dopisa od 15. listopada 2009., Irska je objasnila da je svrha izuzeća bila izbjeći prekomjernu primjenu PZP-a. Točnije, namjera je bila izbjeći diskriminaciju putnika čije putovanje uključuje zaustavljanje. To je upućivanje na diskriminaciju nužno uključivalo usporedbu (a) putnika čije putovanje uključuje zaustavljanje i (b) putnika na izravnim letovima. Budući da je cilj bilo jednako postupanje prema objema skupinama putnika, to je u skladu sa zaključkom da se PZP-om svako putovanje namjeravalo oporezivati samo jednom.
- (63) Irska je istaknula i potrebu za izbjegavanjem dvostrukog oporezivanja. Iako to načelo možda nije citirano u dopisu Irske od 15. listopada 2009., u tom su dopisu navela pitanja pravičnosti i jednakog postupanja zbog kojih države izbjegavaju dvostruko oporezivanje. Slično tome, Irska je navela načelo porezne neutralnosti.

5. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA

5.1. Primjedbe društva Ryanair

- (64) Ryanair smatra da je mjera selektivna i da stoga čini državnu potporu u skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a te da nije obuhvaćena nijednim izuzećem iz članka 107. stavaka 2. i 3. UFEU-a.
- (65) Taj je zračni prijevoznik istaknuo da bi njegova opažanja trebalo tumačiti u kontekstu:
- njegove pritužbe upućene Komisiji 21. srpnja 2009. zbog dodjele nezakonite potpore u okviru PZP-a,
 - njegova zahtjeva od 24. rujna 2011. upućenog Općem sudu u predmetu T-512-11, zajedno s njegovim priložima,
 - njegovih pismenih i usmenih podnesaka od 24. rujna 2011. dostavljenih Općem sudu u predmetu T-512/11, posebno uključujući njegov odgovor od 17. siječnja 2012.

5.1.1. Točno područje primjene PZP-a, obrazloženje tog poreza i razlozi za njegovo neprimjenjivanje na putnike u transferu i tranzitu

- (66) Ryanair se slaže da bi se izuzeće putnika u transferu i tranzitu u primjeru leta Dublin–Shannon–New York odnosilo na drugu dionicu putovanja. U skladu s time Ryanair tvrdi da je ukupan dospjeli porez prije promjene tarifa s učinkom od 1. ožujka 2011. trebao uključivati samo nižu tarifu od 2 EUR (za let od Dublina do Shannona), umjesto 10 EUR prikazanih u tablici 1.

- (67) Nadalje, čak i ako Irska dostavi dokaze da je primjena te mjere u praksi bila u skladu s tumačenjem da je prva dionica putovanja bila izuzeta od PZP-a, Ryanair smatra da to ne bi bilo dovoljno za otklanjanje narušavanja koje se odražava u Zakonu o financijama.

5.1.2. „Uobičajeni” ili referentni sustav oporezivanja

- (68) Ryanair zadržava svoje stajalište o definiciji i relevantnosti „uobičajenog” ili referentnog sustava oporezivanja do ishoda žalbe pred Sudom u presudi u spojenim predmetima C-164/15 P i C-165/15 P ⁽¹⁾. Ryanair tvrdi da Komisijina definicija „uobičajenog” ili referentnog sustava oporezivanja nije u skladu s nekim njezinim zaključcima u ostatku Odluke o pokretanju postupka.

5.1.3. Pitanje odstupanja li se neprimjenjivanjem PZP-a na putnike u transferu i tranzitu od referentnog sustava

- (69) Upućujući na točku 44. Odluke o pokretanju postupka i citirajući tekst iz tog odlomka, Ryanair postavlja pitanja kako Komisija, na temelju prethodnog zaključka o referentnom sustavu oporezivanja, u točki 44. tvrdi da je „cilj PZP-a oporezivati putovanja koja započinju u zračnoj luci u Irskoj”, a zatim bez dodatnog objašnjenja ili analize prelazi na nelogičan zaključak da s obzirom na taj cilj „može biti primjereno razlikovati pravnu i činjeničnu situaciju zračnih prijevoznika koji pružaju samo izravne usluge od situacije zračnih prijevoznika koji pružaju i usluge koje uključuju transfer ili tranzit na tim zračnim lukama” ⁽²⁾. Prethodni zaključak na koji Ryanair upućuje nalazi se u točki 42. Odluke o pokretanju postupka, u kojoj Komisija zauzima privremeno stajalište da je referentni sustav oporezivanja porez koji se naplaćuje za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj.
- (70) Ryanair smatra da su citati iz točke 44. Odluke o pokretanju postupka pokušaj opravdanja razlike između pravne i činjenične situacije zračnih prijevoznika koji pružaju izravne usluge od situacije zračnih prijevoznika koji pružaju i usluge koje uključuju transfer ili tranzit. Ryanair to razlikovanje smatra manjkavim i vrijednim žaljenja jer će se time očito postaviti temelji za konačnu odluku da mjera obuhvaćena istražnim postupkom ne čini državnu potporu.
- (71) U svojim primjedbama Ryanair upućuje na točku 45. Odluke o pokretanju postupka u kojoj Komisija, uzimajući u obzir praksu odlučivanja u području kontrole koncentracija na razini Unije, objašnjava da usluge koje uključuju transfer ili tranzit, sa stajališta kupca, čine putovanje od polazišne zračne luke do odredišne zračne luke, a ne dva odvojena putovanja. Ryanair smatra da je Komisija pritom vrlo uzak tehnički postupak određivanja mjerodavnih proizvodnih tržišta u predmetima koji se odnose na koncentracije zamijenila s pojmom „usporedive činjenične i pravne situacije” u predmetima koji se odnose na državne potpore. Upućujući na sudsku praksu Suda i Odluku o pokretanju postupka ⁽³⁾, Ryanair je naveo da se pojam „usporedive činjenične i pravne situacije” ne određuje prema zamjenjivosti ponude i potražnje (što su prema mišljenju društva Ryanair kriteriji koji se uobičajeno upotrebljavaju u preispitivanjima koncentracija i drugim predmetima povezanim s tržišnim natjecanjem i na koje se Komisija ovdje oslanja), nego da je to rezultat ciljeva koji se nastoje postići dotičnim sustavom.
- (72) Prema mišljenju društva Ryanair opseg „usporedive činjenične i pravne situacije” u predmetima koji se odnose na državne potpore gotovo je uvijek znatno širi od opsega „mjerodavnih proizvodnih tržišta” u predmetima koji se odnose na koncentracije jer ciljevi koji se nastoje postići nacionalnim sustavom u ovom ili drugim predmetima koji se odnose na državne potpore nisu povezani s definicijom mjerodavnog proizvodnog tržišta u predmetima koji se odnose na kontrolu koncentracija. U tom pogledu Ryanair ponovno upućuje na sudsku praksu Suda u skladu s kojom Sud „usporedivu činjeničnu i pravnu situaciju” nije ograničio na temelju stajališta kupaca ili poslovnih modela korisnika, kao što Komisija predlaže u toj Odluci.

⁽¹⁾ Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 16., Sud je presudu donio 21. prosinca 2016.

⁽²⁾ Točka 44. Odluke o pokretanju postupka glasi kako slijedi: „Neprijemjivanjem PZP-a na putnike u transferu i tranzitu odstupanja se od uobičajenog sustava u kojem se na svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj primjenjuje taj porez. No nejasno je uključuje li to odstupanje razlikovanje među gospodarskim subjektima koji se, s obzirom na cilj PZP-a, nalaze u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji. Ako je cilj PZP-a oporezivati putovanja zrakoplovom koja započinju u zračnoj luci u Irskoj, može biti primjereno razlikovati pravnu i činjeničnu situaciju zračnih prijevoznika koji pružaju samo izravne usluge od situacije zračnih prijevoznika koji pružaju i usluge koje uključuju transfer ili tranzit na tim zračnim lukama”.

⁽³⁾ Upućivanje, na primjer, na presudu Općeg suda od 22. siječnja 2013., *Salzgitter protiv Komisije*, T-308/00, ECLI:EU:T:2013:30, točka 81., analogno s presudom Suda od 8. studenoga 2011., *Adria-Wien Pipeline and Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, ECLI:EU:C:2011:598. Ryanair upućuje i na točke 21. i 28.–30. Odluke o pokretanju postupka.

- (73) U svojim primjedbama Ryanair upućuje na Komisijinu praksu odlučivanja, na primjer u području internetskih i konvencionalnih igara na sreću, prema kojoj bi Komisija prihvatila da se poduzetnici s različitim poslovnim modelima nalaze u usporedivoj pravnoj i činjeničnoj situaciji u smislu navedenom u uvodnoj izjavi 72. ⁽¹⁾.
- (74) Ako je referentni sustav PZP-a porez koji se naplaćuje za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj, Ryanair objašnjava da je u tom slučaju jedino logično da se u tom sustavu ne uzimaju u obzir stajališta putnika o putovanju ili poslovni model predmetnih zračnih prijevoznika. U slučaju drukčijeg tumačenja uzimao bi se u obzir selektivan pristup, koji je uži od cilja PZP-a, te bi se stoga ispunio jedan od ključnih uvjeta državne potpore.
- (75) Točnije, selektivnost u toj Odluci proizašla bi iz činjenice da bi, iako se tradicionalni zračni prijevoznici, koji nude transferne i tranzitne letove, i oni koji nude samo izravne letove (kao što je Ryanair) za potrebe državne potpore nalaze u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji, samo prvi ostvarili koristi od izuzeća putnika u transferu i tranzitu od primjene PZP-a.
- (76) Ryanair tvrdi da je korisnike tog izuzeća jednostavno odrediti *a priori*. Nadalje, ne bi se moglo tvrditi da je izuzeće bilo dostupno svim zračnim prijevoznicima, bez diskriminacije. Prvo, zračnom prijevozniku gotovo je nemoguće prilagoditi svoj temeljni poslovni model od modela s izravnim letovima (engl. *point-to-point*) na zvjezdasti model koji se temelji na čvorištima (engl. *hub-and-spoke*). Prema saznanjima društva Ryanair još nije bilo takve promjene na tržištu. Drugo, takva bi prilagodba bila dodatno otežana zbog ograničenih kapaciteta većine zračnih luka.
- (77) Zaključno, Ryanair smatra da se neprimjenjivanjem PZP-a na putnike u transferu i tranzitu jasno odstupa od referentnog sustava i ciljeva koji se nastoje postići tim porezom u smislu u kojem se ti pojmovi tumače u sudskoj praksi Unije. U tom kontekstu Ryanair upućuje na svoje prethodne podneske prema kojima su nenavedeni, ali stvarni ciljevi Irske bili pružiti selektivnu potporu određenim domaćim zračnim prijevoznicima i promicati zračnu luku Dublin kao međunarodno čvorište.

5.1.4. Pitanje proizlazi li neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu izravno iz njegovih osnovnih i vodećih načela

- (78) Ryanair odbacuje ideju da izuzeće putnika u transferu i tranzitu od primjene PZP-a izravno proizlazi „iz njegovih osnovnih i vodećih načela”. Odluku o pokretanju postupka Ryanair smatra pokušajem opravdanja tog zaključka nizom iskrivljenih argumenata koje su Irska i Komisija *ex post facto* sastavile kako bi nejasnim pojmom „osnovna i vodeća načela” otklonile jasne posljedice „referentnog sustava” i „cilja” PZP-a, kako su prethodno definirani u Odluci o pokretanju postupka.
- (79) Uzimajući u obzir odjeljak 6.1.5. Odluke o pokretanju postupka Ryanair je dostavio primjedbe u pogledu niza načela za koje smatra da ih je odredila Komisija ili Irska ili da su ih Komisija i Irska zajedno odredile:

— „jasnoća primjene” ⁽²⁾: Ryanair otvara pitanje toga bi li se [trebalo prihvatiti da bi se] ta „jasnoća” postigla selektivnim zaobilazanjem referentnog sustava i cilja PZP-a,

— izbjegavanje „prekomjerne primjene PZP-a” ⁽²⁾: Ryanair smatra da je taj pojam nejasan. Ryanair upućuje na odluku Komisije o državnoj potpori za smanjenje troškova društava koja su veliki potrošači električne energije koja proizlazi iz financiranja potpore za energiju iz obnovljivih izvora ⁽³⁾, a posebno na uvodnu izjavu 32. te odluke u kojoj se propisuje da je „mjera selektivna i zato što samo [korisnici koji su veliki potrošači energije] u određenim sektorima mogu od nje ostvariti koristi”. Na temelju toga Ryanair zaključuje da se poštenom i pravednom primjenom PZP-a samo pruža dodatan argument protiv izuzeća putnika u transferu i tranzitu. Jednako tako Komisija bi trebala utvrditi da izuzeće zračnih prijevoznika koji se zbog svojeg zvjezdastog modela koji se temelji na čvorištima intenzivno koriste infrastrukturom zračne luke čini državnu potporu. Ryanair tvrdi da ako, kako Komisija navodi u Odluci o pokretanju postupka, Irska navodno želi zaštititi putnike od posljedica odabira leta sa zaustavljanjem ⁽²⁾, tada predmetna mjera čini potporu socijalnog karaktera te je njezinu spojivost potrebno preispitati na temelju članka 107. stavka 2. UFEU-a,

⁽¹⁾ Odluka Komisije od 17. ožujka 2015. o državnoj potpori u predmetu SA.34469 (2014/NN ex 2012/CP) Različite porezne tarife za internetske i konvencionalne igre na sreću u Španjolskoj (SL C 136, 24.4.2015., str. 1.), uvodna izjava 56.

⁽²⁾ Uz upućivanje na točku 48. Odluke o pokretanju postupka.

⁽³⁾ Odluka Komisije od 31. kolovoza 2015. o državnoj potpori u predmetu SA.42424 Smanjeni doprinosi financiranju potpore obnovljivim izvorima za korisnike koji su veliki potrošači energije, Danska (SL C 369, 6.11.2015., str. 1.), uvodna izjava 32.

- pretpostavka da su „isključivanja putnika u transferu i tranzitu uobičajena za poreze na zračni prijevoz koji se primjenjuju u drugim zemljama, na primjer u Ujedinjenoj Kraljevini”: Uz upućivanje na točke 41.–44. prethodnog zahtjeva upućenog Općem sudu u predmetu T-512/11, Ryanair odbacuje argument „uobičajene međunarodne prakse”. Ryanair tvrdi da upućivanje na Ujedinjenu Kraljevinu kao navodno sličan primjer nije u skladu s Komisijinim sa zakašnjenjem ispravljenim razumijevanjem mehanizma PZP-a iz odjeljka 6.1.2. Odluke o pokretanju postupka,
 - pretpostavka da se „iz naziva, ali i teksta PZP-a može zaključiti da je njegovo vodeće načelo oporezivanje putovanja zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj, a ne svakog odlaska iz zračne luke u Irskoj” (¹): Prema mišljenju društva Ryanair to se ne može tvrditi jer se u relevantnoj pravnoj odredbi u kojoj se definira PZP riječ „svaki” upotrebljava samo jednom i samo u vezi s riječi „odlazak”, a ne u vezi s riječi „putovanje”. Ryanair naglašava da „odlazak” nije isto što i „putovanje”. Stoga je Komisijina pretpostavka da je taj tekst Zakona o financijama usmjeren na „svako putovanje”, a ne na „svaki odlazak” jednostavno negiranje jasnog teksta i značenja Zakona o financijama kojemu je cilj opravdati ono što se ne može opravdati. Općenitije, naziv mjere koji odredi država članica nije čimbenik na temelju kojeg se u okviru prava Unije utvrđuje čini li dotična mjera državnu potporu.
- (80) U pogledu duljine prethodnog istražnog postupka, parnice i službenih istražnih postupaka Ryanair tvrdi da bi relevantne činjenice dosad trebale biti dovoljno jasne. Ryanair izražava zabrinutost da, u tim okolnostima, iz Komisijine primjedbe u Odluci o pokretanju postupka da će se njezin trenutačni zaključak u pogledu spojivosti spornog izuzeća s „osnovnim i vodećim načelom” PZP-a možda morati revidirati s obzirom na informacije prikupljene u službenom istražnom postupku proizlazi vrlo mala vjerojatnost da će Komisija uistinu promijeniti svoja stajališta. U tom pogledu Ryanair naglašava da se ni u kojem slučaju ne smije dopustiti da se nekim informacijama ili argumentom *ex post facto* iskrive jasan tekst i posljedice spornog izuzeća putnika u transferu i tranzitu ili da ih se upotrebljava kao izliku za donošenje nalaza o nepostojanju potpore u toj Odluci.

5.1.5. Postojanje državne potpore

- (81) Ryanair poziva Komisiju za ponovno razmotri svoje privremene nalaze uzimajući u obzir njegove podneske.
- (82) U svojim se primjedbama Ryanair slaže sa stajalištem Komisije da, ako predmetna mjera čini državnu potporu, ni u kojem slučaju nije obuhvaćena nijednim izuzećem iz članka 107. stavaka 2. i 3. UFEU-a.

5.2. Primjedbe društva Aer Lingus

- (83) Aer Lingus navodi da izuzeće putnika u transferu i tranzitu od primjene PZP-a ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a zbog sljedećih dvaju razloga:
- u skladu s referentnim sustavom PZP-a odlasci zrakoplovom iz irske zračne luke oporezuju se s obzirom na cjelokupno putovanje tako da se putovanje koje se sastoji od dvaju povezanih letova smatra jednim putovanjem te se na putovanja koja započinju izvan Irske ne primjenjuje PZP. PZP se naplaćuje samo jednom u odnosu na cjelokupni plan putovanja. Uzimajući u obzir „referentni sustav putovanja”, PZP se ne može smatrati selektivnim i stoga ne čini državnu potporu,
 - čak i ako Komisija zadrži svoje privremeno stajalište da se referentni sustav PZP-a temelji na svakom odlasku zrakoplovom iz irske zračne luke, izuzeće putnika u transferu i tranzitu nije selektivno jer se time ne diskriminiraju gospodarski subjekti: prijevoznici koji isključivo nude izravne letove suočavaju se s objektivno drukčijim okolnostima u usporedbi sa zračnim prijevoznicima koji nude usluge za putnike u transferu i tranzitu. U svakom slučaju, to izuzeće moglo bi se opravdati i jer se njime uzimaju u obzir pitanja dvostrukog oporezivanja te jer je ono u skladu s vodećim načelom PZP-a prema kojem se porez određuje prema putovanju.

5.2.1. Svrha PZP-a

- (84) Aer Lingus zatražio je od Porezne i carinske uprave pojašnjenje u pogledu tumačenja Zakona o financijama. Porezna i carinska uprava poslala je 30. ožujka 2009. društvu Aer Lingus e-poruku s pojašnjenjem tumačenja Zakona o financijama. Aer Lingus tvrdi da je na temelju te e-poruke iz tumačenja članka 55. stavka 2. Zakona o financijama jasno da se porez treba odrediti na temelju konačnog odredišta, ne uzimajući u obzir lokacije zaustavljanja u okviru putovanja. Aer Lingus zaključuje da se bez obzira na broj segmenata putovanja porez

(¹) Uz upućivanje na točku 49. Odluke o pokretanju postupka.

naplaćuje na temelju konačnog odredišta putnika te da se razrezuje jednom s obzirom na ukupno putovanje, neovisno o tome sastoji li se ono od jednog leta ili više njih. Relevantan odlomak iz e-poruke od 30. ožujka 2009. glasi kako slijedi:

„Let završava na konačnom odredištu putnika, u skladu s napravljenom rezervacijom, neovisno o tome koju je rutu zračni prijevoznik planirao za dolazak do putnikova odredišta. U Vašem opisanom scenariju transatlantskih letova [Shannon–Dublin–Chicago], ako osoba rezervira let društva Aer Lingus iz Shannona za Chicago, porezna tarifa koju bi Aer Lingus trebao primijeniti iznosi 10 EUR jer let završava u Chicagu, odnosno više od 300 km od zračne luke Dublin. To vrijedi i ako ruta uključuje zaustavljanje” (isticanje dodao Aer Lingus).

- (85) Aer Lingus smatra da je to tumačenje u skladu s definicijama putnika u transferu i tranzitu u kojima se upućuje na putnikovo „putovanje”, a ne na njegov let. Prema mišljenju društva Aer Lingus iz toga proizlazi da „putovanje” ne mora uključivati nijedno zaustavljanje ili da može uključivati zaustavljanje od najviše šest sati.

5.2.2. Razlozi za oporezivanje putnikova putovanja iz Irske, a ne transfornog/tranzitnog leta

- (86) Prema mišljenju društva Aer Lingus predmetnim izuzećem primjenjuje se osnovno načelo prema kojem se taj porez određuje na temelju konačnog odredišta, ne uzimajući u obzir lokacije zaustavljanja u okviru putovanja.
- (87) Aer Lingus tvrdi da je, uz to, svrha izuzeća izbjeći dvostruko oporezivanje, ne samo u Irskoj nego i izvan nje. U tom pogledu Aer Lingus upućuje na odlomak iz e-poruke navedene u uvodnoj izjavi 84., koju je primio od Porezne i carinske uprave.

„Učinak je definicije ‚putnika u transferu’ izbjeći odvojenu naplatu poreza za svaku dionicu putovanja [...] ako je razmak između svakog leta najviše šest sati. Ako je razmak između letova dulji od šest sati, izuzeće ‚putnika u transferu’ ne bi se primjenjivalo i svaki bi se element putovanja odvojeno oporezivao (odnosno dva odlaska, pri čemu bi se za svaki primjenjivala odgovarajuća tarifa PZP-a)” (isticanje dodao Aer Lingus).

- (88) Na temelju odlomka navedenog u uvodnoj izjavi 87. Aer Lingus zaključuje da pitanje primjenjuje li se PZP na putnika koji iz irske zračne luke odlazi letom koji je dio putovanja od dvaju (ili više) segmenata najprije ovisi o mjestu odlaska prvog leta, a zatim o mjestu dolaska na konačno odredište. Time bi se izbjeglo sljedeće:

— primjena PZP-a na više od jedne dionice putovanja, i

— primjena PZP-a na jednu dionicu putovanja, pri čemu se jednakovrijedan porez u drugoj zemlji već primjenjuje na isto putovanje.

- (89) Aer Lingus objašnjava da predmetno izuzeće nije specifično za irski PZP, nego da je sastavni dio drugih sustava poreza na zračni prijevoz. U tom pogledu Aer Lingus ističe primjenu pristojbe na putnike u zračnom prometu u Ujedinjenoj Kraljevini pri kojoj se povezane letove smatra jednim putovanjem, a ne dvama odvojenim putovanjima, uz uvjet da su pritom ispunjeni određeni specifični zahtjevi⁽¹⁾. Nadalje, Aer Lingus objašnjava da, iako definicija onoga što čini „povezani let” ovisi o nizu čimbenika, uključujući vremenski razmak između relevantnih letova i o tome je li veza domaći let u Ujedinjenoj Kraljevini ili međunarodni let, prema mišljenju društva Aer Lingus, najvažnije je načelo da se povezani letovi smatraju jednim putovanjem i da se pristojba na putnike u zračnom prometu naplaćuje za putovanja za koja se smatra da su započela u Ujedinjenoj Kraljevini. Iznimno, letovi s dolaskom i odlaskom u istoj zemlji ne bi se smatrali povezanim (na primjer, Pariz–London–Marseille) te bi se pristojba na putnike u zračnom prometu naplaćivala za putovanja koja započinju u Ujedinjenoj Kraljevini. Nadalje, Aer Lingus napominje da za primjenu izuzeća na povezane letove ti letovi moraju biti navedeni na istoj karti ili kartama za povezane letove (engl. *conjunction ticket*) te da stoga povezani letovi koje putnik sam bira (engl. *self-connection*) ne bi bili prihvatljivi za to izuzeće.

⁽¹⁾ Uz upućivanje na internetsku stranicu Porezne i carinske uprave Ujedinjene Kraljevine, Obavijest o trošarinama br. 550: Pristojba na putnike u zračnom prometu, <https://www.gov.uk/government/publications/excise-notice-550-air-passenger-duty/excise-notice-550-air-passenger-duty>

(90) Aer Lingus navodi dodatne primjere poreza ⁽¹⁾:

- Francuska: Od primjene francuskog poreza *Aviation Civile Taxe* izuzeli bi se putnici na povezanim letovima u francuskoj zračnoj luci (uz zaustavljanje koje traje manje od 24 sata) i putnici na izravnim tranzitnim letovima (isti broj leta i zrakoplov). Porez bi se izračunao s obzirom na konačnu točku putovanja na temelju jedne karte,
- Austrija: Porez se izračunava s obzirom na najudaljeniju točku navedenu za putovanje na temelju jedne karte, uz povezani let ako se transfer obavlja unutar 24 sata,
- Njemačka: Porez na temelju najudaljenije geografske točke navedene na karti; primjenjuje se pravilo od 12 sati ili 24 sata, ovisno o zemlji transfera.

5.2.3. Primjena PZP-a prije i nakon 2011.

(91) Aer Lingus dostavio je primjere, navedene u tablici 2., kako bi pokazao način primjene PZP-a te razloge za izuzeće putnika u transferu i tranzitu.

Tablica 2.

Primjeri primjene PZP-a prije i nakon 2011. koje je dostavio Aer Lingus

	Ruta	Prije 2011. (EUR)	Nakon 2011. (EUR)	Oporezivi događaj
1.	Dublin–New York	10	3	— Odlazak iz irske zračne luke — Duljina putovanja: više od 300 km
2.	New York–Dublin	0	0	— Nema odlaska iz irske zračne luke — Moguća primjena poreza SAD-a
3.	Dublin–Manchester	2	3	— Odlazak iz irske zračne luke — Duljina putovanja: manje od 300 km
4.	Manchester–Dublin	0	0	— Nema odlaska iz irske zračne luke — Moguća primjena poreza Ujedinjene Kraljevine
5.	London–Dublin–New York <i>Zaustavljanje: manje od šest sati</i>	0	0	— Na odlazak iz zračne luke u Ujedinjenoj Kraljevini ne primjenjuje se irski porez, ali se primjenjuje porez Ujedinjene Kraljevine — Odlazak iz irske zračne luke izuzet je jer je riječ o transferu kako je definirano
6.	London–Dublin–New York <i>Zaustavljanje: više od šest sati</i>	10	3	— Na odlazak iz zračne luke u Ujedinjenoj Kraljevini ne primjenjuje se irski porez, ali se primjenjuje porez Ujedinjene Kraljevine — Na odlazak iz irske zračne luke primjenjuje se irski porez jer nije riječ o transferu kako je definirano: duljina putovanja iznosi više od 300 km

⁽¹⁾ Aer Lingus dostavio je izvratke iz Popisa tarifa i naknada za karte i zračne luke Međunarodnog udruženja zračnih prijevoznika (IATA), s podacima o austrijskim, njemačkim i francuskim tarifama.

	Ruta	Prije 2011. (EUR)	Nakon 2011. (EUR)	Oporezivi događaj
7.	New York–Shannon–Dublin <i>Zaustavljanje: manje od šest sati</i>	0	0	— Na odlazak iz zračne luke u SAD-u ne primjenjuje se irski porez, ali se može primjenjivati porez SAD-a — Odlazak iz irske zračne luke izuzet je od primjene irskog poreza jer je riječ o transferu kako je definirano
8.	New York–Shannon–Dublin <i>Zaustavljanje: više od šest sati</i>	2	3	— Na odlazak iz zračne luke u SAD-u ne primjenjuje se irski porez, ali se može primjenjivati porez SAD-a — Na odlazak iz irske zračne luke primjenjuje se irski porez jer nije riječ o transferu kako je definirano: duljina putovanja iznosi više od 300 km
9.	Dublin–Shannon–New York <i>Zaustavljanje: manje od šest sati</i>	10	3	— Odlazak iz irske zračne luke (DUB): primjenjuje se irski porez — Na odlazak iz irske zračne luke (SNN) ne primjenjuje se irski porez jer nije riječ o transferu kako je definirano — Duljina putovanja: više od 300 km
10.	Dublin–Shannon–New York <i>Zaustavljanje: više od šest sati</i>	12	6	— Odlazak iz irske zračne luke (DUB): primjenjuje se irski porez i putovanje je kraće od 300 km — Na odlazak iz irske zračne luke (SNN) primjenjuje se irski porez jer nije riječ o transferu kako je definirano; duljina putovanja iznosi više od 300 km

(92) Aer Lingus dostavio je napomene uz tablicu 2.:

- U tablici 2. navedeni su primjeri PZP-a koji se u praksi naplaćuje za različite rute, u skladu s važećim smjernicama Porezne i carinske uprave (kako je navedeno u uvodnim izjavama 84. i 87.,
- iz primjera 1.–4., koji se odnose na putovanja jednim letom, vidljivo je da zrakoplov mora odlaziti iz irske zračne luke kako bi se u skladu s irskim PZP-om smatrao oporezivim događajem,
- iz primjera 5.–8., koji uključuju putovanja koja započinju izvan Irske, vidljivo je kako se zahvaljujući izuzeću izbjegava obveza putnika da za isto putovanje porez na zračni prijevoz plati u više zemalja i da zaustavljanje mora biti ograničeno na šest sati,
- iz primjera 9. i 10., koji uključuju putovanja koja započinju u Irskoj s povezanim letom u Irskoj, vidljivo je da se izuzećem izbjegava višestruka primjena PZP-a na putnika ako zaustavljanje ne traje više od šest sati i da se porez izračunava s obzirom na cjelokupno putovanje.

5.2.4. Primjena PZP-a i izuzeća za transfer/tranzit u društvu Aer Lingus

(93) Aer Lingus upućuje na Odluku o pokretanju postupka u kojoj se upućuje na dopis Irske od 15. listopada 2009. u kojem se objašnjava da se u slučaju putovanja koje uključuje nekoliko segmenata PZP ne primjenjuje na prvu dionicu putovanja ⁽¹⁾. Aer Lingus naglašava da ne priznaje to načelo i da ne može objasniti zašto je ono predloženo.

⁽¹⁾ Točke 19. i 20. Odluke o pokretanju postupka.

- (94) Prema mišljenju društva Aer Lingus to načelo nije u skladu sa smjericama Porezne i carinske uprave koje su dostavljene u e-poruci od 30. ožujka 2009. navedenoj u uvodnoj izjavi 84. te da u praksi Aer Lingus PZP ne izračunava na taj način. To nije ni u skladu s primjerima iz točke 20. Odluke o pokretanju postupka u kojima se ne prikazuje primjena izuzeća za putnike u tranzitu na prvu dionicu putovanja, nego se dokazuje da se na to putovanje ne primjenjuje PZP ako ono započinje izvan Irske ⁽¹⁾.
- (95) Aer Lingus tvrdi da je PZP naplaćivao u skladu sa smjericama Porezne i carinske uprave te da je taj iznos sâm prijavio u izvješću koje je slao nadležnim tijelima ⁽²⁾.

5.2.5. Postojanje državne potpore

- (96) Aer Lingus tvrdi da izuzeće putnika u transferu i tranzitu od primjene PZP-a nije selektivno. Prema mišljenju društva Aer Lingus sustav PZP-a sam po sebi ne uključuje putnike u transferu ili tranzitu jer se taj porez ne primjenjuje na pojedine segmente putovanja. Umjesto toga, oporezivi događaj putovanje je koje je započelo u Irskoj te dospjeli porez ovisi o konačnom određištju navedenom na karti, bez obzira na to je li putnik do tog konačnog određištja došao jednim letom ili više njih.
- (97) U tom pogledu Aer Lingus upućuje na točku 41. Odluke o pokretanju postupka u kojoj je Komisija zauzela privremeno stajalište da je oporezivi događaj putovanje koje započinje u Irskoj te dospjeli porez ovisi o konačnom određištju navedenom na karti, bez obzira na to je li putnik do tog konačnog određištja došao jednim letom ili više njih.

„Dodatni mogući referentni sustav može biti porez koji se naplaćuje za zračni prijevoz od zračne luke u Irskoj, pri čemu se pojam ‚zračnog prijevoza‘ tumači kao putovanje od zračne luke u Irskoj do konačnog određištja koje se može sastojati od jednog segmenta ili više njih. Ako bi to bio ispravan referentni sustav, čini se očitim da se PZP ne bi trebao primjenjivati na putnike u transferu ili tranzitu. Stoga mjera ne bi bila selektivna” (isticanje dodao Aer Lingus)

5.2.6. Ostala pitanja

- (98) Ako bi Komisija i dalje zadržala svoje privremeno stajalište da je referentni sustav PZP-a oporezivanje svakog odlaska (pojedinačno), Aer Lingus navodi sljedeće:

- izuzeće putnika u transferu/tranzitu nije selektivno, i
- čak i ako bi se izuzeće smatralo selektivnim, to bi bilo opravdano.

5.2.6.1. Prva točka „izuzeće putnika u transferu/tranzitu nije selektivno”

- (99) Uz upućivanje na sudsku praksu ⁽³⁾ Aer Lingus navodi da bi neprimjenjivanje PZP-a na odlaske putnika u transferu i tranzitu bilo selektivno samo ako bi se time činila razlika među gospodarskim subjektima koji se, s obzirom na cilj PZP-a, nalaze u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji. U tom pogledu Aer Lingus upućuje na pitanje stavljaju li se izuzećem putnika u transferu i tranzitu prijevoznici kao što je Aer Lingus (koji nudi jednu kartu za putovanja koja se sastoje od dva leta ili više njih) u povoljniji položaj u odnosu na prijevoznike koji nude izravne letove (koji ne nude jednu kartu za ta putovanja i koji su, stoga, morali naplatiti PZP za svaki let putnika čije je putovanje uključivalo povezani let koji je putnik sam odabrao).
- (100) Aer Lingus zaključuje da, s obzirom na različitu činjeničnu i pravnu situaciju između prijevoznika koju nude isključivo izravne letove i prijevoznika koji nude povezane letove u okviru jedne karte, a posebno na različite troškove za prijevoznika i razinu usluga za putnika, izuzeće putnika u transferu i tranzitu nije bilo selektivno i to zbog sljedećih razloga:

- sigurno postoji znatan udio putnika društva Aer Lingus koji zbog nekog razloga žele sami odabrati povezane letove ⁽⁴⁾, bez obzira na to što Aer Lingus može ponuditi jednu kartu za cjelokupno putovanje. Podrazumijeva

⁽¹⁾ Vidjeti primjere iz točke 20. Odluke o pokretanju postupka koji su navedeni u prethodnoj uvodnoj izjavi 91.

⁽²⁾ Aer Lingus dostavio je primjer tog izvješća i objasnio da se u prikazanom izračunu jednostavno odbija navedeni broj putnika u transferu/tranzitu.

⁽³⁾ Presuda Suda od 8. studenoga 2001., *Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Zementwerke*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598.

⁽⁴⁾ Putnik koji napravi nekoliko neovisnih rezervacija za različite letove na svojem putovanju, za razliku od jedne rezervacije kojom je obuhvaćeno nekoliko letova s jednim pružateljem usluga.

se da Aer Lingus ne može utvrditi ili odrediti broj putnika koji žele sami odabrati povezane letove na svojim putovanjima, kao što to ne mogu jasno učiniti ni prijevoznici koji nude izravne letove (jer se, na primjer, ti putnici mogu odlučiti za povezani let koji nudi drugi prijevoznik). U pogledu putnika koji sami biraju svoje povezane letove Aer Lingus nalazi se u istoj činjeničnoj i pravnoj situaciji kao i prijevoznici koji nude samo izravne letove,

- situacija društva Aer Lingus činjenično se i pravno razlikuje za putnike koji kupuju jednu kartu za putovanja koja uključuju transfer ili tranzit. U tom pogledu Aer Lingus upućuje na dio posljednje rečenice točke 45. [44.] ⁽¹⁾ Odluke o pokretanju postupka u kojoj, prema mišljenju društva Aer Lingus, Komisija sama priznaje da „može biti primjereno razlikovati pravnu i činjeničnu situaciju zračnih prijevoznika koji pružaju samo izravne letove od situacije zračnih prijevoznika koji pružaju i usluge koje uključuju transfer ili tranzit u određenoj zračnoj luci”.

(101) Uz upućivanje na odlomke Odluke o pokretanju postupka koji se odnose na razlike između putovanja koja uključuju nekoliko letova obuhvaćenih jednom rezervacijom i putovanja koja uključuju nekoliko letova u okviru odvojenih rezervacija, u kontekstu selektivnosti Aer Lingus navodi i sljedeća opažanja:

- u pogledu odlomka: „Poslovni modeli zračnih prijevoznika koji su usmjereni na izravne letove i onih koji nude usluge koje mogu uključivati transfer ili tranzit jako se razlikuju.” ⁽²⁾ Aer Lingus naglašava da za potrebe pružanja usluga putnicima u transferu i tranzitu provodi posebne postupke. To uključuje pružanje usluga jednostavnog transfera, kao što su posebni šalteri i cijene za putnike u transferu te preuzimanje odgovornosti za propuštene povezane letove (na primjer, osiguranjem skrbi i pomoći te smještaja). Prema mišljenju društva Aer Lingus to su znatni troškovi i odgovornosti, no ništa se od toga ne odnosi na putnike koji sami biraju svoje povezane letove,
- u pogledu odlomka: „Usluge koje uključuju transfer/tranzit, sa stajališta kupca, čine putovanje od polazišne zračne luke do određene zračne luke, a ne dva odvojena putovanja” ⁽³⁾. Aer Lingus objašnjava da se za putnike razlikuje i iskustvo usluge ako se izbjegavaju višestruka registracija, višestruke karte, moguće različite naknade za prtljagu itd.,
- u pogledu odlomka: „Cjelokupno putovanje koje uključuje dva segmenta ili više njih prodaje se kao jedno te za njega vrijedi jedna karta.” ⁽⁴⁾ Aer Lingus objašnjava da to očito ne vrijedi za povezane letove koje putnik sam bira. *De facto*, ako putnik sam bira povezane letove, njegovo putovanje uključuje najmanje dvije odvojene karte (i dva odvojena ugovora), možda s dvama različitim zračnim prijevoznicima. Jedna karta temeljila bi se na jednom ugovoru s jednim zračnim prijevoznikom,
- u pogledu odlomka: „Putnici u transferu obično ne moraju ponovno preuzimati svoju prtljagu.” ⁽⁵⁾ Prema mišljenju društva Aer Lingus upravo suprotno vrijedi za putnike koji sami biraju svoje povezane letove. Ni na jednoj irskoj zračnoj luci ne postoje usluge prijenosa prtljage za te putnike,
- u pogledu odlomka „Kontrole putnika i prtljage obično se razlikuju.” ⁽⁶⁾ Aer Lingus objašnjava da će se putnici koji sami biraju svoje povezane letove za svaki let morati posebno registrirati.

5.2.6.2. Druga točka „čak i ako bi se izuzeće smatralo selektivnim, to bi bilo opravdano”

(102) Aer Lingus navodi da se tom mjerom izbjegava dvostruko oporezivanje te da se to primjenjuje na Irsku, ali i izvan nje. Doista, to bi se izuzeće obično primjenjivalo u drugim zemljama, kao što je Ujedinjena Kraljevina.

(103) Nadalje, Aer Lingus navodi da se u skladu sa svojim vodećim i osnovnim načelom PZP izračunava s obzirom na cjelokupno putovanje. Ako postoji jedna karta, ona bi odgovarala jednom putovanju (ako svako zaustavljanje traje manje od šest sati). No za povezane letove koje putnik sam bira i koji su obuhvaćeni dvjema odvojenim rezervacijama svaka rezervacija smatrala bi se zasebnom u sustavima zračnih prijevoznika za rezervacije te se ti putnici ne bi smatrali putnicima u transferu.

⁽¹⁾ Aer Lingus pogrešno je uputio na točku 45. Odluke o pokretanju postupka u kojoj se ne nalazi rečenica citirana u odgovarajućem odlomku njegovih primjedbi na Odluku o pokretanju postupka.

⁽²⁾ Zadnja rečenica u točki 45. Odluke o pokretanju postupka.

⁽³⁾ Prva rečenica u točki 45. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁴⁾ Drugi dio rečenice u točki 45. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁾ Zadnji dio druge rečenice u točki 45. Odluke o pokretanju postupka.

5.3. Primjedbe Irske na opažanja zainteresiranih strana

- (104) Irska se, općenito, složila s točkama koje je istaknuo Aer Lingus, osim onih koje su sažete u uvodnim izjavama 93. i 94. Irska je izjavila da je Aer Lingus citirao njezin dopis od 15. listopada 2009. i naveo da se, ako se putovanje sastoji od nekoliko segmenata, prva dionica uvijek izuzima iz primjene PZP-a. Irska je uputila na svoj dopis od 22. prosinca 2015. u kojem je objasnila da je riječ o nesporazumu. U dopisu Irske od 15. listopada 2009. naveden je specifičan primjer u kojem se na prvu dionicu putovanja ne primjenjuje PZP. No Irska smatra da se na temelju toga ne bi trebalo općenito smatrati da se prva dionica uvijek izuzima od oporezivanja.
- (105) U pogledu primjedbi društva Ryanair na plativi porez (vidjeti uvodnu izjavu 65.) Irska je istaknula da sam Ryanair ne prevozi putnike u transferu ili tranzitu i da stoga nema praktično iskustvo primjene pravila koja se odnose na PZP. Uz to, Irska smatra da Ryanair nije obrazložio svoje razmatranje.

6. PROCJENA NEPRIMJENJIVANJA POREZA NA ZRAČNI PRIJEVOZ NA PUTNIKE U TRANZITU I TRANSFERU

6.1. Privremene primjedbe: primjereno tumačenje PZP-a u pogledu izuzeća putnika u tranzitu i transferu

- (106) U svojem dopisu od 15. listopada 2009. Irska je navela da se izuzećem putnika u tranzitu i transferu osigurava da se na „prvu dionicu” cjelokupnog putovanja ne primjenjuje PZP. Ta je izjava dovela do nedoumica u pogledu točnog tumačenja izuzeća, kao što je vidljivo iz presude Općeg suda u predmetu T-512/11.
- (107) Uzimajući u obzir primjedbe koje su dostavile Irska i treće strane, jasno je da bi se irsko zakonodavstvo trebalo tumačiti kako je utvrđeno u prethodnom odjeljku 2.2.
- (108) Kako je ondje objašnjeno, u skladu s člankom 55. stavkom 2. Zakona o financijama zračni prijevoznici obvezni su PZP platiti za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke koja se nalazi u Irskoj, pri čemu se putnici u tranzitu i transferu ne smatraju putnicima u smislu članka 55. stavka 2. Zakona o financijama te se PZP stoga ne primjenjuje na njihov odlazak. Stoga se ne može općenito reći da se PZP primjenjuje na određenu dionicu putovanja zrakoplovom.
- (109) Potrebno je napomenuti da su u vrijeme donošenja Odluke iz 2011. postojale dvije različite tarife koje su se primjenjivale na letove do odredišta koja se nalaze najviše 300 kilometara od zračne luke Dublin i na sve ostale letove. Sada je jasno da je primjenjiva porezna tarifa ovisila o udaljenosti do konačnog odredišta, neovisno o lokaciji tranzita ili transfera. Na primjer, putovanje od Dublina do New Yorka sa zaustavljanjem u Shannonu oporezivalo bi se po tarifi od 10 EUR, a ne 2 EUR. Odlazak iz zračne luke Dublin doveo bi do primjene PZP-a po tarifi od 10 EUR, iako se Shannon nalazi unutar 300 kilometara od zračne luke Dublin jer udaljenost od zračne luke Dublin do New Yorka premašuje taj prag. Nadalje, na odlazak iz mjesta zaustavljanja, odnosno zračne luke Shannon, ne primjenjuje se PZP jer je putnik u toj zračnoj luci putnik u tranzitu ili transferu.
- (110) Određivanje putnika kao putnika u tranzitu ili transferu u irskoj zračnoj luci nije ovisilo o lokaciji zračne luke iz koje je putnik došao kad je sletio na tu irsku zračnu luku, koja se mogla nalaziti i izvan Irske, npr. u slučaju putovanja od Londona do New Yorka sa zaustavljanjem u Shannonu koje nije trajalo više od šest sati. Na to se putovanje ne bi primjenjivao PZP jer se polazišna zračna luka u Londonu nalazi izvan Irske, dok putnik ispunjuje uvjete za putnika u transferu ili tranzitu kad odlazi iz zračne luke Shannon.

6.2. Postojanje potpore

6.2.1. Uvod

- (111) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a, osim ako je Ugovorima drukčije predviđeno, svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama.

- (112) Stoga, kako bi se mjera smatrala potporom u smislu te odredbe, moraju biti ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti: i. mjera se mora moći pripisati državi i mora se financirati putem državnih sredstava; ii. njome se mora dodijeliti prednost njezinu primatelju, koji mora biti poduzetnik (odnosno mora obavljati gospodarsku djelatnost); iii. ta prednost mora biti selektivna; te iv. mjerom se mora narušavati ili prijetiti da će se narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu među državama članicama.
- (113) U ovom je slučaju primjereno najprije razmotriti dodjeljuje li se određenim zračnim prijevoznicima selektivna prednost zbog neprimjenjivanja PZP-a na putnike u transferu i tranzitu.

6.2.2. Selektivnost

6.2.2.1. Uvod

- (114) Mjera je selektivna ako se njome određeni poduzetnici ili proizvodnja određene robe stavljaju u povoljniji položaj u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (115) U slučaju mjera primjenjivih na sve poduzetnike koji ispunjuju određene kriterije kojima se smanjuju naknade koje bi ti poduzetnici inače morali snositi, selektivnost mjere obično treba procijeniti s pomoću analize koja se sastoji od tri koraka ⁽¹⁾. Prvo se utvrđuje uobičajeni ili redovni porezni režim koji se primjenjuje u državi članici: „referentni sustav”. U drugom koraku treba utvrditi odstupa li određena mjera od tog sustava toliko da se njome stvara razlika između gospodarskih subjekata koji su u pogledu ciljeva svojstvenih sustavu u usporedivoj činjeničnoj i pravnoj situaciji. Ako predmetna mjera ne odstupa od referentnog sustava, nije selektivna. Ako odstupa (i time je selektivna *prima facie*), u trećem koraku analize mora se utvrditi je li mjera kojom se odstupa od referentnog sustava opravdana prirodom ili općim programom referentnog poreznog sustava. Ako je *prima facie* selektivna mjera opravdana prirodom ili općim programom sustava, neće je se smatrati selektivnom i stoga neće biti obuhvaćena područjem primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (116) U određenim iznimnim slučajevima ne može se primijeniti pristup koji se sastoji od tri koraka zbog praktičnih učinaka predmetnih mjera. U tim slučajevima može biti potrebno i procijeniti je li država članica granice tog sustava utvrdila na dosljedan način ili, suprotno tome, na očito proizvoljan ili pristran način, čime se određene poduzetnike stavlja u povoljniji položaj od drugih. Inače bi, umjesto utvrđivanja općih pravila koja se primjenjuju na sve poduzetnike i u pogledu kojih se za određene poduzetnike utvrđuju odstupanja, država članica mogla ostvariti isti rezultat, ne uzimajući u obzir pravila o državnim potporama, prilagodbom i kombiniranjem svojih pravila na način da se samom njihovom primjenom različiti poduzetnici opterećuju u različitoj mjeri ⁽²⁾. U tom se pogledu mora podsjetiti da se člankom 107. stavkom 1. UFEU-a mjere intervencija države ne razlikuju u pogledu uzroka ili ciljeva, već se definiraju u odnosu na njihove učinke, neovisno o upotrijebljenim tehnikama ⁽³⁾.
- (117) U nastavku će se analiza koja se sastoji od tri koraka najprije primijeniti na izuzeće PZP-a za putnike u tranzitu i transferu (odjeljci 6.2.2.2. i 6.2.2.3.). Drugo, Komisija će zatim razmotriti je li država članica PZP utvrdila na očito proizvoljan ili pristran način, čime se određene poduzetnike stavlja u povoljniji položaj od drugih (odjeljak 6.2.2.4.).

6.2.2.2. Određivanje referentnog sustava

- (118) Referentni sustav mjerilo je za procjenu selektivnosti mjere. Referentni sustav sastoji se od dosljednog skupa pravila koja se, na temelju objektivnih kriterija, općenito primjenjuju na sve poduzetnike obuhvaćene njegovim područjem primjene koje je određeno njegovim ciljem. Stoga utvrđivanje referentnog sustava ovisi o elementima kao što su porezni obveznici, porezna osnovica, oporezivi događaji i primjenjive porezne stope.

⁽¹⁾ Vidjeti, na primjer, presudu Suda od 8. rujna 2011., *Paint Graphos i dr.*, spojeni predmeti C-78/08 do C-80/08, EU:C:2011:550, točku 49.; presudu Suda od 8. rujna 2011., *Komisija protiv Nizozemske*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, točku 62.; presudu Suda od 8. studenoga 2001., *Adria-Wien Pipeline protiv Finanzlandesdirektion für Kärnten*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598, točke 42.–54.; presudu Suda od 29. travnja 2004., *GIL Insurance protiv Commissioners of Customs & Excise*, C-308/01, ECLI:EU:C:2004:252, točku 72. Vidjeti i točke 127. i 128. Obavijesti Komisije o pojmu državne potpore iz članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („Obavijest o pojmu državne potpore”), SL C 262, 19.7.2016., str. 29.

⁽²⁾ Presuda Suda od 15. studenoga 2011., *Komisija i Španjolska protiv Government of Gibraltar i Ujedinjene Kraljevine*, spojeni predmeti C-106/09 P i C-107/09 P, ECLI:EU:C:2011:732. Vidjeti i točke 129.–131. Obavijesti o pojmu državne potpore.

⁽³⁾ Presuda Suda od 22. prosinca 2008., *British Aggregates protiv Komisije*, C-487/06 P, ECLI:EU:C:2008:757, točke 85. i 89. i citirana sudska praksa te presuda Suda od 8. rujna 2011., *Komisija protiv Nizozemske*, C-279/08 P, ECLI:EU:C:2011:551, točka 51.

6.2.2.3. PZP

- (119) PZP sam po sebi čini zaseban porezni sustav, koji nije dio šireg fiskalnog sustava. Stoga referentni sustav ne prelazi granice samog PZP-a.
- (120) Ključno je pitanje u ovom slučaju je li neprimjenjivanje PZP-a na putnike u tranzitu i transferu dio referentnog sustava ili se tim neprimjenjivanjem odstupa od referentnog sustava. U prvom se slučaju PZP smatra porezom koji se primjenjuje na sve putnike koji zrakoplovom odlaze iz Irske, pri čemu se smatra da se to putovanje može sastojati od nekoliko letova. U tom pristupu logično je da se porez ne naplaćuje dvaput ako cjelokupno putovanje uključuje više od jednog odlaska iz irske zračne luke. Nadalje, putnici koji svoje putovanje započinju u trećoj zemlji nisu predmet oporezivanja jer njihovo putovanje ne započinje iz irske zračne luke („sustav putovanja”). U drugom se slučaju PZP smatra porezom koji se primjenjuje na sve putnike koji zrakoplovom odlaze iz zračne luke u Irskoj te se njegovim neprimjenjivanjem na putnike u tranzitu i transferu odstupa od tog pravila („sustav odlazaka”).
- (121) U pogledu prve analize iz teksta članka 55. stavka 2. točke (a) Zakona o financijama („svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke”) moglo bi se zaključiti da sustav odlazaka čini primjereni referentni sustav. To je i privremeno stajalište koje je Komisija zauzela u Odluci o pokretanju postupka: referentni sustav porez je koji se naplaćuje za svaki odlazak putnika zrakoplovom iz zračne luke u Irskoj.
- (122) Taj privremeni zaključak temeljio se na činjenici da se u Zakonu o financijama upućuje na oporezivanje odlazaka. No nakon provedbe službenog istražnog postupka i prikupljanja dodatnih informacija o primjerenom tumačenju članka 55. stavka 2. Zakona o financijama te uzimajući u obzir objašnjenje Irske da je svrha PZP-a oporezivanje svakog pojedinačnog putovanja koje započinje u irskoj zračnoj luci, čak i kad je putovanje podijeljeno na nekoliko dionica (vidjeti uvodnu izjavu 59.), može se zaključiti da je cilj sustava oporezivanje putovanja zrakoplovom koja započinju u Irskoj. Na temelju toga, i zbog svih razloga navedenih u nastavku, referentni sustav odnosi se na oporezivanje putovanja koja započinju u Irskoj.
- (123) Prvo, potrebno je napomenuti da definicija „putnika” ne uključuje putnike u transferu ili tranzitu. Stoga se na temelju teksta Zakona o financijama može zaključiti da je referentni sustav „sustav putovanja”, isključujući putnike u transferu i tranzitu, jer odlazak putnika u transferu ili tranzitu ne čini „odlazak putnika” u smislu članka 55. stavka 2. Zakona o financijama te, kao takav, nije oporezivi događaj ⁽¹⁾. Shvaćanje referentnog sustava kao „sustava putovanja” u skladu je i s temeljnim ciljem zakonodavstva, kako je Irska navela u svojim primjedbama na Odluku o pokretanju postupka.
- (124) Nadalje, na temelju načina na koji je PZP funkcionirao može se zaključiti da se on odnosio na putovanja zrakoplovom. Stoga se u razdoblju primjene različitih tarifa porezna tarifa određivala s obzirom na oporezivanje konačnog odredišta putnika koje je navedeno na karti, bez obzira na to dolazi li putnik do konačnog odredišta jednim letom ili više njih (vidjeti uvodne izjave 22. odnosno 23. te primjere primjene PZP-a iz tablice 2.). Na primjer, porez koji je trebalo platiti za putnika koji putuje od Dublina do New Yorka sa zaustavljanjem u Shannonu iznosio je 10 EUR, a ne 2 EUR (vidjeti uvodnu izjavu 91.).
- (125) Nadalje, Komisija napominje da je, u načelu, legitimno zračni prijevoz oporezivati na temelju tarife koja se primjenjuje jednom na putovanje zrakoplovom iz određene zračne luke u Irskoj do određenog konačnog odredišta, koje je prodano u okviru jedne rezervacije, umjesto odvojenog oporezivanja pojedinačnih dionica tog jednog putovanja. Iz tog odvojenog oporezivanja moglo bi se zaključiti da se porez plaća dvaput za putnika koji prelazi u drugi zrakoplov u irskoj zračnoj luci, što bi doista moglo potaknuti pitanja pravičnosti i jednakog postupanja (vidjeti uvodnu izjavu 63.).
- (126) Naime, trošarine kao što je PZP obično se naplaćuju za kupčevo stjecanje konačnog proizvoda ili usluge, a ne za odvojene komponente koje mogu činiti taj konačni proizvod ili uslugu. Zbog razloga objašnjenih u nastavku putovanje koje se sastoji od nekoliko dionica, pri kojem putnik ispunjuje uvjete za putnika u tranzitu ili transferu na svakoj zračnoj luci zaustavljanja, može se smatrati jednom uslugom.

⁽¹⁾ Stoga se čini primjerenijim smatrati da se PZP ne primjenjuje na putnike u tranzitu i transferu, a ne smatrati da su ti putnici „izuzeti” od primjene tog poreza.

- (127) U tom pogledu treba napomenuti da zračni prijevoznici svoje usluge oglašavaju kao putovanje od određene polazišne zračne luke (A) do konačnog odredišta (B), čak i kad to putovanje uključuje zaustavljanje u zračnoj luci između tih dviju točaka (C). Ta usluga u osnovi uključuje zračni prijevoz od točke A do točke B, pri čemu je postojanje i lokacija zračne luke C koja se nalazi između njih sekundarno i sa stajališta putnika u konačnici nevažno obilježje te usluge (osim u pogledu njezina mogućeg utjecaja na ukupno trajanje putnikova putovanja) ⁽¹⁾. Načelno je stoga prihvatljivo i nediskriminirajuće opozivati neizravno putovanje, koje se prodaje kao jedna usluga, od točke A do točke B preko točke C jednako kao i izravno putovanje od točke A do točke B (pri čemu se točka A u oba slučaja nalazi u Irskoj) jer se objema uslugama zadovoljava ista potreba kupca (odnosno putovanje od točke A do točke B).
- (128) Još je potrebno razmotriti odražavaju li se ta načela u definicijama putnika u tranzitu i transferu iz Zakona o financijama. To se analizira u sljedećim uvodnim izjavama.
- (129) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 18., putnici u tranzitu definiraju se kao putnici koji tijekom dolaznog i odlaznog leta ostaju u istom zrakoplovu. Komisija smatra da je u toj situaciji jasno da je *de facto* riječ o jednom putovanju, pri čemu je jedina razlika u odnosu na izravni let u tome što se zrakoplov kratko zaustavlja u određenoj zračnoj luci na svojem putu do konačnog odredišta.
- (130) Za definiranje putnika u transferu u zračnoj luci C tijekom putovanja od zračne luke A do zračne luke B preko zračne luke C upotrebljavala su se tri uvjeta: i. najdulje vrijeme provedeno u zračnoj luci C ne smije premašiti šest sati; ii. zračne luke A i B ne smiju biti iste; i iii. letovi od zračne luke A do zračne luke C te od zračne luke C do zračne luke B moraju se kupiti u okviru „jedne rezervacije”. Komisija smatra da su sva tri uvjeta prikladna i razmjerna. Točkom i. osigurava se da je točka C stvarna zračna luka zaustavljanja, u kojoj se putnik u biti priprema i čeka svoj povezani let, a ne „prikriveno” konačno odredište. U tom je pogledu šest sati razumno vremensko ograničenje kojim se osigurava da je točka C stvarna zračna luka zaustavljanja ⁽²⁾. Točkom ii. osigurava se da putovanje nije prikriiven izravni let od točke A do točke C i natrag. Kako je objašnjeno u uvodnim izjavama 132.–134. u nastavku, točkom iii. osigurava se da se putovanje od točke A do točke B prodaje kupcu kao jedna integrirana usluga.
- (131) Izuzećem primjene PZP-a na putnike u transferu nameće se uvjet da se svi letovi koji čine jedno putovanje moraju rezervirati u okviru jedne rezervacije.
- (132) Kad putnikova jedna rezervacija uključuje nekoliko letova (ili „dionica”), tada s pružateljem usluge sklapa jedan ugovor kojim su obuhvaćeni različiti letovi. Za razliku od toga, kad putnik napravi više rezervacija kojima su obuhvaćeni različiti letovi, tada sklapa odvojene neovisne ugovore s jednim pružateljem usluge ili više njih. Već je iz toga vidljivo da jedna rezervacija odgovara kupnji jedne usluge koja sadržava različite komponente, dok višestruke rezervacije odgovaraju više odvojenih usluga koje je putnik neovisno kupio.
- (133) U okviru jedne rezervacije cjelokupno putovanje koje uključuje dva leta ili više njih prodaje se kao jedna rezervacija te putnik ima jednu kartu i jedan broj rezervacije za cjelokupno putovanje. Nadalje, kako su Irska i Aer Lingus istaknuli u svojim primjedbama na Odluku o pokretanju postupka (vidjeti uvodnu izjavu 101.), postoji niz važnih razlika između putovanja koje se sastoji od nekoliko letova koji se prodaju u okviru jedne rezervacije i putovanja koje se sastoji od nekoliko letova koji se prodaju u okviru odvojenih rezervacija. Konkretno, u okviru jedne rezervacije putnik ne mora ispuniti nekoliko različitih zahtjeva u pogledu registracije, prtljage i putnih isprava za svaki let koji čini to putovanje, nego samo jedan skup zahtjeva kojima je obuhvaćeno cjelokupno putovanje do konačnog odredišta. Uz to, ako se prvi let otkaže ili ako kasni do te mjere da putnik propušta povezani let, pružatelj putovanja obuhvaćenog jednom rezervacijom mora preuzeti odgovornost za propušteni povezani let (mora na primjer osigurati skrb i pomoć, smještaj, izmjenu rezervacije putnika za sljedeći raspoloživi let ili ponuditi naknadu).
- (134) Putovanje koje čini više dionica koje se odvojeno rezerviraju uključuje kupnju neovisnih usluga. Iz toga se, na primjer, može zaključiti da, kad propusti drugi let zbog kašnjenja u dolasku prvog leta, putnik ne može zatražiti pomoć od pružatelja drugog leta. Za tog bi se putnika samo evidentiralo da nije došao na drugi let. Nadalje, kad se više letova kupuje u okviru odvojenih rezervacija, putnik mora ponovno preuzeti svoju prtljagu u svakoj zračnoj luci i ponovno se registrirati za daljnje letove. Aer Lingus naglasio je da ni na jednoj irskoj zračnoj luci ne postoje usluge prijenosa prtljage za putnike koji sami biraju povezani let (vidjeti uvodnu izjavu 101.).

⁽¹⁾ To je u skladu sa standardnom praksom Komisije u slučajevima zabranjenih sporazuma i koncentracija u kojima se određuju mjerodavna tržišta za redovne letove na temelju pristupa u kojem se uzimaju u obzir polazna točka i odredište.

⁽²⁾ Kao i Irska, i Ujedinjena Kraljevina primjenjuje kriterij od šest sati za definiranje putnika na povezanim letovima (barem u situacijama u kojima prvi let dolazi prije 17 sati).

- (135) S obzirom na navedeno, glavna je razlika između tih dviju situacija u tome što u prvom slučaju putnik kupuje integriranu uslugu (putovanje od točke A do točke B) s dvjema komponentama koje kombinira pružatelj usluge, dok u drugoj situaciji putnik na vlastiti rizik sam kombinira te dvije komponente te stoga *de facto* kupuje dvije odvojene usluge. Stoga, putnik koji putuje od zračne luke A do zračne luke B preko zračne luke C u okviru jedne rezervacije kupuje uslugu koja se u bitnom razlikuje od usluga koje kupuje putnik koji odvojeno rezervira let od zračne luke A do zračne luke C i let od zračne luke C do zračne luke B.
- (136) Činjenica da se jedna rezervacija koja uključuje nekoliko letova bitno razlikuje od nekoliko letova obuhvaćenih s više odvojenih rezervacija prikazana je u primjeru obavijesti putnicima društva easyJet, jednog od glavnih pružatelja izravnih letova koji posluju u Uniji, koja je objavljena na njegovim internetskim stranicama:
- „easyJet je prijevoznik koji nudi izravne letove (leti samo od polazišnih do odredišnih zračnih luka) i ne pruža uslugu povezanih letova za daljnje putovanje na našim letovima ili letovima drugih zračnih prijevoznika. Ako ste rezervirali daljnji let našim zrakoplovom, to predstavlja odvojeni ugovor te svaki let smatramo odvojenim putovanjem” ⁽¹⁾.
- (137) Stoga je razmjerno i nediskriminacijski oporezivati svaku od tih dviju usluga odvojeno, a neizravno putovanje kupljeno u okviru jedne rezervacije samo jednom.
- (138) S obzirom na prethodnu procjenu (vidjeti uvodne izjave 131.–137.), Komisija stoga smatra da su definicije putnika u transferu i tranzitu iz Zakona o financijama u skladu s ciljem oporezivanja jedinstvenih putovanja zrakoplovom iz određenog polazišta u Irskoj do određenog odredišta, koja je kupac kupio kao jednu integriranu uslugu.
- (139) Može se zaključiti da je PZP referentni sustav kako je utvrđen u Zakonu o financijama te stoga uključuje neprimjenjivanje poreza na putnike u tranzitu i transferu (sustav putovanja).

6.2.2.4. Odstupanje od referentnog sustava

- (140) Nema odstupanja od referentnog sustava jer je neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu njegov dio.
- (141) Stoga se na temelju procjene PZP-a primjenom pristupa koji se sastoji od tri koraka nije pokazalo da je mjera selektivna.

6.2.2.5. PZP nije utvrđen na očito proizvoljan ili pristran način, čime bi se određene poduzetnike stavilo u povoljniji položaj od drugih

- (142) Za donošenje konačnog zaključka o selektivnosti još je potrebno odrediti je li Irska PZP utvrdila na očito proizvoljan ili pristran način, čime bi se određene poduzetnike stavilo u povoljniji položaj od drugih.
- (143) U svojim primjedbama na Odluku o pokretanju postupka Ryanair je u biti tvrdio da izuzeće primjene PZP-a na putnike u tranzitu i transferu dovodi do neopravdane diskriminacije između dvaju poslovnih modela, odnosno poslovnog modela prijevoznika sa zvjezdastim modelom koji se temelji na čvorištima, koji nude jednu rezervaciju za nekoliko letova, i poslovnog modela prijevoznika koji nude izravne, a ne povezane letove, kao što je Ryanair, te da se ne može tvrditi da je izuzeće dostupno svim zračnim prijevoznicima bez diskriminacije.
- (144) Najprije je potrebno napomenuti da ne postoje dokazi u spisu da je Irska neprimjenjivanje PZP-a na putnike u tranzitu i transferu utvrdila na način kojim se određene poduzetnike stavlja u povoljniji položaj od drugih. U tom se pogledu može primijetiti da različite države članice imaju slične tarife koje sadržavaju i izuzeća za putnike u tranzitu i transferu.
- (145) Argument društva Ryanair da je zračnom prijevozniku gotovo nemoguće prilagoditi svoj temeljni poslovni model od modela s izravnim letovima na zvjezdasti model koji se temelji na čvorištima i da, prema njegovim saznanjima, još nije bilo takve promjene na tržištu potrebno je pažljivo razmotriti jer je Ryanair sad počeo nuditi povezane letove ⁽²⁾. Ryanair je u svibnju 2017. najavio da će pokrenuti svoje prve povezane letove preko zračne luke Rim Fiumicino, čime je svojim kupcima prvi put pružio mogućnost rezervacije i izravnog transfera na povezane letove društva Ryanair. U tom je pogledu direktor društva Ryanair za komercijalne poslove izjavio: „Ryanair sa zadovoljstvom objavljuje da počinje pružati uslugu povezanih letova preko zračne luke Rim Fiumicino te će kupci moći rezervirati povezane letove društva Ryanair po najnižim cijenama u Europi. Za početak će na prvih deset ruta preko Rima kupci moći presjesti na sljedeći let, a da pritom neće morati prelaziti na zemaljsku stranu zračne luke te neće morati ponovno prijavljivati svoju prtljagu do konačnog odredišta. Ta

⁽¹⁾ Vidjeti <http://www.easyjet.com/en/help/at-the-airport/connect-and-transit> (pregledano 28. ožujka 2017.).

⁽²⁾ Vidjeti <https://corporate.ryanair.com/news/news/170517-connecting-flights-launched-at-rome-fiumicino/?market=en> (pregledano 1. lipnja 2017.).

nova usluga u okviru 4. godine našeg programa 'Always Getting Better' pružat će se u cijeloj mreži društva Ryanair (pri čemu će se dodatne rute preko Rima dodati sljedećih tjedana i mjeseci) dok god pilot-projekt u zračnoj luci Rim Fiumicino bude uspješan." (1). Uz to, kupci će dobiti jedan broj rezervacije za oba leta. Time se dokazuje da je Ryanair počeo pružati novu uslugu koju sâm smatra novom i bitno različitom od izravnih letova koje je dosad nudio.

- (146) Drugo, može se primijetiti da PZP dovodi do odvojenog oporezivanja odvojenih usluga, odnosno višestrukih letova koji se kupuju u okviru više rezervacija, i do samo jednog oporezivanja jedne integrirane usluge, odnosno sastavnih letova jednog putovanja kupljenog u okviru jedne rezervacije. S obzirom na prethodno navedene razloge (vidjeti odjeljak 6.2.2.3. ove Odluke) to razlikovanje proizlazi iz temeljnih razlika između usluga koje je kupac kupio u svakoj situaciji, koje dovode do važnih praktičnih posljedica, posebno u pogledu registracije, upravljanja prtljagom i odgovornosti zračnog prijevoznika u slučaju propuštenog povezanog leta. Na temelju činjenice da su neki zračni prijevoznici usvojili poslovni model koji je usmjeren na izravne usluge, dok su drugi usmjereni na usluge u mreži ne može se zaključiti da bi različito oporezivanje objektivno različitih usluga bilo diskriminirajuće. Kako je objašnjeno u prethodnom odjeljku 6.2.2.3., oporezivanje putovanja zrakoplovom koja započinju u Irskoj može se smatrati legitimnim, za razliku od oporezivanja svakog pojedinog odlaska putnika zrakoplovom iz Irske.
- (147) Komisija napominje da se čini kako se tvrdnje društva Ryanair u pogledu navodne diskriminacije implicitno temelje na pretpostavci da neki putnici za svoje putovanje kupuju više letova društva Ryanair kako bi od određene zračne luke do druge zračne luke putovali „preko” drugih zračnih luka te da bi s tim višestrukim letovima trebalo postupati jednako kao s jednom rezervacijom (2). U suprotnom Ryanair ne bi imao razloga smatrati se diskriminiranim u odnosu na zračne prijevoznike koji nude jednu rezervaciju za višestruke letove. No Ryanair nije naveo da je prevezio takve putnike u razdoblju primjene PZP-a, niti je dostavio podatke o broju tih putnika (3). Što je još važnije, ničim se u podnescima društva Ryanair ne mogu dovesti u pitanje razmatranja iz uvodnih izjava 132.–134. u kojima se obrazlaže postupanje s višestrukim letovima kupljenima u okviru jedne rezervacije kao s uslugom koja se bitno razlikuje od višestrukih letova kojima se povezuju iste zračne luke, ali koji su kupljeni u okviru odvojenih rezervacija, pri čemu se u slučaju potonjih u stvarnosti radi o nekoliko neovisnih usluga.
- (148) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 38., u svojoj presudi u predmetu T-512/11 Opći sud napomenuo je da je Irska bila spremna, ako je potrebno, razmotriti prilagodbu PZP-a uklanjanjem uvjeta jedne rezervacije kao dijela definicije putnika u transferu.
- (149) U službenom istražnom postupku utvrđeno je (vidjeti uvodne izjave 131.–148.) da uvjet jedne rezervacije nije diskriminirajući jer se time osigurava da se PZP primjenjuje samo na putovanja zrakoplovom koja započinju u irskoj zračnoj luci i koja se kupcu prodaju kao jedna integrirana usluga, neovisno o broju letova uključenih u to putovanje. Stoga Komisija zaključuje da Irska nije trebala iz definicije putnika u transferu ukloniti uvjet jedne rezervacije kako bi osigurala nepostojanje državne potpore.
- (150) Može se zaključiti da Irska PZP nije utvrdila na očito pristran i proizvoljan način, čime bi se određene poduzetnike stavilo u povoljniji položaj od drugih. Naprotiv, čini se da je neprimjenjivanje PZP-a na putnike u tranzitu i transferu opravdano i utemeljeno.

6.2.3. Zaključak o postojanju državne potpore

- (151) S obzirom na prethodnu procjenu mjerom obuhvaćenom istražnim postupkom nije ispunjen najmanje jedan uvjet utvrđen člankom 107. stavkom 1. UFEU-a jer ona nije selektivna. Budući da su različiti uvjeti u okviru pojma državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a kumulativni, iz tog proizlazi da mjera ne čini državnu potporu. Stoga nije potrebno procijeniti jesu li ispunjeni drugi uvjeti kako bi mjera činila državnu potporu.

(1) Vidjeti <https://corporate.ryanair.com/news/news/170517-connecting-flights-launched-at-rome-fiumicino/?market=en> (pregledano 1. lipnja 2017.).

(2) To bi na primjer bilo u slučaju putnika koji kupuje kartu za let od Shannona do Dublina i odvojenu kartu od Dublina do Barcelone, s razlikom manjom od šest sati između dolaska putnika u zračnu luku Dublin i njegova odlaska iz te zračne luke u Barcelonu. U skladu s PZP-om odlasci iz Shannona i iz Dublina bili bi zasebni oporezivi događaji. No da se u definiciji putnika u transferu ne upućuje na pojam jedne rezervacije, u skladu s PZP-om odlazak iz Dublina ne bi bio oporezivi događaj, samo bi odlazak iz Shannona bio oporezivi događaj.

(3) U prošlosti je Ryanair aktivno odvrtao putnike od kupnje povezanih letova društva Ryanair. Vidjeti Odluku Komisije od 27. lipnja 2007. u predmetu koji se odnosi na koncentracije COMP.M.4439 Ryanair/Aer Lingus (SL C 47, 20.2.2008., str. 14.), uvodna izjava 48.

7. ZAKLJUČAK

(152) Neprimjenjivanje PZP-a na putnike u transferu i tranzitu nije činilo državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Neprimjenjivanje poreza na zračni prijevoz na putnike u transferu i tranzitu, koje je Irska uvela Drugim zakonom o financijama iz 2008., nije činilo državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Irskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 14. srpnja 2017.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/118**od 31. kolovoza 2017.****o državnoj potpori SA.35818 (2016/C) (ex 2015/NN) (ex 2012/CP) koju je provela Španjolska za poduzetnika Iberpotash***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 5877)***(Vjerodostojan je samo tekst na španjolskom jeziku)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da iznesu svoje primjedbe u skladu s prethodno navedenim odredbama ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Pritužbom od 30. studenoga 2012. Komisija je obaviještena da je Španjolska provela nekoliko navodnih mjera potpore za poduzetnika Iberpotash S.A., koji je 2014. promijenio naziv u ICL Iberia Súrria & Sallent (oboje u daljnjem tekstu: „Iberpotash“). Podnositelj pritužbe, koji želi da se s njegovim/njezinim identitetom postupka povjerljivo („podnositelj pritužbe“), dopunio je svoju pritužbu dodatnim podnescima od 28. prosinca 2012., 14. veljače 2014., 24. veljače 2014., 6. svibnja 2014. i 27. siječnja 2015.
- (2) Pritužba i zahtjev za dostavljanje informacija prosljeđeni su Španjolskoj 10. siječnja 2013. Španjolska je odgovorila 8. ožujka 2013. Dodatni zahtjevi za dostavljanje informacija poslani su Španjolskoj 14. svibnja 2013., 16. siječnja 2014. i 26. ožujka 2014. Dopisima od 13. lipnja 2013., 14. veljače 2014. odnosno 15. travnja 2014. Španjolska je odgovorila na te zahtjeve i Komisiji dostavila dodatne informacije.
- (3) Dopis o prethodnoj ocjeni poslan je podnositelju pritužbe 30. siječnja 2015. Kao odgovor na dopis o prethodnoj ocjeni podnositelj pritužbe dostavio je dodatne informacije 5. ožujka 2015. (prethodni odgovor) i 21. travnja 2015. (konačni odgovor na dopis o prethodnoj ocjeni). Usto je 9. ožujka 2015. održan sastanak s podnositeljem pritužbe, a 4. lipnja 2015. podnositelj pritužbe dostavio je dodatne informacije.
- (4) Konačni odgovor podnositelja pritužbe na dopis o prethodnoj ocjeni poslan je Španjolskoj 9. lipnja 2015. radi iznošenja primjedaba, zajedno s dodatnim zahtjevom za dostavljanje informacija. Španjolska je odgovorila 8. srpnja 2015. Na zahtjev Španjolske 31. srpnja 2015. poslana joj je inačica dopisa o prethodnoj ocjeni koja nije povjerljiva.
- (5) Dopisom od 26. siječnja 2016. Komisija je obavijestila Španjolsku da je odlučila pokrenuti postupak iz članka 108. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije u pogledu dviju navodnih mjera potpore. U istom je dopisu Komisija zaključila da preostale tri mjere u pogledu kojih je podnesena pritužba nisu državna potpora u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora.
- (6) Odluka Komisije o pokretanju postupka objavljena je u *Službenom listu Europske unije* ⁽²⁾. Komisija je od zainteresiranih strana zatražila da dostave primjedbe u pogledu dviju navodnih mjera potpore.
- (7) Dopisom od 19. travnja 2016. Španjolska je dostavila svoje primjedbe na odluku o pokretanju postupka. Dopisom od 6. listopada 2016. Komisija je zatražila od Španjolske da dostavi dodatne informacije, koje je Španjolska potom dostavila u dopisu od 28. studenoga 2016.
- (8) Komisija je primila primjedbe triju zainteresiranih trećih strana, uključujući poduzetnika Iberpotash, navodnog korisnika potpore. Prosljedila ih je Španjolskoj, koja je imala priliku dostaviti svoj odgovor. Njezine su primjedbe primljene u dopisima od 27. srpnja 2016. i 6. travnja 2017.

⁽¹⁾ SL C 142, 22.4.2016., str. 18.

⁽²⁾ Vidjeti bilješku 1.

2. DETALJAN OPIS POTPORE

2.1 PRIMATELJ

- (9) Iberpotash je vlasnik dvaju rudnika potaše u slivu rijeke Llobregat u regiji Bages u Kataloniji, jednoga u općini Súria i drugoga u općinama Sallent i Balsareny, te upravlja tim rudnicima. Potaša se upotrebljava za proizvodnju gnojiva. Iberpotash usto proizvodi i prodaje sol uglavnom za industrijske potrebe.
- (10) Iberpotash je društvo kći poduzetnika ICL Fertilisers, izraelskog multinacionalnog društva koje je najveći proizvođač gnojiva u svijetu. Rudnici potaše, koji se u regiji iskorištavaju još od 1920-ih, bili su u državnom vlasništvu do 1998. Iberpotash je kupio rudnike potaše u općinama Súria i Sallent/Balsareny na temelju kupoprodajnog ugovora sklopljenog 21. listopada 1998. sa španjolskim javnim holding-društvom Sociedad Estatal de Participaciones Industriales – SEPI, koje je u državnom vlasništvu.

2.2 NAVODNE MJERE DRŽAVNIH POTPORA

- (11) Podnositelj pritužbe tvrdi da su španjolska nadležna tijela brojnim mjerama pružila nezakonitu i nespojivu državnu potporu poduzetniku Iberpotash. Sve te navodne mjere potpore odnose se na obveze poduzetnika Iberpotash u području okoliša u vezi s lokacijama rudnika u slivu rijeke Llobregat i jalovištima koja su na tim lokacijama nastala uslijed višedesetljetnog rada rudnika. Navodne mjere državnih potpora uključuju:
- (a) neusklađenost španjolskih nadležnih tijela s člankom 14. Direktive 2006/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾ („Direktiva o otpadu od industrija vađenja minerala”), što je navodno dovelo do smanjenja financijskih jamstava za dobivanje dozvola za upravljanje rudnicima poduzetnika Iberpotash („1. mjera: smanjenje iznosa financijskih jamstava”),
- (b) ulaganja španjolskih nadležnih tijela radi ograničenja i/ili uklanjanja štete koju je poduzetnik Iberpotash navodno nanio okolišu i kojom je prekršio načelo „onečišćivač plaća”. Ta ulaganja uključuju:
- izgradnju novog kolektora slane vode koji je stavljen u rad 2008. („2. mjera: novi kolektor slane vode”)
 - ulaganja u poboljšanje postrojenja za pročišćivanje vode za piće u općinama Abrera i Sant Joan Despí uz rijeku Llobregat („3. mjera: ulaganja u postrojenja za pročišćavanje vode za piće”)
 - prekrivanje jalovišta Vilafruns poduzetnika Iberpotash („4. mjera: prekrivanje jalovišta Vilafruns”)
- (c) financiranje studije o zaštiti okoliša u pogledu jalovišta Cogulló („5. mjera: studija o jalovištu Cogulló”).
- (12) Podnositelj pritužbe procjenjuje da je tim mjerama poduzetniku Iberpotash pripala ukupna navodna potpora u iznosu od 260 do 407 milijuna EUR.
- (13) Podnositelj pritužbe podnio je i zasebnu pritužbu na navodnu povredu zakonodavstva EU-a o zaštiti okoliša. Na temelju te pritužbe Komisija je Španjolskoj u srpnju 2014. poslala pismo opomene i time pokrenula postupak zbog povrede obveza iz Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala odnosno neusklađenosti s njima. Dodatnim pismom opomene iz rujna 2015. proširen je postupak zbog povrede na neusklađenost s Direktivom 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽⁴⁾ („Okvirna direktiva o vodama”). U tijeku je postupak zbog povrede ⁽⁵⁾.

2.3 RAZLOZI ZA POKRETANJE POSTUPKA

- (14) Komisija je 26. siječnja 2016. donijela odluku o pokretanju službene istrage o 1. i 4. mjeri ⁽⁶⁾ („odluka o pokretanju postupka”) kako bi razriješila svoje dvojbe o tome jesu li te mjere državna potpora u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora i jesu li spojive s unutarnjim tržištem.

⁽³⁾ Direktiva 2006/21/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 15. ožujka 2006. o gospodarenju otpadom od industrija vađenja minerala i o izmjeni Direktive 2004/35/EZ (SL L 102, 11.4.2006., str. 15.).

⁽⁴⁾ Direktiva 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL L 327, 22.12.2000., str. 1.).

⁽⁵⁾ Navodne povrede Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala iznesene u tom postupku zbog povrede ne odnose se na iznos financijskih jamstava iz članka 14. Direktive kako je procijenjeno u ovoj odluci.

⁽⁶⁾ Vidjeti bilješku 1.

- (15) Komisija je istodobno zaključila da 2., 3. i 5. mjera nisu državna potpora u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora. Budući da taj zaključak nije osporavan, 2., 3. i 5. mjera nisu predmet ove odluke i neće se dalje u njoj procjenjivati.

2.3.1 DVOJBE O 1. MJERI: SMANJENA FINACIJSKA JAMSTVA

- (16) Komisija je u odluci o pokretanju postupka zaključila da ne može isključiti mogućnost da bi 1. mjera mogla biti državna potpora. Točnije, dvojila je o tome je li 1. mjera uključivala prijenos državnih sredstava i donijela gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash pa je pozvala španjolska nadležna tijela i treće strane da dostave više dokaza u tom pogledu.
- (17) Komisija je sumnjala da se 1. mjera može smatrati spojivom ako je ona zapravo državna potpora.

2.3.2 DVOJBE O 4. MJERI: PREKRIVANJE JALOVIŠTA VILAFRUNS

- (18) Komisija je u odluci o pokretanju postupka zaključila da je vjerojatno da je javno financiranje prekrivanja jalovišta Vilafruns zapravo državna potpora. Točnije, smatrala je da je vjerojatno da je 4. mjera poduzetniku Iberpotash donijela selektivnu gospodarsku prednost osiguranjem bolje zaštite od onečišćenja u jalovištu u vlasništvu poduzetnika Iberpotash, a time i osigurala ispunjenje njegovih obveza u području okoliša. Komisija je stoga pozvala španjolska nadležna tijela i treće strane da iznesu primjedbe o tim preliminarnim zaključcima.
- (19) Nadalje, Komisija je smatrala da je intenzitet potpore 4. mjere uvelike premašio intenzitete potpore poduzetnicima koji premašuju standarde Zajednice ili povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku tih standarda u skladu s odjeljkom 3.1.1. *Smjernica Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša (2008/C 82/01)* („Smjernice o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.”) ⁽⁷⁾ jer su troškove ulaganja u potpunosti financirala tijela javne vlasti, dok poduzetnik Iberpotash pokriva samo daljnje troškove održavanja. Stoga je Komisija izrazila svoje dvojbe o spojivosti takve potpore i pozvala španjolska nadležna tijela i treće strane da iznesu primjedbe o tom preliminarnom zaključku.

3. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA

3.1 PRIMJEDBE PODUZETNIKA IBERPOTASH

- (20) Velika većina primjedbi poduzetnika Iberpotash u skladu je s primjedbama koje je Španjolska iznijela u pogledu obiju mjera koje se istražuju.
- (21) Iberpotash primjećuje i da 1. mjera ne uključuje državna sredstva jer dosad Španjolska nije prenijela nikakva sredstva poduzetniku Iberpotash. Osim toga, mogućnost da se to dogodi vrlo je mala jer Iberpotash nema ekonomskih poteškoća te će snositi troškove sanacije okoliša ako se pokaže da iznos jamstva nije dostatan. Iberpotash izražava istu zabrinutost kao i Španjolska u pogledu selektivnosti mjera i pitanja o tome donose li one gospodarsku prednost ili narušavaju tržišno natjecanje među državama članicama.
- (22) Iberpotash ponavlja da je 4. mjera spojiva sa Smjernicama o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. i da primjenjiv intenzitet potpore za sanaciju onečišćenih područja iznosi 100 %.

3.2 PRIMJEDBE PRVE ZAINTERESIRANE STRANE (PODNOŠITELJ PRITUŽBE)

- (23) Prva zainteresirana strana, koja želi ostati anonimna, podržava pokretanje postupka službene istrage i argumente u pogledu obiju mjera koje je Komisija iznijela u odluci o pokretanju postupka.
- (24) Prva zainteresirana strana dodaje da određivanje nedovoljnog iznosa jamstva predstavlja stvaran teret za tijela javne vlasti koja snose troškove ispunjenja obveza poduzetnika Iberpotash u području okoliša. Osim toga, primjećuje da je Iberpotash stekao gospodarsku prednost jer je ušteđena financijska sredstva upotrijebio za financiranje vlastitih gospodarskih djelatnosti.
- (25) Prva zainteresirana strana slaže se s Komisijom da potpora nije spojiva jer je riječ o operativnoj potpori.

⁽⁷⁾ Smjernice Zajednice o državnim potporama za zaštitu okoliša (SL C 82, 1.4.2008., str. 1.).

- (26) Kad je riječ o 2. mjeri, prva zainteresirana strana skreće pozornost Komisije na odluku Pokrajinskog suda u Barceloni od 22. veljače 2016. kojom je potvrđena obveza poduzetnika Iberpotash da sanira zemljište oštećeno njegovim aktivnostima. Usto dodaje da prekrivanje jalovišta nije pilot-projekt jer se taj projekt ni u jednom dokumentu povezanom s javnim financiranjem te mjere ne navodi kao takav te jer je upotrijebljena metoda dobro poznata i već je barem 15 godina upotrebljavaju druga rudarska društva za slična jalovišta.

3.3 PRIMJEDBE DRUGE ZAINTERESIRANE STRANE

- (27) Druga zainteresirana strana, koja također želi ostati anonimna, podržava odluku o pokretanju postupka Komisije.
- (28) Kad je riječ o 1. mjeri, primjećuje i da pitanje o tome je li iznos jamstva u skladu s primjenjivim zakonodavstvom EU-a ili Španjolske nije relevantno jer predmetnom potporom država preuzima financijski rizik sanacija zahvaćenih postrojenja, a kvantifikacija rizika isključivo je činjenično, a ne pravno pitanje.
- (29) Nadalje, druga zainteresirana strana dovodi u pitanje sposobnost poduzetnika Iberpotash da financira sanaciju okoliša u trenutku nastanka te obveze jer su jedina imovina poduzetnika Iberpotash u Španjolskoj njegova rudarska postrojenja koja će se zatvoriti i stoga će nakon 2035. imati malu vrijednost.
- (30) Druga zainteresirana strana primjećuje i da bi određivanje dostatnog iznosa jamstva podrazumijevalo godišnji trošak za poduzetnika Iberpotash od najmanje 2 806 000 EUR, što nije neznatan iznos. Dodaje da trenutačno određeni iznos jamstava dovodi i do toga da Iberpotash izbjegava osiguranje svojih financijskih rezervi kolateralom.
- (31) Kad je riječ o 2. mjeri, druga zainteresirana strana primjećuje da na temelju presude Vrhovnog suda od 14. svibnja 2009., Direktive Vijeća 75/442/EEZ ⁽⁸⁾ i primjenjivog španjolskog zakonodavstva Iberpotash snosi isključivu odgovornost za pokrivanje jalovišta Vilafruns od trenutka prijenosa prava na rudarenje na njega neovisno o tome je li riječ o aktivnom ili neaktivnom rudniku.
- (32) Kad je riječ o 4. mjeri, druga zainteresirana strana tvrdi da je pokrivanje jalovišta Vilafruns odgovornost poduzetnika Iberpotash i da je stoga javno financiranje tog pokrivanja donijelo selektivnu prednost poduzetniku Iberpotash. Nadalje, druga zainteresirana strana ne slaže se s tvrdnjom da je prekrivanje pilot-projekt nove tehnike sanacije. Tvrdi da je prekrivanje jalovišta geomembranama stara tehnika koja se upotrebljava već duže vremena, npr. u alzaškim i njemačkim društvima za proizvodnju potaše.
- (33) Naposljetku, druga zainteresirana strana tvrdi da pitanje o tome je li Iberpotash jedini proizvođač potaše u Španjolskoj nije relevantno jer je relevantno tržište potaše svjetsko tržište. Učinak na trgovinu neupitan je jer je Iberpotash u geografskom smislu konkurent francuskim proizvođačima soli, što je očito s obzirom na to koliko su rudnici u općinama Súrria i Sallent blizu (manje od 100 km) francuskoj granici.
- (34) Prva i druga zainteresirana strana iznijele su primjedbe i u pogledu ostalih triju mjera analiziranih u odluci o pokretanju postupka (mjere povezane s i. novim kolektorom slane vode, ii. ulaganjima u postrojenja za pročišćavanje vode za piće i iii. studijom o jalovištu Cogulló). No kako je već navedeno u uvodnoj izjavi 15., Komisija je već u odluci o pokretanju postupka zaključila da te mjere nisu državna potpora pa ni nisu predmet postupka službene istrage. Stoga se primjedbe trećih strana iznesene isključivo u pogledu tih mjera koje nisu obuhvaćene službenom istragom ne smatraju relevantnim u kontekstu ove odluke.

4. PRIMJEDBE ŠPANJOLSKE

4.1 PRIMJEDBE NA ODLUKU O POKRETANJU POSTUPKA

- (35) Kad je riječ o 1. mjeri, Španjolska smatra da je iznos jamstva uvijek bio primjeren i određen u skladu s primjenjivim zakonodavstvom Španjolske i Unije. Točnije, Španjolska tvrdi da potencijalne povrede Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala ne uključuju određivanje premalog iznosa jamstva i da stoga nije moglo doći do povrede Direktive.

⁽⁸⁾ Direktiva Vijeća 75/442/EEZ od 15. srpnja 1975. o otpadu (SL L 194, 25.7.1975., str. 39.).

- (36) Osim toga, kad je riječ o određivanju primjerenog iznosa jamstva, Španjolska odbacuje kao neuvjerljivu izjavu gđe Assumpte Feran (ravnateljice uprave odgovorne za zaštitu okoliša pri katalonskoj vladi) od 2. listopada 2013. pred Odborom za zaštitu okoliša Katalonskog parlamenta, u kojoj ona navodi da bi financijsko jamstvo trebalo iznositi 200 milijuna EUR. Španjolska smatra da je ta izjava iznesena tijekom rasprave protivničkih političkih stranaka i da je stoga bila potaknuta političkim razlozima. Španjolska također smatra da presuda Višeg suda Katalonije od 11. listopada 2011. nije dovoljno određena da bi poslužila za određivanje primjerenog iznosa jamstva jer se sâm sud suzdržao od njegova izračuna.
- (37) Španjolska nadalje smatra da je studija koju je podnositelj pritužbe dostavio, a na koju je Komisija uputila u uvodnoj izjavi 71. odluke o pokretanju postupka, nepouzdana jer u njoj nije izračunan primjeren iznos jamstva na temelju kriterija utvrđenih u Uredbi 202/1994 od 14. lipnja, odnosno primjenjivog zakonodavstva o iznosu jamstva.
- (38) Španjolska tvrdi i da 1. mjera ne donosi selektivnu gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash. Sva navodna prednost utvrđena je na temelju pravnog okvira koji je jednako primjenjiv na sve potencijalne konkurente. Štoviše, eksploatacije na lokacijama Sallent i Súria jedine su aktivne u Španjolskoj pa Iberpotash nije mogao steći prednost s obzirom na to da na španjolskom teritoriju ne postoje usporedive eksploatacije.
- (39) Španjolska tvrdi da državna sredstva nisu bila uključena jer je, u slučaju da se pokaže da iznos jamstva nije dostatan, Iberpotash i dalje obavezan sanirati zemljište zahvaćeno aktivnostima vađenja. Španjolska može nametnuti izvršenje obveze poduzetnika Iberpotash zapljenom njegovih prava i imovine na španjolskom teritoriju.
- (40) Španjolska naposljetku primjećuje da se 1. mjerom niti narušava tržišno natjecanje niti se utječe na trgovinu među državama članica jer su troškovi koje bi Iberpotash morao snositi kada bi se morao odrediti viši iznos jamstva zanemarivi u kontekstu standarda u industriji vađenja potaše.
- (41) Kad je riječ o 4. mjeri, Španjolska tvrdi da Iberpotash nije mogao steći gospodarsku prednost jer Iberpotash nije imao obvezu prekrivanja jalovišta Vilafruns s obzirom na to da u skladu s općenito primjenjivim španjolskim zakonodavstvom Iberpotash nije onečišćivač. Osim toga, Iberpotash snosi troškove održavanja pokrivenog jalovišta i stoga će, čak i da javnim financiranjem uštedi na troškovima izgradnje jalovišta, sigurno potrošiti puno veći iznos na njegovo održavanje u sljedećim desetljećima pa samom mjerom nije stečena nikakva gospodarska prednost.
- (42) Španjolska tvrdi da 4. mjera ne može biti selektivna jer je Iberpotash jedini poduzetnik u Španjolskoj koje se bavi djelatnošću vađenja potaše.
- (43) Mjera usto ne narušava tržišno natjecanje među državama članicama s obzirom na to da se izvađena sol ne može prevoziti među državama članicama zbog poteškoća u prijevozu.
- (44) Ako Komisija unatoč prethodno navedenom odluči da 4. mjera ipak jest državna potpora, Španjolska smatra da se ona nalazi unutar pragova *de minimis* potpore iz uredbi Komisije (EZ) br. 1998/2006⁽⁹⁾ i (EU) br. 1407/2013⁽¹⁰⁾.
- (45) Španjolska naposljetku traži da se 4. mjera proglašuje spojivom na temelju Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. i osobito s obzirom na inovativnu prirodu tehnologije koja se upotrebljava za prekrivanje jalovišta Vilafruns koja je, za razliku od tehnologija koje se upotrebljavaju u drugim rudarskim postrojenjima, osmišljena i za sprječavanje curenja nataloženog materijala.

4.2 ODGOVOR ŠPANJOLSKE NA PRIMJEDBE TREĆIH STRANA

- (46) Španjolska je odgovorila na očitovanja dviju zainteresiranih strana o 1. mjeri ponovnim upućivanjem na administrativni postupak uspostavljen španjolskim zakonodavstvom za nametanje izvršenja obveza poduzetnika Iberpotash u području okoliša i za povrat od poduzetnika Iberpotash bilo kojeg iznosa sredstava koje bi Španjolska platila u slučaju da se pokaže da jamstvo za sanaciju okoliša nije dostatno. Sposobnost nametanja izvršenja te obveze poduzetnika Iberpotash podrazumijeva da nema tereta za državni proračun, a samim time ni prijenosa državnih sredstava.

⁽⁹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora na *de minimis* potpore (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.).

⁽¹⁰⁾ Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (SL L 352, 24.12.2013., str. 1.).

- (47) Španjolska je odgovorila na očitovanja dviju zainteresiranih strana o 4. mjeri obrazloženjem da se u odluci Pokrajinskog suda u Barceloni od 22. veljače 2016. navodi i popis područja na kojima je Iberpotash obvezan provesti mjere sanacije okoliša, no na njemu se ne nalazi jalovište Vilafruns ni ne spominje da je to jalovište izvor onečišćenja. Štoviše, osobe osuđene na temelju te odluke bile su povezane s društvom koje je eksploatiralo rudnike prije nego što je Iberpotash dobio rudarsku koncesiju. Osim toga, te osobe osuđene su zbog radnji i propusta do kojih je došlo znatno prije nego što je pokriveno jalovište Vilafruns.
- (48) Španjolska ponavlja i svoje argumente o tome da na temelju španjolskog zakonodavstva Iberpotash nema obvezu prekrivanja jalovišta Vilafruns.
- (49) Naposljetku, Španjolska ukazuje na to da, unatoč isticanju prve zainteresirane strane da se ni u jednom dokumentu povezanom s javnim financiranjem prekrivanja jalovišta ne navodi da je riječ o pilot-projektu, ta strana ipak ne dovodi u pitanje razlikovnost tehnologije upotrijebljene za prekrivanje jalovišta i njezine sposobnosti sprečavanja curenja nataloženog materijala, što nije značajka tehnologije koja se upotrebljava u drugim rudnicima potaše. Činjenica da se ne spominje riječ „pilot” ne isključuje inovativnost upotrijebljene tehnologije.

5. OCJENA POTPORE

- (50) U ovoj se odluci prvo analizira predstavljaju li dvije mjere koje se ocjenjuju državnu potporu poduzetniku Iberpotash u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a te zatim je li takva potpora, ako postoji, zakonita i spojiva s unutarnjim tržištem.

5.1 POSTOJANJE DRŽAVNE POTPORE

- (51) Na temelju članka 107. stavka 1. UFEU-a sve potpore koje daju države članice ili koje se daju putem državnih sredstava u bilo kojem obliku, a koje narušavaju ili prijete narušavanjem tržišnog natjecanja stavljanjem u povlašteni položaj određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe, nisu spojive s unutarnjim tržištem ako utječu na trgovinu između država članica.
- (52) Kako bi se zaključilo je li riječ o državnoj potpori, Komisija mora ocijeniti jesu li u pogledu mjera koje se ocjenjuju ispunjeni kumulativni kriteriji iz članka 107. stavka 1. UFEU-a (odnosno prijenos državnih sredstava i pripisivost državi, selektivna prednost, moguće narušavanje tržišnog natjecanja i utjecaj na trgovinu unutar Unije).

5.1.1 1. MJERA: SMANJENJE IZNOSA FINANCIJSKIH JAMSTAVA

- (53) U skladu s nacionalnim zakonodavstvom, a od 2014. i sa zakonodavstvom Unije kad je riječ o rudnicima aktivnima na dan 1. svibnja 2008., operateri rudarskih postrojenja obvezni su odrediti financijsko jamstvo čiji je cilj osiguranje dostatnih rezervnih sredstava za pokrivanje troškova sanacije lokacija rudnika nakon prestanka rudarskih radova. Nadalje, u skladu s mjerodavnim nacionalnim zakonodavstvom tijela javne vlasti mogu upotrijebiti ta sredstva za financiranje mjera zaštite okoliša koje su operateri obvezni poduzeti, no nisu to učinili. Operater takva jamstva može ugovoriti u obliku bankovnog jamstva za koje plaća naknadu. Podnositelj pritužbe tvrdi da je Iberpotash primio nezakonitu i nespojivu potporu jer su nadležna tijela odredila vrlo nizak iznos financijskog jamstva.

5.1.1.1 *Selektivna gospodarska prednost*

- (54) Komisija prvo mora procijeniti jesu li iznosi financijskih jamstava koje su odredila španjolska nadležna tijela doista bili niži od onoga što se zahtijeva primjenjivim propisima u predmetnom razdoblju. To je neophodno za utvrđivanje može li se ova mjera smatrati državnom potporom. Ako se pak utvrdi da su iznosi jamstava određeni u skladu s primjenjivim propisima, tada bi se s poduzetnikom Iberpotash postupalo kao s bilo kojim poduzetnikom u sličnoj situaciji i ne bi bilo razloga da se smatra da je ostvario selektivnu prednost zbog praktične primjene propisa za određivanje iznosa financijskih jamstava.

Primjenjivo zakonodavstvo

- (55) Stoga se prvo mora dati sažet pregled mjerodavnih propisa Unije i nacionalnih propisa kojima se uređuje određivanje iznosa financijskih jamstava.

- (56) U skladu s člankom 14. Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala „prije početka bilo kakve djelatnosti koja uključuje skupljanje ili zbrinjavanje otpada od vađenja minerala u postrojenju za gospodarenje otpadom” nacionalno nadležno tijelo mora zahtijevati „financijsko jamstvo (npr. u obliku financijskog depozita, uključujući uzajamne jamstvene fondove koje financira industrija) ili istovrijedno jamstvo”. Cilj je tog jamstva da se „ispune sve obveze iz dozvole izdane sukladno ovoj Direktivi, uključujući i one koje proizlaze iz odredaba koje se odnose na razdoblje nakon zatvaranja” i da se „odmah, u bilo koje vrijeme, može raspolagati sredstvima za sanaciju zemljišta onečišćenog radom postrojenja za gospodarenje otpadom”.
- (57) U skladu s člankom 14. stavkom 2. Direktive iznos jamstva izračunava se na temelju i. vjerojatnih utjecaja postrojenja za gospodarenje otpadom na okoliš i ii. pretpostavke da sve potrebne radove za sanaciju procjenjuje i vrši neovisna i za to stručno osposobljena treća osoba. Iznos financijskog jamstva povremeno se prilagođava u skladu s radovima nužnim za sanaciju.
- (58) Kad je riječ o nacionalnim propisima, Direktiva o otpadu od industrija vađenja minerala prenesena je u španjolsko zakonodavstvo Kraljevskom uredbom 975/2009 od 12. lipnja 2009. o gospodarenju otpadom od vađenja ruda i kamena i zaštiti i sanaciji područja zahvaćenih rudarskim radovima („Kraljevska uredba 975/2009”). U skladu s prvom prijelaznom odredbom (Disposición transitoria primera) Kraljevske uredbe 975/2009 odredbe tog propisa o financijskim jamstvima (osobito članak 43.) primjenjuju se od 1. svibnja 2014. na rudnike aktivne na dan 1. svibnja 2008. (odnosno uključujući rudnike poduzetnika Iberpotash).
- (59) No prije stupanja na snagu Kraljevske uredbe 975/2009 o prijenosu Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala dozvole, planovi sanacije i jamstva za rudarska društva na katalonskom području bili su uređeni Zakonom 12/1981 o uspostavi dodatnih mjera zaštite prirodnih područja zahvaćenih rudarskim radovima („Zakon 12/1981”) ⁽¹¹⁾ i Uredbom 202/1994 o uspostavi kriterija za određivanje jamstava povezanih s programima obnove u slučaju rudarskih radova („Uredba 202/1994”) ⁽¹²⁾. U skladu s člankom 8. stavkom 2. Zakona 12/1981 financijsko jamstvo treba se odrediti uzimajući u obzir područje zahvaćeno sanacijom i/ili sveukupne troškove te sanacije. Člankom 2. Uredbe 202/1994 određuje se izračun iznosa jamstava po hektaru za različite standardne mjere sanacije i ukazuje se na to da se u slučaju drugih posebnih mjera u izračunu iznosa trebaju uzeti u obzir njihovi troškovi ⁽¹³⁾. Nadalje je člankom 3. Uredbe 202/1994 propisano da se iznos izračunan na temelju članka 2. treba smanjiti za 50 % kad je riječ o rudarskim radovima koji se ne obavljaju na prirodnim područjima od posebnog interesa (što uključuje lokacije rudnika poduzetnika Iberpotash).

Iznosi financijskih jamstava određeni za Iberpotash

- (60) Na temelju tih nacionalnih propisa Iberpotash je od katalonske vlade dobio dozvolu za vađenje potaše na lokaciji Súrria 9. studenoga 2006. i na lokaciji Balsareny/Sallent 28. travnja 2008. Te dozvole pojedinačne su administrativne odluke kojima se odredilo financijsko jamstvo za lokaciju Balsareny/Sallent u iznosu od 1 130 128 EUR, a za lokaciju Súrria u iznosu od 773 682,28 EUR (povećano 2008. na 828 013,24 EUR). Ti iznosi jamstava revidirani su tek 2015. kada su španjolska nadležna tijela predložila znatno veće iznose od 6 979 471,83 EUR za lokaciju Balsareny/Sallent (na snazi tek nakon odobrenja Višeg suda Katalonije u prosincu 2016., vidjeti u nastavku) odnosno 6 160 872,35 EUR za lokaciju u općini Súrria (na snazi od svibnja 2015.). Iznosi jamstava određeni su pojedinačnim i posebnim odlukama upućenima poduzetniku Iberpotash koje je donijela katalonska vlada.

Dokazi da su financijska jamstva poduzetnika Iberpotash niža od propisanih

- (61) U tom pogledu treba naglasiti da nadležno tijelo za zaštitu okoliša prvo mora odrediti i odobriti iznose financijskih jamstava utvrđenih nacionalnim ili regionalnim propisima primjenjivima na predmet pred njime. Iako je Komisija odgovorna za zaštitu ispravnog prijenosa i provedbe Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala, koja je primjenjiva na financijska jamstva poduzetnika Iberpotash od 1. svibnja 2014., tom Direktivom ostavljeno je državama članicama znatno prostora za određivanje točnog iznosa jamstava. Zbog toga se Komisija nije upuštala u vlastitu procjenu ispravnog iznosa financijskih jamstava na temelju Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala, nego je ograničila svoju procjenu na evaluaciju postojećih dokaza o nedostatnosti financijskih jamstava. Riječ je o nizu dokaza koji ukazuju na to da je iznos financijskih jamstava koji su 2006. i 2008. odredila tijela javne vlasti zapravo bio niži od onoga koji je propisan primjenjivim zakonodavstvom.

⁽¹¹⁾ Ley 12/1981, de 24 de diciembre, por la que se establecen normas adicionales de protección de los espacios de especial interés natural afectados por actividades extractivas.

⁽¹²⁾ Decreto 202/1994, de 14 de junio, por el que se establecen los criterios para la determinación de las fianzas relativas a los programas de restauración de actividades extractivas.

⁽¹³⁾ Vidjeti članak 2. stavak 4. točku (h) Uredbe 202/1994.

- (62) Što je važnije, Viši sud Katalonije (Tribunal Superior de Justicia de Cataluña) presudio je 11. listopada 2011. da je iznos financijskog jamstva od 585 153 EUR za jalovište Cogulló poduzetnika Iberpotash na lokaciji Balsareny/Sallent niži od propisanog. Presudom je odlučeno da iznos jamstva nije u skladu s pravnim i regulatornim parametrima utvrđenima nacionalnim zakonodavstvom, a posebno se upućuje na članak 8. stavak 2. Zakona 12/1981 i Uredbu 202/1994. U presudi se navodi da je, unatoč nedostatku nepobitnih dokaza („una prueba concluyemente determinada”) o ispravnom iznosu jamstva, Sud mogao zaključiti da iznos jamstva od 585 153 EUR očito nije u skladu s tim pravnim odredbama. Sud je stoga jamstvo proglasio nedostatnim i nesukladnim s primjenjivim zakonodavstvom te naredio španjolskim nadležnim tijelima da odrede novi iznos financijskog jamstva. Ta je presuda nakon žalbi konačno potvrđena presudom Vrhovnog suda (Tribunal Supremo) od 9. srpnja 2014. Naposljetku, kao što su španjolska nadležna tijela već navela, Viši sud Katalonije svojom je odlukom od 14. prosinca 2016. potvrdio da je novopredloženi iznos od 6 979 471,83 EUR za cijelu lokaciju Balsareny/Sallent odgovarajući.
- (63) Kad je riječ o nacionalnoj presudi Višeg suda Katalonije od 11. listopada 2011. kojom se vjerodostojno tumače mjerodavni nacionalni propisi, Komisija smatra da je, kao što je pokazano, izvorno financijsko jamstvo za rudnik poduzetnika Iberpotash na lokaciji Balsareny/Sallent određeno 2006. u iznosu od 1 130 128 EUR (uključujući 585 153 EUR za jalovište Cogulló) bilo nedostatno u znatnoj mjeri. Svojom odlukom iz 2016. Viši sud Katalonije potvrdio je da je sveukupni iznos za lokaciju Balsareny/Sallent trebao biti barem šest puta viši, a vjerojatno i još viši u razdoblju prije najave Plana Phoenix 2011. godine (vidjeti u nastavku uvodne izjave 73., 80. i 81.).
- (64) Iako ne postoji druga slična sudska odluka o jamstvu za lokaciju Súria, postoje uvjerljivi dokazi da je jednako vjerojatno da bi se u bilo kojem sudskom postupku donijela odluka o očitoj nedostatnosti iznosa jamstva. Iznos izvornoga jamstva od 773 682,28 EUR (povećan na 828 013,24 EUR 2008.) razmjernan je veličini lokacije Súria, koja je manja od lokacije Balsareny/Sallent kad je riječ o količini nataloženog otpada i ukupnoj površini jalovišta⁽¹⁴⁾. Nadalje, jamstvo za lokaciju Súria znatno je povećano na 6 160 872,35 EUR u isto vrijeme kada je povećano jamstvo za lokaciju Balsareny/Sallent (odnosno tek nakon naloga suda i njegove potvrde nakon žalbi) i to čak u većem omjeru (više od sedam puta viši iznos). Stoga se, u nedostatku drugih čimbenika kojima bi se objasnila razlika u iznosima jamstava za lokaciju Súria s jedne strane i lokaciju Balsareny/Sallent s druge strane, i iznos jamstva za lokaciju Súria može smatrati nedostatnim.
- (65) I španjolska nadležna tijela i Iberpotash svojim podnescima potvrđuju da je Viši sud Katalonije smatrao da je jamstvo za El Cogulló nedostatno. Oni pokušavaju ublažiti sudsku presudom tvrdnjom da: i. sud je potvrdio da situacija datira još od 1929., ii. sud je priznao da ne postoje nepobitni dokazi i iii. sud navodno nije utvrdio nikakvu konkretnu povredu određenog pravnog propisa. No nijedna od tih primjedbi o presudi ne utječu na zaključak o nedostatnosti jamstva. Činjenica da su španjolska nadležna tijela revidirala iznos jamstva nakon što je presuda potvrđena u žalbenom postupku i podnijela ga na odobrenje sudu potvrđuje mjerodavnost te presude. Osim toga, presuda od 11. listopada 2011. izričito se odnosi na mjerodavne zakonodavne odredbe utvrđene člankom 8. stavkom 2. Zakona 12/1981 i propisane Uredbom 202/1994.
- (66) Osim mjerodavne presude nacionalnog suda istragom je otkriveno nekoliko drugih dokaza koji potvrđuju zaključak da je izvorni iznos financijskih jamstava bio neopravdano nizak.
- (67) Prvo, treće strane dostavile su službene prijepise saslušanja pred Odborom za zaštitu okoliša Katalonskog parlamenta od 2. listopada 2013. u kojem se navodi izričita izjava glavne ravnateljice Uprave za zaštitu okoliša katalonske vlade da su predmetna jamstva očito nedostatna. Glavna ravnateljica navela je da bi potreban jamstveni iznos mogao doseći 200 milijuna EUR. Iako se u prijepisima političke rasprave u parlamentu ne navodi nikakvo odgovarajuće opravdanje tog predloženog iznosa pa ih se mora uzeti u obzir s oprezom, naloženo povećanje iznosa i razlika između povećanog i početnog iznosa potvrđuju zaključke stručnjaka u tom području koji su smatrali da su iznosi jamstava određeni 2006. i 2008. očito bili nedostatni.

⁽¹⁴⁾ Prema studiji ERF-a koju je dostavio podnositelj pritužbe (vidjeti uvodnu izjavu 68.) aktivno jalovište na lokaciji Balsareny/Sallent (El Cogulló) imalo je 2011. površinu od 35 hektara i količinu otpada od 41 Mt, dok je aktivno jalovište na lokaciji Súria imalo površinu od 27 hektara i količinu otpada od 22 Mt.

- (68) Drugo, podnositelj pritužbe dostavio je studiju iz kolovoza 2012. za čiju je izradu angažirao stručnjake za zaštitu okoliša („studija ERF-a“). Studija je stručno ispitivanje u kojem se analiziraju i objedinjuju postojeće opsežne informacije (pravne, akademske ili nastale istraživanjem tržišta) o predmetnoj temi. U studiji ERF-a analizirala se postojeća situacija u pogledu učinaka lokacija rudnika poduzetnika Iberpotash na okoliš i predviđene buduće promjene količine materijala nataloženog na jalovištima. U njoj se zaključuje da jalovišta imaju znatan učinak na okoliš i očekuje se njihov daljnji rast u budućnosti.
- (69) Na temelju dostupnih informacija procjenjuje se da će se količina otpada nataloženog na jalovištima na lokacijama Súria i Sallent do završetka rudarskih radova 2035. kretati na sljedeći način:

Tablica 1.

Procijenjeno povećanje količine otpada na jalovištima na lokacijama Súria i Sallent

	Količina 2012. (u kt)	Neto godišnje povećanje količine (u kt/god.)	Količina 2035. (u kt)
Sallent	41 000	1 454	74 531
Súria	22 000	525	33 895
UKUPNO	63 000	1 979	108 426

- (70) Nadalje, u studiji ERF-a analiziraju se mogućnosti sanacije jalovišta, uključujući: i. zatrpavanje otpadnog materijala u podzemnim rudnicima, ii. otapanje soli sadržane u jalovištima dodavanjem vode i odlaganjem nastale slane vode u more ili podzemlje ili iii. prekrivanje jalovišta materijalima koji sprečavaju ulazak kišnice i curenje soli u okoliš. U njoj se zaključuje da je najprikladnija metoda za rješavanje situacije u rudnicima poduzetnika Iberpotash prekrivanje jalovišta. Riječ je o relativno jednostavnoj i dobro poznatoj metodi koja se već upotrebljava u mnogim slučajevima, čak je upotrebljavaju i katalonska nadležna tijela. Osim toga, to je metoda sanacije koja je najprikladnija za tijela javne uprave kada rudarsko društvo ne ispuni svoje obveze jer, za razliku od drugih metoda, za nju nije potrebno postavljanje značajnije industrijske infrastrukture. Stoga se u studiji ERF-a izračun očekivanih troškova sanacije rudnika poduzetnika Iberpotash odnosi na prekrivanje jalovišta.
- (71) Izračun očekivanih troškova temelji se na analizi jediničnih cijena pojedinačnih sastavnica postupka prekrivanja jalovišta koje su izvedene iz istraživanja tržišta koje su stručnjaci proveli među izvođačima različitih radova i dobavljačima te iz podataka o cijenama iz 2012. koje je objavio Katalonski tehnološki i građevinski zavod (Institut de Tecnologia de la Construcció de Catalunya – ITEC). Za potrebe usporedbe u studiji se navode i procijenjeni opći troškovi različitih vrsta sanacija izračunati u studiji koju je 2001. za GU za okoliš pripremio društvo Symonds Group ⁽¹⁵⁾. Navode se i troškovi održavanja i nadzora prekrivenih jalovišta u razdoblju od 10 godina od završetka prekrivanja. Te jedinične cijene tada se primjenjuju na procijenjenu količinu otpadnog materijala na jalovištima u trima različitim razdobljima: i. stvarne količine 2012., ii. količine očekivane u 2015. (godina kada se očekuje početak proizvodnje soli iz otpadnog materijala u novom postrojenju na lokaciji Súria) i iii. količine očekivane u 2035. (kada je planiran završetak rudarskih radova poduzetnika Iberpotash). Sažeti pregled izračunatih ukupnih troškova sanacije u tim razdobljima nalazi se u sljedećoj tablici:

Tablica 2.

Procijenjeni troškovi sanacije prema studiji ERF-a

Godina	Procijenjeni troškovi sanacije (u milijunima EUR)		
	Súria	Balsareny/Sallent	Ukupno
2012.	24,8	46,2	71,0

⁽¹⁵⁾ A study of the costs of improving management of mine waste (Studija troškova poboljšanja gospodarenja jalovinom), Symonds Group u suradnji s društvom COWI, izvještaj za GU za okoliš, Europska komisija, konačni izvještaj iz listopada 2001.

Godina	Procijenjeni troškovi sanacije (u milijunima EUR)		
	Súria	Balsareny/Sallent	Ukupno
2015.	26,9	52,3	79,2
2035.	38,2	83,8	122,0

- (72) Na temelju toga u studiji ERF-a utvrđuje se da u skladu s novim zakonodavnim odredbama iz Kraljevske uredbe 975/2009 iznos financijskog jamstva ne smije nikako biti niži od osnovnih troškova sanacije u 2012. koji iznose 71 milijun EUR za obje lokacije te da bi njihov odgovarajući iznos trebao biti otprilike 100 milijuna EUR uzimajući u obzir ukupne troškove u budućnosti.
- (73) Naposljetku, u studiji ERF-a analizira se učinak planiranog vađenja i komercijalizacije soli iz jalovišta na temelju novonajavljenog Plana Phoenix čija je provedba počela 2012. Uzimajući u obzir različite scenarije očekivane proizvodnje potaše i soli u budućnosti (uključujući najambicioznije planove poduzetnika Iberpotash da se godišnje proda 1,5 milijuna tona soli), u studiji ERF-a zaključuje se da će Plan Phoenix u svim tim scenarijima samo usporiti, no ne i zaustaviti stalan godišnji rast ukupnog otpadnog materijala nataloženog na lokacijama poduzetnika Iberpotash. Prema najoptimističnijem scenariju Plan Phoenix doveo bi do smanjenja ukupnog otpadnog materijala odloženog u jalovišta od 1 213 kt godišnje (u usporedbi s 1 979 kt godišnje bez Plana Phoenix). Stoga se u studiji ERF zaključuje da se, unatoč tomu što ima primjetan učinak smanjenja godišnjeg gomilanja otpada za gotovo 40 %, Plan Phoenix ne može smatrati samodostatnom mjerom sanacije nego čimbenikom smanjenja jer će u najboljem slučaju usporiti rast postojećih jalovišta, no ne i dovesti do njihova otklanjanja.
- (74) Iberpotash tvrdi da studija ERF-a ne može poslužiti kao osnova za izračun iznosa jamstva s obzirom na to da se u njoj napominje da se ona ne temelji na mjerodavnim odredbama Uredbe 202/1994 i s obzirom na to da sadržava niz nepreciznih i netočnih izjava i podataka.
- (75) Komisija uviđa da se u studiji ne uzimaju u obzir mjerodavne odredbe Uredbe 202/1994 i da je naglasak na zahtjevima iz Kraljevske uredbe 975/2009 o prijenosu Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala odnosno na očekivanim troškovima sanacije. No njezini rezultati procjene troškova sanacije pojedinačnih lokacija poduzetnika Iberpotash temelje se na pouzdanoj metodologiji i razumnim pretpostavkama kao što je prethodno opisano u uvodnim izjavama 68. – 73. i stoga je ta procjena doista važna za izračun jamstva i na temelju Uredbe 202/1994. To se osobito vidjeti iz članka 2. stavka 4. točke (h) Uredbe 202/1994, koja se odnosi na troškove bilo koje druge posebne mjere sanacije koja bi mogla biti potrebna pa se njome ne ograničava izračun na mjere pojedinačno navedene u prethodnim točkama članka 2. ⁽¹⁶⁾
- (76) Nadalje, iz formulacije presude Višeg suda Katalonije od 11. listopada 2011. očita je, barem implicitno, i važnost opsega štete za okoliš i očekivanih troškova sanacije, a u presudi se o iznosu financijskih jamstava navodi sljedeće: „ključna je i glavna odredba članak 8. stavak 2. Zakona br. 12/1981 [...] kojim se propisuje da se u svakom slučaju u vezi sa sanacijom treba odrediti iznos na temelju područja zahvaćenog sanacijom, ukupnih troškova sanacije ili obaju tih kriterija [...] (el precepto cardinal y central del caso es el artículo 8.2 de Ley 12/1981[...] al disponer que en cualquier caso, en lo referente a la restauración, la cuantía debe fijarse en función de la superficie afectada por la restauración, por el coste global de la restauración o por ambos aspectos conjuntamente [...])” i zaključuje se da odobrenje nije u skladu s primjenjivim zakonodavstvom s obzirom na to da „se u ovom predmetu njime nisu odredila jamstva koja su u skladu sa zakonskim ograničenjima [...] (no ha establecido una fianza ajustada al caso en los límites legales [...])”. Naposljetku, ti očekivani troškovi sanacije očit su važni za izračun jamstva u skladu s člankom 43. Kraljevske uredbe 975/2009, koja se primjenjuje na Iberpotash od 1. svibnja 2014.
- (77) Osim toga, Komisija primjećuje da, osim općih primjedbi na navodne neprecizne i netočne pretpostavke iz studije ERF-a, ni španjolska nadležna tijela ni Iberpotash nisu naveli koje su to točno nepreciznosti i netočne pretpostavke niti su iznijeli bilo kakve posebne argumente ni vlastite alternativne procjene ukupnih troškova sanacije lokacija poduzetnika Iberpotash.

⁽¹⁶⁾ Čini se da u tom pogledu primjerenost primjene članka 2. stavka 4. točke (h) Uredbe 202/1994 prihvaća i sam Iberpotash u svojem očitovanju o odluci o pokretanju postupka (vidjeti osobito stavak 68. očitovanja).

- (78) Španjolska nadležna tijela tvrde da su iznosi jamstava u skladu s kriterijima iz nacionalnog zakonodavstva jer su uzeti u obzir očekivani troškovi na temelju tadašnjeg plana sanacije. Osim toga, Iberpotash je dostavio svoju stručnu studiju čiji je cilj bio pokazati da su jamstva dostatna u pogledu obaju kriterija utvrđenih nacionalnih zakonodavstvom, odnosno veličine zahvaćenog područja i očekivanih troškova sanacije.
- (79) No, kao što je prethodno objašnjeno, usklađenost s tim kriterijima utvrđenih nacionalnim zakonodavstvom očito nije potvrđena sudskom presudom. Usto su mjere sadržane u planu sanacije i uzete u obzir u studiji koju je dostavio Iberpotash bile ograničene na izgradnju lateralnih kanala, bazena za sakupljenu kišnicu i slične mjere koje su usmjerene na ograničavanje onečišćavanja, no ne dovode do trajne sanacije jalovišta. Studijom se stoga ne obuhvaćaju ni kvantificiraju mjere sanacije odgovarajuće za izračun očekivanih troškova. Budući da su očekivani stvarni troškovi sanacije važni za izračun financijskog jamstva u skladu sa zakonodavstvom Katalonije (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu 75.) i Unije, zaključci iz studije koju je dostavio Iberpotash ne mogu poslužiti kao osnova za izračun potpunog i točnog iznosa jamstava. Kao što se vidjeti ne samo iz studije ERF-a nego i drugih primjera sličnih jalovišta u Francuskoj ili Njemačkoj ⁽¹⁷⁾, takva sanacija u pravilu obuhvaća (a) potpuno uklanjanje jalovišta (npr. zatrpavanjem materijala pod zemlju), (b) postupnu desalinizaciju jalovišta dodavanjem vode u jalovište i sakupljanjem nastale slane vode ili (c) trajno prekrivanje jalovišta. Međutim te ispravne mjere sanacije znatno su skuplje od izgradnje lateralnih kanala, bazena za sakupljenu kišnicu i sličnih mjera čiji je cilj isključivo ograničavanje onečišćenja. To se vidjeti i iz troškova prekrivanja jalovišta Vilafruns koje je iznosilo 7,9 milijuna EUR (isključujući godišnje troškove održavanja). S obzirom na to da je jalovište Vilafruns s otprilike 3 milijuna tona slanog materijala malo u usporedbi s aktivnim jalovištem Cogulló (Balsareny/Sallent) s 41 milijunom tona ili jalovištem Fusteret (Súria) s 22 milijuna tona, vjerojatno je da će ukupni troškovi sanacije tih aktivnih rudnika i prekrivanja pripadajućih jalovišta biti znatno viši od troškova za Vilafruns.
- (80) Nadalje, Iberpotash tvrdi da će se količina otpada na jalovištima znatno smanjiti zbog njegova Plana Phoenix koji je najavljen 2011., a cilj mu je obrada otpada iz jalovišta kako bi se proizvela tehnička sol za prodaju na tržištu. U okviru tog projekta Iberpotash namjerava izgraditi postrojenje za vakuumsko vađenje soli iz otpadnog materijala proizvedenog tijekom rudarskih radova povezanih s potašom i prodavati tu sol na tržištu. Očekuje početnu godišnju prodaju od 750 tisuća tona, a kasnije namjerava povećati tu količinu na 1,5 milijuna tona soli po godini.
- (81) No iako bi plan obrade i komercijalizacije barem dijela otpadnog materijala mogao u načelu smanjiti količinu i salinitet jalovišta, a samim time i očekivane troškove njihove sanacije, taj je plan Iberpotash objavio tek 2011., a njegova provedba koja je počela 2012. još uvijek je u tijeku. Stoga se Plan Phoenix očito nije trebao uzimati u obzir pri određivanju iznosa jamstava 2006. i 2008. jer tada njegova provedba još uvijek nije bila dovoljno sigurna.

Zaključak o postojanju selektivne gospodarske prednosti

- (82) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da prikupljeni dokazi i podnesena stručna izvješća potvrđuju zaključak nacionalnog suda da su izvorni iznosi financijskih jamstava očito bili nedostatni za osiguranje ispravne sanacije.
- (83) Stoga Komisija smatra da su financijska jamstva koja su 2006. i 2008. odredila španjolska nadležna tijela doista bila niža od iznosa koji se u pravilu propisuje primjenjivim nacionalnim zakonodavstvom. Iberpotash je stoga ostvario gospodarsku prednost u obliku nižih bankovnih naknada plaćenih na godišnjoj razini za financijska jamstva. Budući da su prema poduzetniku Iberpotash njegove bankovne naknade za jamstva iznosile 1 % godišnjeg iznosa jamstava, znatno niži ukupni iznos jamstava podrazumijeva da je Iberpotash platio niže pripadajuće bankovne naknade i tako si smanjio troškove u usporedbi s drugim operaterima čija su jamstva trebala biti u skladu sa zakonom. Zato Komisija smatra da je Iberpotash uživao gospodarsku prednost zbog smanjenog iznosa financijskih jamstava.
- (84) Argumenti španjolskih nadležnih tijela i poduzetnika Iberpotash da Iberpotash nije dobio prednost ni da je imao povlašten tretman od strane tijela javne vlasti uslijed stroge primjene mjerodavnih pravila ne može se prihvatiti s obzirom na to da je prethodno utvrđeno da su te odluke tijela javnih vlasti rezultirale iznosom financijskih

⁽¹⁷⁾ Vidjeti npr. godišnje izvješće njemačkog rudarskog društva za potašu K+S Kali GmbH za 2015., str. 48. (<http://www.k-plus-s.com/en/archiv/finanzberichte.html>), metode sanacije upotrijebljene za alzaška jalovišta kako je opisano u dokumentu ACA-a koji je pod naslovom Prilog 2. priložen podnesku španjolskih nadležnih tijela od 19. travnja 2016. ili knjigu njemačkog stručnjaka Henryja Raucha: Die Kaliindustrie im 21. Jahrhundert, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2015, <https://mining-report.de/blog/henry-rauche-die-kaliindustrie-im-21-jahrhundert/>.

jamstava koji je niži od onih koji je inače propisan. Nadalje, argument da je katalonsko zakonodavstvo zapravo strože od sličnih propisa na razini države ili u drugim regijama Španjolske nije relevantan jer su ti troškovi specifični za svaki rudnik, a odredbe o financijskim jamstvima koja je morao ugovoriti Iberpotash morale su biti one koje su primjenjive u Kataloniji na područjima na kojima su se nalazila jalovišta. Tijela javne vlasti dopustila su poduzetniku Iberpotash da ima niža financijska jamstva od onih koja se inače propisuju katalonskim zakonodavstvom primjenjivim na njega i stoga je on ostvario selektivnu prednost u obliku nižih bankovnih naknada za niža jamstva u usporedbi s drugim operaterima u sličnom položaju.

- (85) Komisija stoga zaključuje da je 1. mjera donijela selektivnu gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash.

5.1.1.2 *Prijenos državnih sredstava*

- (86) Kad je riječ o kriteriju državnih sredstava, podnositelj pritužbe tvrdi da se prenisko jamstvo kojim se ne pokrivaju svi troškovi sanacije može shvatiti kao (potencijalni) prijenos državnih sredstava. Tvrdi da bi u tom slučaju država preuzela rizik snošenja tih troškova u slučaju da Iberpotash ne ispuni svoje obveze u pogledu sanacije svojih rudnika. Podnositelj pritužbe upućuje na odluku Komisije u predmetu Georgsmarienhütte ⁽¹⁸⁾, u kojoj je Komisija proglasila državnom potporom izuzeće od obveza proizvođača čelika u području okoliša u vezi s recikliranjem i odlaganjem industrijske prašine.
- (87) Španjolska nadležna tijela i Iberpotash tvrde da čak i da je jamstvo niže od potrebnog, Iberpotash bi i dalje imao opću obvezu sanacije svojih rudnika te obvezu plaćanja troškova te sanacije. Ti troškovi ni na koji način nisu ograničeni iznosom financijskog jamstva. Stoga država ne oslobađa Iberpotash od njegovih financijskih obveza. Nadalje, rizik da Iberpotash u budućnosti neće moći pokriti sve te troškove i da će ih država morati pokriti državnim sredstvima iznimno je mali i nije vjerojatan s obzirom na dobro financijsko stanje matičnog društva poduzetnika Iberpotash. Španjolska nadležna tijela tvrde da ako Iberpotash u budućnosti ne ispuni te obveze, Iberpotash ima dovoljno imovine u Španjolskoj koju bi nadležna tijela mogla zaplijeniti kako bi se pokrili troškovi sanacije.
- (88) Komisija primjećuje da se jamstva u ovom predmetu ne preispituju u okviru propisa o državnoj potpori u smislu naknade koja bi mogla ostati nenaplaćena s obzirom na rizik i izloženost koju preuzima davatelj jamstva (tj. poslovna banka, a ne država), nego u smislu rizika koji država preuzima u slučaju da je jamstveni iznos niži od stvarnih troškova štete u okolišu i u slučaju da društvo primatelj jamstva propusti ili ne može platiti cjelokupne troškove sanacije.
- (89) Kad je riječ o presedanu na koji je uputio podnositelj pritužbe, predmet Georgsmarienhütte bio je znatno drugačiji jer je pokrajina Donja Saska očito preuzela odgovornost za odlaganje prašine i doista platila 64,64 milijuna njemačkih maraka za to odlaganje. U ovom predmetu to nije slučaj jer je, neovisno o iznosu jamstava, Iberpotash i dalje odgovoran za sanaciju lokacija svojih rudnika, a španjolska se nadležna tijela dosad nisu obvezala na plaćanje troškova sanacije umjesto poduzetnika Iberpotash. Stoga predmet Georgsmarienhütte ne može poslužiti kao presedan za ovaj predmet.
- (90) Financijsko jamstvo poduzetnika Iberpotash zapravo je bankovno jamstvo koje nije slobodno dostupno državi. Ono se može upotrebljavati samo za mjere izričito određene zakonom, osobito za financiranje uklanjanja otpada, sanacije rudnika i drugih mjera zaštite okoliša u slučaju da Iberpotash ne ispuni svoje obveze u području okoliša. Država ne dobiva kamate na sredstva jamstava ili bilo koju drugu financijsku prednost koja bi bila manja u slučaju nižeg iznosa jamstava. Nadalje, država dosad nije bila u položaju da iskoristi jamstvo za bilo koju od prethodno navedenih svrha. Međutim, čak i ako niži iznos jamstava dosad nije imao nikakav učinak na državna sredstva, ta činjenica sama po sebi ne isključuje mogućnost da se ostvari učinak na državna sredstva zbog povećanog rizika od prisilnog trošenja državnih sredstava u budućnosti.
- (91) Stvaranje konkretnog rizika od budućeg nametanja dodatnog opterećenja na državu dovoljno je da bi se utvrdilo postojanje državne potpore utvrđene člankom 107. stavkom 1. Ugovora ⁽¹⁹⁾ I Sud Europske unije smatrao je da se taj kriterij smatra ispunjenim ako veza mjere državne potpore s državnim sredstvima i njezin učinak na njih nisu izravni.

⁽¹⁸⁾ Odluka Komisije 1999/227/EZUČ od 29. srpnja 1998. o potpori koju je pokrajina Donja Saska (Njemačka) dodijelila poduzetniku Georgsmarienhütte GmbH (SL L 83, 27.3.1999., str. 72.).

⁽¹⁹⁾ Vidjeti i predmet C-200/97 Ecotrade, ECLI:EU:C1998:579, osobito stavak 41.

- (92) Svrha je takvih financijskih jamstava osigurati da rudarska društva imaju dovoljno sredstava odvojenih za pokrivanje budućih troškova sanacije neovisno o tome kakvo će u budućnosti (često dalekoj) biti njihovo financijsko stanje. Stoga je očito da u slučaju iznosa jamstva koji je znatno niži od očekivanih troškova sanacije postoji povećan rizik da bi to u budućnosti moglo imati učinak na državna sredstva. Rizik od potencijalnih troškova za državni proračun očito je viši nego u slučajevima kada je jamstveni iznos ispravno određen u skladu s primjenjivim zakonodavstvom uzimajući u obzir očekivane troškove sanacije. Ako su ta sredstva znatno niža od potrebnih, veći dio tih troškova trebao bi se pokriti iz državnih sredstava u slučaju da ih Iberpotash iz nekog razloga ne želi ili ne može platiti. Osim toga, ako Iberpotash ne bude u budućnosti mogao platiti troškove sanacije, nije vjerojatno da će se navodnom mogućnošću španjolskih nadležnih tijela da zapljene imovinu poduzetnika Iberpotash osigurati dodatan pozamašan iznos sredstava s obzirom na to da su jedina imovina poduzetnika Iberpotash (i cijele grupe ICL) u Španjolskoj njegova rudarska postrojenja za potašu. No nakon zatvaranja rudnika potaše vrijednost te imovine mogla bi biti upitna.
- (93) Činjenica da bi država bila obvezna posegnuti u vlastita sredstva u slučaju da Iberpotash ne želi ili ne može poduzeti potrebne mjere sanacije svojih jalovišta utvrđena je primjenjivim zakonodavstvom.
- (94) Prvo, u skladu s člankom 102. Zakona 39/2015 ⁽²⁰⁾ država će možda morati poduzeti mjere u ime strane pravno odgovorne za poduzimanje tih mjera. Španjolska bi trebala i. naložiti poduzetniku Iberpotash da poduzme točno određene mjere, ii. obavijestiti poduzetnika Iberpotash da će u suprotnom državna uprava sama poduzeti te mjere i koji će biti trošak, iii. provesti te mjere i iv. pokušati povratiti troškove od poduzetnika Iberpotash, što samo po sebi neće biti moguće ako se Španjolska mora naplatiti iz nedovoljnog financijskog jamstva. Iako ta odluka službeno nije obvezna, u slučaju da Iberpotash ne ispuni svoje obveze sanacije svojih postrojenja, Španjolska ne bi imala drugog izbora nego da unaprijed plati tu sanaciju jer bi u suprotnom ona kršila svoje obveze.
- (95) Drugo, kao što je navedeno u uvodnoj izjavi 13., moguće je da je Španjolska prekršila svoju obvezu iz Direktive o otpadu od industrija vađenja minerala i Okvirne direktive o vodama. Stoga, kad bi Iberpotash napustio svoja postrojenja nakon iscrpljivanja mineralnih resursa i kad ih ne bi sanirao, s obzirom na nedovoljno jamstvo jedini način na koji bi Španjolska mogla ispuniti svoje obveze iz tih Direktiva i u konačnici izbjeći plaćanje dnevnih kazni koje nameće Sud Europske unije bio bi da sama plati uklanjanje jalovišta ili jednako djelotvornu sanaciju.
- (96) Treće, u skladu s odredbama španjolskog Zakona 27/2006 od 18. srpnja 2006. ⁽²¹⁾ španjolska nadležna tijela mogu se prisiliti da ispune svoje obveze iz zakonodavstva o zaštiti okoliša. Sve nevladine organizacije koje ispunjavaju kriterije iz Zakona 27/2006 mogu, u slučaju kršenja obveza u području okoliša navedenih u članku 18. stavku 1. Zakona 27/2006 (uključujući npr. kršenja obveza u području zaštite vode), pokrenuti sudski postupak kako bi prisilila državnu upravu da ispuni svoje obveze u području okoliša.
- (97) Četvrto, člankom 6. stavkom 3. Direktive 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²²⁾ propisano je da ako operater odgovoran za poduzimanje korektivnih mjera u pogledu štete u okolišu ne ispuni svoje obveze, nadležno tijelo može u krajnjem slučaju samo poduzeti te mjere. Slično tomu, člankom 5. stavkom 3. propisano je da nadležno tijelo može poduzeti potrebne mjere sprečavanja, ako ih relevantni operater ne poduzme, kako bi uklonilo neposrednu prijetnju za okoliš. Ako Iberpotash ne poduzme potrebne mjere sanacije nakon završetka rudarskih radova, nesanimirana jalovišta mogla bi postati neposredna prijetnja za okoliš u pogledu koje nadležna tijela javne vlasti u krajnjem slučaju trebaju poduzeti korektivne mjere ili mjere sprečavanja.
- (98) Naposljetku, španjolska nadležna tijela sama su ukazala na to ⁽²³⁾ da u skladu s člankom 9. Zakona 12/1981 uprava vlade može prisilno izvršiti te mjere o trošku operatera ako operater ne ispuni svoje obveze. Ukazala su i na to da državna uprava u praksi provodi relevantne mjere koje se potom financiraju iz financijskog jamstva ili, ako jamstvo nije dovoljno, iz prodaje imovine operatera. Stoga je u slučaju financijskog jamstva koje je znatno niže od potrebnog državna uprava izložena riziku da imovina operatera neće biti dovoljna za financiranje poduzetih relevantnih mjera. Time se potvrđuje da prenisko financijsko jamstvo povećava rizik da se mjere

⁽²⁰⁾ Ley 39/2015, de 1 de octubre, del Procedimiento Administrativo Común de las Administraciones Públicas: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-10565&p=20151002&tn=1#a99>.

⁽²¹⁾ Ley 27/2006, de 18 de julio, por la que se regulan los derechos de acceso a la información, de participación pública y de acceso a la justicia en materia de medio ambiente.

⁽²²⁾ Direktiva 2004/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o odgovornosti za okoliš u pogledu sprečavanja i otklanjanja štete u okolišu (SL L 143, 30.4.2004., str. 56.).

⁽²³⁾ Vidjeti osobito stavak 11. primjedbi španjolskih nadležnih tijela na očitovanje treće strane podneseno 27. srpnja 2016.

sanacije koje je poduzela državna uprava neće moći dovoljno pokriti imovinom operatera (osobito u slučaju kada se društvo ne bavi drugim djelatnostima u Španjolskoj kao što je slučaj s poduzetnikom Iberpotash) i da će ih trebati platiti iz državnih sredstava.

- (99) Stoga iznos jamstava koji je znatno niži od onog koji se zahtijeva zakonom izlaže državu konkretnom riziku od dodatnog opterećenja državnih sredstava. Povećan rizik od dodatnog opterećenja države stoga je dovoljno konkretan da bi se smatrao barem potencijalnim učinkom na državna sredstva zbog preniskog iznosa financijskog jamstva.
- (100) Iznos financijskih jamstava koja je morao ugovoriti Iberpotash utvrđena su upravnim odlukama katalonske vlade kojima se odobravaju dozvole za vađenje potaše. Budući da pojam države (članice) za potrebe primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a obuhvaća sve razine tijela javnih vlasti, neovisno o tome je li riječ o nacionalnom, regionalnom ili lokalnom nadležnom tijelu, donošenje odluke o primjeni nižeg iznosa financijskih jamstava može se pripisati državi.
- (101) Stoga Komisija zaključuje da je 1. mjera uključivala prijenos državnih sredstava i da se može pripisati državi.

5.1.1.3 *Moguće narušavanje tržišnog natjecanja*

- (102) Komisija smatra da bi se nižim troškovima poduzetnika Iberpotash zbog iznosa financijskih jamstava koji je niži od onoga koji se zahtijeva mjerodavnim zakonodavstvom moglo narušiti tržišno natjecanje na tržištima na kojima je Iberpotash aktivan, uglavnom tržištima potaše i soli. Kao što je objašnjeno u nastavku (vidjeti uvodnu izjavu 110. i naredne uvodne izjave), to smanjenje troškova doseglo je u predmetnom razdoblju iznos od oko 1,8 milijuna EUR i stoga nije zanemarivo, suprotno tvrdnjama španjolskih nadležnih tijela.
- (103) Nadalje, činjenica da je Iberpotash jedini španjolski proizvođač potaše ne isključuje mogućnost narušavanja tržišnog natjecanja s obzirom na to da je relevantno tržište u geografskom smislu šire od nacionalnog španjolskog tržišta. Komisija je već 1993. smatrala da se tržište potaše proteže izvan granica Španjolske te uključuje Francusku, Ujedinjenu Kraljevinu i druge države članice osim Njemačke⁽²⁴⁾. Nadalje, Iberpotash u svojem izvješću o održivosti za 2014. ⁽²⁵⁾ ukazuje na to da je samo 23 % proizvedene potaše i soli prodano u Španjolskoj, dok je 50 % namijenjeno drugim europskim zemljama, 18 % zemljama Južne Amerike, a zabilježena je i prodaja u Sjevernoj Americi, Africi i Aziji. U svim se tim regijama Iberpotash natječe s drugim proizvođačima potaše i soli pa će ti umjetno smanjeni troškovi poduzetnika Iberpotash jamačno utjecati na to tržišno natjecanje.
- (104) Naposljetku, moguće narušavanje tržišnog natjecanja ne dovodi u pitanje ni tvrdnja poduzetnika Iberpotash da, neovisno o iznosu financijskih jamstava, njegove obveze u području okoliša ostaju jednake (tj. osiguranje sanacije rudnika i sprečavanje onečišćenja) i da svakako treba uvijek imati rezervirana sredstva za financiranje mogućih obveza u području okoliša. Osim tih računovodstvenih odredbi, obveza održavanja posebnih financijskih jamstava u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom zapravo se odnosi na uobičajene, no posebne poslovne troškove koje snosi Iberpotash, ili bilo koje drugo rudarsko društvo na koje se primjenjuju isti propisi, zbog naknada koje banka naplaćuje za utvrđivanje i održavanje jamstva, pa njihov nepropisno nizak iznos ima potencijal da pogoduje poduzetniku Iberpotash i naruši tržišno natjecanje.
- (105) Komisija stoga zaključuje da 1. mjera ima potencijal za narušavanje tržišnog natjecanja.

5.1.1.4 *Djelovanje na trgovinu unutar EU-a*

- (106) Kao što je već prethodno navedeno, tržišta potaše i soli očito su prekogranična tržišta pri čemu se 50 % proizvoda poduzetnika Iberpotash izvozi u druge europske zemlje. Stoga smanjenje iznosa financijskih jamstava može utjecati na trgovinu među državama članicama EU-a.

⁽²⁴⁾ Vidjeti Odluku Komisije 94/449/EZ od 14. prosinca 1993. o postupku na temelju Uredbe Vijeća (EEZ) br. 4064/89 (predmet br. IV/M.308 – Kali-Salz/MdK/Treuhand) (SL L 186, 21.7.1994., str. 38.).

⁽²⁵⁾ Memoria de Sostenibilidad 2014, str. 15, <http://www.icliberia.com/noticia/icl-iberia-presents-the-sustainability-report>.

- (107) Tvrdnja poduzetnika Iberpotash da su tržišta soli isključivo nacionalna ili čak regionalna zbog visokih troškova prijevoza stoga nije potvrđena brojčanim podacima koje je Iberpotash naveo u svojem izvješću o održivosti za 2014. s obzirom na to da je 80 % njegove proizvedene soli izvezeno ne samo u druge europske zemlje nego i u Aziju, Sjevernu Afriku i Ameriku. Osim toga, očitovanja poduzetnika Iberpotash na odluku o pokretanju postupka proturječna su u tom pogledu jer poduzetnik Iberpotash s jedne strane tvrdi da je tržište soli nacionalno ili čak regionalno, a s druge strane da je francuski proizvođač soli njegov izravan konkurent i da ga pokušava izgurati s tržišta.
- (108) Komisija stoga zaključuje da 1. mjera utječe na trgovinu unutar EU-a.

5.1.1.5 *Brojčano iskazivanje potpore*

- (109) Kako bi se utvrdio stvaran iznos potpore, najprije treba odrediti barem približan „ispravan” iznos financijskih jamstava za predmetno razdoblje u skladu mjerodavnim zakonskim propisima. Tada bi iznos potpore bio jednak razlici između očekivanih iznosa bankovnih naknada koje bi Iberpotash trebao platiti da bi se iznos jamstava mogao smatrati ispravno utvrđenim i stvarnih iznosa bankovnih naknada koje je društvo platilo.
- (110) Treća strana tvrdi da iznos potpore ne bi trebao biti ograničen na niže bankovne naknade nego bi trebao uključivati i potrebu za pružanjem dostatnog kolaterala banci za osiguranje u obliku financijskih rezervi. No s obzirom na to da je iznos „ispravljenih” jamstava procijenjen u nastavku relativno mali u odnosu na godišnji promet poduzetnika Iberpotash (oko 300 milijuna EUR) i cijele grupe ICL (5,4 milijarde USD), nije vjerojatno da bi osiguranje višeg iznosa jamstava društvu uzrokovalo znatne dodatne troškove.
- (111) Budući da su španjolska nadležna tijela ukazala na to da je Viši sud Katalonije u prosincu 2016. utvrdio da je povišeni iznos od 6 979 471,83 EUR za lokaciju Balsareny/Sallent u skladu s primjenjivim zakonodavstvom, Komisija smatra da je u ovom trenutku „ispravan” iznos jamstava za lokaciju Balsareny/Sallent jednak tom trenutačno primjenjivom iznosu koji je odobrio sud.
- (112) Nadalje, Komisija smatra da se po analogiji (vidjeti i prethodnu uvodnu izjavu 64.) može smatrati i da je povećani iznos od 6 160 872,35 EUR za jamstvo za lokaciju Súria primjenjiv od 2015. u skladu s primjenjivim zakonodavstvom. Iako ne postoji mjerodavna sudska presuda za tu lokaciju, povećani iznos jamstva za manji rudnik na lokaciji Súria zapravo je gotovo usporediv s odobrenim iznosom za lokaciju Balsareny/Sallent. Time se potvrđuje da se može smatrati da je taj iznos prikladan i u skladu s primjenjivim zakonodavstvom.
- (113) Stoga je u ovom trenutku ispravan iznos jamstava ukupno 13 140 344,18 EUR.
- (114) No u izračunu tog iznosa uzima se u obzir Plan Phoenix koji je najavljen 2011. i postupno se provodi od 2012. Planom se, među ostalim, predviđa ulaganje u postrojenje za vakuumsko vađenje soli radi obrade i komercijalizacije soli iz jalovine od potaše. Prema planu će Iberpotash godišnje prodati oko 1,5 milijuna tona soli.
- (115) Komisija se slaže sa studijom ERF-a da se Plan Phoenix kao takav ne može smatrati mjerom sanacije i zapravo ne bi zaustavio rast jalovišta tijekom rada rudnika. No Komisija prima na znanje i tvrdnje poduzetnika Iberpotash i španjolskih nadležnih tijela da plan nema učinak na ukupne očekivane troškove sanacije. U studiji ERF-a ne uzima se u obzir činjenica da je vjerojatno da će se prerada i prodaja soli nastaviti i nakon završetka rudarskih radova povezanih s potašom. Stoga je vjerojatno da će Plan Phoenix u budućnosti postepeno pridonijeti uklanjanju jalovišta i kao takav se može uzeti u obzir pri određivanju odgovarajućeg iznosa jamstava kao što je bio slučaj s povećanim iznosima jamstava koji su predloženi 2015. i koje je barem za lokaciju Balsareny/Sallent potvrdio nacionalni sud.
- (116) No ta činjenica ukazuje na to da se trenutačni iznos financijskih jamstava ne može smatrati prikladnim za razdoblje prije početka provedbe Plana Phoenix 2012. Iako je prije najave Plana Phoenix Iberpotash prerađivao i prodavao neznatne količine soli iz jalovišta, većina otpadne soli naprosto se prikupljala u jalovištima s nadom da će se možda moći komercijalno iskoristiti u budućnosti ⁽²⁶⁾. Međutim, nije postojao nikakav konkretan plan o tome kako i kada će se povećati postrojenje za preradu soli kako bi količina otpadne soli uklonjena na taj način bila značajnija i stoga imala primjetan učinak na troškove buduće sanacije. Stoga se za razdoblje prije pokretanja Plana Phoenix ne bi trebalo uzeti u obzir takvo prilično hipotetsko buduće smanjenje jalovišta uslijed prerade i prodaje znatnih količina soli.
- (117) Zbog toga Komisija mora razmotriti druge dostupne dokaze kako bi procijenila približan „ispravan” iznos jamstava u razdoblju 2006.–2011. na temelju troškova sanacije očekivanih u tom trenutku bez utjecaja Plana Phoenix.

⁽²⁶⁾ Vidjeti primjedbe poduzetnika Iberpotash na odluku o pokretanju postupka, stavak 23.

- (118) Kao što je već objašnjeno (vidjeti uvodne izjave 68. – 81.), najpouzdanije procjene ukupnih očekivanih troškova sanacije (bez Plana Phoenix) navedene su u studiji ERF-a koju je podnio podnositelj pritužbe. Komisija smatra da su pretpostavke iz tog stručnog izvješća vjerodostojne jer se u velikoj mjeri oslanjaju na istraživanje tržišta i usporedbu sa sličnim rudnicima u drugim dijelovima svijeta. S druge strane, kao što je prethodno objašnjeno, podaci iz studije koju je podnio Iberpotash ne mogu se smatrati pouzdanom procjenom očekivanih troškova sanacije jer se u njoj ne razmatraju odgovarajuće mjere sanacije (vidjeti uvodnu izjavu 79.).
- (119) U studiji ERF-a procjenjuje se da će ukupni troškovi sanacije iznositi najmanje 71 milijun EUR. Nadalje, svi drugi potencijalno ispravni iznosi navedeni u studiji ERF-a ili drugim izvorima (vidjeti prethodni odjeljak 5.1.1.1) još su viši. Prema tome, Komisija smatra da u nedostatku boljih procjena za razdoblje 2006.–2011. relevantni očekivani troškovi sanacije koji će se uzeti u obzir iznose 71 milijun EUR (24,8 milijuna EUR za lokaciju Súría i 46,2 milijuna EUR za lokaciju Balsareny/Sallent).
- (120) Naposljetku, u skladu s člankom 3. Uredbe 202/1994 (mjerodavno zakonodavstvo u tom razdoblju) iznos financijskog jamstva izračunan na temelju članka 2. (tj. na temelju očekivanih troškova sanacije) trebao bi se smanjiti za 50 % kad je riječ o rudarskim radovima koji se ne obavljaju na prirodnim područjima od posebnog interesa (što uključuje rudnike poduzetnika Iberpotash).
- (121) Komisija dakle smatra, na temelju dostupnih dokaza, da je „ispravan” iznos financijskih jamstava za rudarske radove poduzetnika Iberpotash najmanje 12,4 milijuna EUR za lokaciju Súría (za razdoblje 2006.–2011.) i 23,1 milijun EUR za lokaciju Balsareny/Sallent (za razdoblje 2008.–2011.).
- (122) Prema poduzetniku Iberpotash trenutni troškovi jamstva iznose 1 % godišnjeg iznosa jamstva. Uzimajući u obzir prethodne ispravne iznose jamstava za dva relevantna razdoblja, potpora dodijeljena poduzetniku Iberpotash u obliku nižih naknada za jamstva trebala bi iznositi ukupno 1 % razlike između „ispravnog” iznosa i stvarnog iznosa utvrđenog za tu godinu kako je prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 3.

Izračun iznosa potpore

(u tisućama EUR, zaokruženo)	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Balsareny/Sallent											
— stvarno jamstvo	—	—	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130	1 130
— „ispravno” jamstvo	—	—	23 100	23 100	23 100	23 100	6 979	6 979	6 979	6 979	6 979
— razlika u naknadama	—	—	146,5 ⁽¹⁾	219,7	219,7	219,7	58,5	58,5	58,5	58,5	58,5
Súría											
— stvarno jamstvo	774	774	828	828	828	828	828	828	828	828	6 161
— „ispravno” jamstvo	12 400	12 400	12 400	12 400	12 400	12 400	6 160	6 160	6 160	6 160	6 160
— razlika u naknadama	9,7 ⁽²⁾	116,3	115,7	115,7	115,7	115,7	53,3	53,3	53,3	53,3 ⁽³⁾	0
Ukupna razlika u naknadama za poduzetnika Iberpotash	9,7	116,3	262,2	335,4	335,4	335,4	111,8	111,8	111,8	76,3	58,5

⁽¹⁾ Budući da je jamstvo za lokaciju Balsareny/Sallent utvrđeno odobrenjem izdanim 29. travnja 2008., razlika u naknadama za jamstva za lokaciju Balsareny/Sallent u toj godini računa se kao 8/12 godišnjeg iznosa.

⁽²⁾ Budući da je jamstvo za lokaciju Súría utvrđeno odobrenjem izdanim 9. studenog 2006., razlika u naknadama za jamstva za lokaciju Súría u toj godini računa se kao 1/12 godišnjeg iznosa.

⁽³⁾ Budući da je jamstvo za lokaciju Súría povećano na „ispravan” iznos od svibnja 2015., razlika u naknadama za jamstva za lokaciju Súría u toj godini računa se kao 4/12 godišnjeg iznosa.

- (123) Stoga potpora dodijeljena poduzetniku Iberpotash u obliku nižih bankovnih naknada za smanjene iznose jamstava za cijelo razdoblje 2006.–2016. iznosi ukupno 1 864 622 EUR.

Ta potpora dodijeljena je u trenutku smanjenja iznosa jamstava utvrđenih u odobrenjima u području okoliša koja su izdala španjolska nadležna tijela, tj. 6. studenog 2006. za lokaciju Súrria i 29. travnja 2008. za lokaciju Balsareny/Sallent.

5.1.1.6 *Zaključak o postojanju državne potpore: 1. mjera*

- (124) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da je 1. mjera državna potpora i da će zato procijeniti njezinu zakonitost i spojivost s unutarnjim tržištem.

5.1.2 4. MJERA: ULAGANJE U PREKRIVANJE JALOVIŠTA VILAFRUNS

- (125) Španjolsko Ministarstvo okoliša i katalonska vlada potpisali su 17. prosinca 2007. ugovor o suradnji i dijeljenju troškova projekta čiji je cilj prekrivanje jalovišta Vilafruns, a time i smanjenje njegova negativnog utjecaja na okoliš. Ministarstvo financija pristalo je izdvojiti 4 milijuna EUR za troškove ulaganja dok je ostatak pokrila Katalonska agencija za vode, javno poduzeće kojim upravlja katalonska vlada. Radovi na projektu počeli su u kolovozu 2008. i trajali 18 mjeseci. Ukupni troškovi ulaganja iznosili su 7 887 571 EUR i u potpunosti su ih pokrila tijela javne vlasti kako je dogovoreno ugovorom iz 2007.
- (126) Projekt se sastojao od prekrivanja jalovišta Vilafruns nepropusnom prevlakom („lámina impermeable”) kojom bi se zatvorilo jalovište i izolirala otpadna sol od dodira s vanjskom vodom te time spriječilo curenje soli iz jalovišta. Prevlaka je zaštićena geotekstilnom folijom i prekrivena zemljom, čime se omogućilo sađenje vegetacije povrh prekrivenog jalovišta.
- (127) Jalovište Vilafruns nalazi se na lokaciji poduzetnika Iberpotash i u njegovom je vlasništvu. Vlasništvo mu je preneseno kupoprodajnim ugovorom od 21. listopada 1998. kojim je Iberpotash stekao rudarsku djelatnost u katalonskoj regiji od javnog holding-društva Sociedad Estatal de Participaciones Industriales – SEPI, koje je u državnom vlasništvu. U trenutku prijenosa jalovište je već bilo neaktivno jer je rudnik kojemu pripada predmetno jalovište Vilafruns prestao s radom još 1973.

5.1.2.1 *Selektivna gospodarska prednost*

- (128) Kao što je prethodno navedeno, ulaganje u prekrivanje jalovišta Vilafruns na lokaciji poduzetnika Iberpotash i u njegovu vlasništvu u potpunosti su financirala tijela javne vlasti. Iberpotash snosi samo troškove održavanja jalovišta tijekom njegova vijeka trajanja.
- (129) Prekrivanje obavljeno 2008.–2009. odnosi se na jalovište koje je u vlasništvu poduzetnika Iberpotash od 1998. kada je lokacija privatizirana baš kao i druge lokacije rudnika potaše u regiji. Jalovište je povezano s rudnikom koji je prestao s radom još 1973. i prema tome je Iberpotash preuzeo lokaciju nakon što više nije bila aktivna. Iberpotash zato tvrdi da nema obvezu poduzimanja mjera sprečavanja onečišćenja od jalovišta ni na temelju nacionalnog zakonodavstva ni zakonodavstva Unije jer Iberpotash nije bio izvorni onečišćivač.
- (130) Španjolska nadležna tijela ne slažu se s tim tvrdnjama poduzetnika Iberpotash i tvrde da Iberpotash ima opću obvezu poduzimanja mjera sprečavanja onečišćenja uzrokovanog jalovištem u njegovom vlasništvu i obvezu gospodarenja jalovištem u skladu s primjenjivim zakonskim propisima. Iz tog je razloga Iberpotash odgovoran za osiguranje provedbe mjera zaštite okoliša propisanih mjerodavnim zakonodavstvom te za svu štetu u okolišu koju je uzrokovalo to jalovište.
- (131) Nadalje, u primjedbama treće strane ističe se da Iberpotash snosi odgovornost za gospodarenje jalovištem Vilafruns od trenutka u kojem su mu prenesena prava na rudarenje. Ta odgovornost proizlazi iz španjolskog Zakona 6/1993 od 15. srpnja 1993. o gospodarenju otpadom i Kraljevske uredbe 1/2001 od 20. srpnja 2001. kojom je preinačen španjolski Zakon o vodama. Treća strana tvrdi da činjenica da rudnik na lokaciji Vilafruns više nije bio aktivan u trenutku kada ga je stekao Iberpotash nije relevantna jer svi koncesionari rudnika moraju gospodariti cjelokupnom jalovinom, uključujući i jalovinu nakupljenu prije nego što je koncesionar dobio koncesiju.

- (132) Komisija smatra da sama činjenica da je rudnik kod jalovišta Vilafruns prestao s radom još 1973. ne isključuje odgovornost poduzetnika Iberpotash kao njegova vlasnika da osigura odgovarajuću sanaciju. Kao što su potvrdila španjolska nadležna tijela, svi planovi sanacije uključujući plan iz 2008. obuhvaćali su posebne mjere sanacije koje je Iberpotash bio obvezan poduzeti u pogledu jalovišta Vilafruns. U skladu s člankom 121. španjolskog Zakona o rudarstvu iz 1973. neispunjenje obveza iz plana sanacije smatra se ozbiljnim kršenjem. Osim toga, španjolska nadležna tijela potvrđuju da je u skladu s mjerodavnim zakonodavstvom o zaštiti voda Iberpotash uvijek bio obvezan poduzimati mjere potrebne za sprečavanje onečišćenja vode uzrokovanog njegovim postrojenjima, uključujući jalovište Vilafruns. Komisija primjećuje i da u skladu s člankom 4. Direktive o otpadu od industrija vađenja materijala operater mora poduzeti sve potrebne mjere za sprečavanje ili smanjivanje, koliko je to moguće, štetnih utjecaja na okoliš, što uključuje i upravljanje bilo kojim postrojenjem za gospodarenje otpadom nakon njegova zatvaranja.
- (133) Nadalje, Iberpotash tvrdi da kupoprodajni ugovor za predmetno postrojenje sadržava klauzulu koja se može protumačiti kao isključivanje odgovornosti poduzetnika Iberpotash za sve radove prije 1997., uključujući bilo kakvu odgovornost za jalovište. U tom pogledu Iberpotash upućuje na presudu Vrhovnog suda od 14. svibnja 2009. u kojoj se citira odredba kupoprodajnog ugovora kojom se utvrđuje da prodavatelj mora isplatiti nadoknadu kupcu za sve obveze nastale iz potraživanja treće strane u vezi s radnjama koje prethode prijenosu, a koje nisu odražene u bilanci ni otkrivene tijekom dubinske analize. Iberpotash tvrdi da obveze povezane sa sanacijom lokacije Vilafruns nisu otkrivene prije prodaje i da ne postoje povezane stavke u bilanci zbog toga što u predmetnom trenutku te pravne obveze nisu postojale.
- (134) Međutim, španjolska nadležna tijela ukazuju na to da kupoprodajni ugovor iz 1998. ne sadržava posebne odredbe kojima se prodavatelj obvezuje da preuzme bilo kakve odgovornosti kupca nakon prijenosa dionica.
- (135) Komisija nadalje primjećuje da je odredba citirana u presudi Vrhovnog suda prilično standardna ugovorna odredba kojom se prodavatelj štiti od kasnijih potraživanja trećih strana povezanih s činjenicama koje nisu bile poznate pri prodaji. No Iberpotash ne može tvrditi da nije bio svjestan postojanja jalovišta Vilafruns koje je preuzeo u okviru te transakcije i postojanja opće odgovornosti posjednika otpada da osigura ispravno upravljanje postrojenjima za gospodarenje otpadom. Činjenica da je Iberpotash prihvatio obveze u području okoliša u pogledu jalovišta Vilafruns u okviru različitih planova sanacija potvrđuje da je bio svjestan tih odgovornosti.
- (136) Komisija stoga smatra da je stjecanjem rudarskih radova vađenja potaše u Kataloniji 1998. Iberpotash preuzeo odgovornost za osiguranje ispravnog gospodarenja jalovištem Vilafruns u skladu s primjenjivim zakonskim propisima.
- (137) No iako prihvaćaju taj zaključak, španjolska nadležna tijela tvrde da obveze poduzetnika Iberpotash nisu uključivale prekrivanje jalovišta Vilafruns. Španjolska nadležna tijela tvrde da bi Iberpotash ispunio svoje obveze znatno jeftinijim mjerama koje su bile uključene u izvorni plan sanacije iz 2008. (točnije ugradnjom cijevnog/o-dvodnog sustava, ostalim vrstama zaštite i sanacije po ukupnim troškovima od oko [...] (*) EUR). Zato zajedno s poduzetnikom Iberpotash tvrde da javno ulaganje u prekrivanje jalovišta nije donijelo gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash s obzirom na to da su uštede poduzetnika Iberpotash [...] EUR više nego uravnotežene troškovima održavanja koje mora snositi tijekom vijeka trajanja postrojenja (u iznosu od [...] EUR samo za razdoblje od ožujka 2015. do ožujka 2016.) i oportunitetnim troškovima koji proizlaze iz nemogućnosti prerade i prodaje soli iz prekrivenog jalovišta Vilafruns koje planira vršiti na drugim svojim jalovištima ⁽²⁷⁾.
- (138) Komisija smatra neprihvatljivom tvrdnju da, neovisno o opsegu obveza poduzetnika Iberpotash u pogledu jalovišta Vilafruns, javno ulaganje od 7,9 milijuna EUR u znatno bolju zaštitu okoliša koja je u načelu istovjetna sanaciji lokacije rudnika bez ikakvih troškova ulaganja za Iberpotash doista nije donijelo nikakvu gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash. Cilj prekrivanja jalovišta bilo je znatno smanjenje onečišćenja uzrokovanog curenjem iz jalovišta Vilafruns. Alternativne mjere u izostanku potpore ne bi osigurale tako dobru i dugotrajnu zaštitu te bi izložile poduzetnika Iberpotash riziku od snošenja posljedica onečišćenja (kao što je pokazano u kaznenim presudama od 18. prosinca 2014. i 25. veljače 2015. povezanima s drugim njegovim lokacijama rudnika, vidjeti uvodne izjave 27. i 94. odluke o otvaranju postupka). Stoga je izgradnja postrojenja financirana državnim sredstvima omogućila poduzetniku Iberpotash bolje sprečavanje onečišćenja, smanjenje rizika za okoliš u budućnosti i osiguranje dugotrajne sanacije jalovišta (u skladu sa sličnim sanacijama jalovišta u Francuskoj ili Njemačkoj kao što je prethodno objašnjeno u uvodnim izjavama 26. i 32.). Iberpotash bi u konačnici imao obvezu osigurati ispravnu sanaciju jalovišta Vilafruns.

(*) Povjerljive informacije

⁽²⁷⁾ Vidjeti očitovanje španjolskih nadležnih tijela na odluku o otvaranju postupka, stavak 55.

- (139) Naposljetku, Komisija smatra da je mjera selektivna jer je bila izričito usmjerena na javno financiranje prekrivanja jalovišta Vilafruns u vlasništvu poduzetnika Iberpotash. Španjolska nadležna tijela tvrde da mjera ne može biti selektivna jer je Iberpotash jedino rudarsko društvo za potašu u Španjolskoj i stoga ne postoji mogućnost usporedbe s drugim društvima. No činjenica da je Iberpotash jedino rudarsko društvo za potašu u Španjolskoj ne poništava selektivnost mjere koja je očito bila usmjerena na točno određeno postrojenje za gospodarenje otpadom i ni na što drugo.
- (140) Komisija stoga zaključuje da je 4. mjera donijela selektivnu gospodarsku prednost poduzetniku Iberpotash.

5.1.2.2 *Prijenos državnih sredstava*

- (141) Ukupne troškove ulaganja u prekrivanje jalovišta Vilafruns platila su tijela javne vlasti, od toga je 4 milijuna EUR platilo španjolsko Ministarstvo okoliša, a preostalih 3 887 571 EUR platila je Katalonska agencija za vode, javno poduzeće kojim upravlja katalonska vlada, čime je ispunjena obveza pokrivanja preostalih troškova ulaganja koju je katalonska vlada preuzela ugovorom od 17. prosinca 2007.
- (142) Ni španjolska nadležna tijela ni Iberpotash nisu negirali prisutnost državnih tijela u pogledu ove mjere.
- (143) Osim toga, odluku o financiranju prekrivanja jalovišta Vilafruns iz državnih sredstava donijelo je španjolsko Ministarstvo okoliša i katalonska vlada pa se očito može pripisati državi.
- (144) Stoga Komisija zaključuje da je 4. mjera uključivala prijenos državnih sredstava i da se može pripisati državi.

5.1.2.3 *Moguće narušavanje tržišnog natjecanja*

- (145) Kao što je prethodno navedeno (vidjeti uvodne izjave 103. i 105.), Iberpotash je konkurent drugih proizvođača potaše i soli. Prema tome, činjenica da je barem dio njegovih obveza u području okoliša u pogledu jalovišta Vilafruns financiran iz državnih sredstava može narušiti tržišno natjecanje umjetnim smanjenjem troškova poduzetnika Iberpotash, odnosno pružanjem nepropisne prednosti u odnosu na njegove konkurente.
- (146) Komisija stoga zaključuje da 4. mjera ima potencijal za narušavanje tržišnog natjecanja.

5.1.2.4 *Djelovanje na trgovinu unutar EU-a*

- (147) I potašom i soli trguje se unutar EU-a (vidjeti prethodne uvodne izjave 106. i 107.) pa Komisija stoga zaključuje da 4. mjera utječe na trgovinu unutar EU-a.

5.1.2.5 *Zaključak o postojanju državne potpore: 4. mjera*

- (148) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da je 4. mjera državna potpora u iznosu od 7 887 571 EUR i da će zato procijeniti njezinu zakonitost i spojivost s unutarnjim tržištem.

5.2 ZAKONITOST POTPORE

- (149) Dodjelom 1. mjere i 4. mjere prekršene su obveze obavješćivanja i neprimjenjivanja mjera utvrđene člankom 108. stavkom 3. UFEU-a. Komisija stoga smatra da su obje mjere nezakonita državna potpora.

5.3 SPOJIVOST POTPORE

5.3.1 1. MJERA: SMANJENJE IZNOSA FINANCIJSKIH JAMSTAVA

- (150) Ni španjolska nadležna tijela ni Iberpotash ne navode osnove za utvrđivanje spojivosti potpore u obliku financijskih jamstava nižih od onih koji se zahtijevaju mjerodavnim zakonodavstvom.
- (151) Komisija smatra da je mjera operativna potpora poduzetniku Iberpotash jer su njome omogućeni niži troškovi naknada za jamstva od onih koji su bili potrebni u dugom razdoblju od 2006. do 2016.

- (152) Komisija nije otkrila nikakvu moguću osnovu za utvrđivanje spojivosti takve operativne potpore koja je dodijeljena bez ikakvog očitog cilja zajedničkog interesa. Stoga zaključuje da je mjera u obliku smanjenja iznosa financijskih jamstava poduzetnika Iberpotash nespojiva potpora u obliku nižih bankovnih naknada uslijed nepropisno niskog iznosa financijskih jamstava.

5.3.2 4. MJERA: ULAGANJE U PREKRIVANJE JALoviŠTA VILAFRUNS

- (153) Španjolska nadležna tijela tvrde da ako se utvrdi da je prekrivanje jalovišta Vilafruns državna potpora, tada je potpora spojiva na temelju odjeljka 3.1.1 Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. koje se odnose na potporu za zaštitu okoliša za poduzetnike koja premašuje standarde Unije ili povećava razinu zaštite okoliša u nedostatku tih standarda.
- (154) Ona tvrde da je prekrivanje jalovišta pilot-projekt čiji je cilj ispitivanje nove tehnologije za sprečavanje curenja jalovišta. Jalovište Vilafruns navodno je odabrano za taj pilot-projekt zbog svojih posebnih značajki (manja količina, prvo jalovište najuzvodnije uz rijeku Llobregat, činjenica da je neaktivno već desetljećima). Nadležna tijela dobila bi time podatke o stvarnim rezultatima, što bi im omogućilo bolje rješavanje općeg problema jalovišta u regiji. U tom se pogledu očekuje da će projekt pridonijeti očuvanju, zaštiti i obnovi okoliša na području sliva rijeke Llobregat i stoga ima za cilj zajednički interes.
- (155) Španjolska nadležna tijela nadalje objašnjavaju da je projekt dio općeg plana poboljšanog upravljanja područjem katalonskog riječnog sliva koji uključuje različite mjere. Neke od njih financirane su iz državnih, a neke ih privatnih sredstava.
- (156) Komisija smatra da se u tom predmetu spojivost doista može procijeniti na temelju Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. Točkom 205. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008., zajedno s točkom 248. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša i energiju iz 2014. ⁽²⁸⁾, Komisiji je omogućena primjena pravila utvrđenih u Smjernicama o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. na nezakonite potpore dodijeljene u razdoblju 2009.–2011.
- (157) U odjeljku 3.1.1 Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. potpore za ulaganje kojima se poduzetnicima omogućuje postizanje viših standarda od onih koji se primjenjuju u Uniji o zaštiti okoliša ili koje povećavaju razinu zaštite okoliša u nedostatku standarda Unije smatraju se spojivima sa zajedničkim tržištem u smislu članka 87. stavka 3. točke (c) Ugovora o EZ-u [sada članak 107. stavak 3. točka (c) UFEU-a] ako su ispunjeni uvjeti izloženi u točkama od 74. do 84. i odjeljku 3.2. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.
- (158) Standardi Unije za sanaciju otpada od industrija vađenja materijala utvrđeni su Direktivom o otpadu od industrija vađenja materijala. No u skladu s člankom 24. stavkom 4. Direktive članak 5., članak 6. stavci od 3. do 5., članak 7., članak 8., članak 12. stavci 1. i 2. te članak 14. stavci od 1. do 3. ne primjenjuju se na postrojenja za gospodarenje otpadom koja su prestala primati otpad prije 1. svibnja 2006. kao što je slučaj s jalovištem Vilafruns. Stoga u ovom predmetu ne postoje specifični standardi Unije kojima bi se utvrdila razina zaštite okoliša koja se treba postići u pogledu jalovišta Vilafruns.
- (159) Jedna treća strana tvrdi da je Iberpotash već 2008.–2009. imao neposrednu pravnu obvezu osigurati prekrivanje jalovišta, no nije pritom predstavila nikakve izričite dokaze za tu tvrdnju. Komisija u svakom slučaju smatra da iako bi Iberpotash u konačnici bio obavezan osigurati odgovarajuću sanaciju jalovišta Vilafruns u budućnosti, takva obveza nije postojala 2008.–2009., a u izostanku potpore Iberpotash bi mogao nastaviti s gospodarenjem jalovištem i time ispuniti svoje obveze iz primjenjivog plana sanacije.
- (160) U skladu s točkom 79. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. intenzitet takve potpore u slučaju velikih poduzeća ne smije premašivati 50 % opravdanih troškova. Kada se ulaganje odnosi na stjecanje ekoinovativne imovine ili pokretanje projekta ekoinovacije, intenzitet potpore može se povećati za deset postotnih bodova pod uvjetom da su ispunjeni uvjeti iz točke 78. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. Osim toga, intenzitet potpore može iznositi 100 % gdje se potpore za ulaganje dodjeljuju putem natječajnog postupka prikupljanja ponuda na osnovi jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija učinkovito osiguravajući da potpora bude ograničena na najmanji iznos potreban za ostvarivanje dobiti za okoliš (vidjeti točku 77. Smjernica

⁽²⁸⁾ Komunikacija Komisije – Smjernice o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju za razdoblje 2014.–2020. (SL C 200, 28.6.2014., str. 1.).

o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.). Takav natječajni postupak prikupljanjem ponuda mora biti nediskriminirajući i mora predvidjeti sudjelovanje dovoljnog broja poduzetnika. Nadalje, proračun koji se odnosi na postupak prikupljanja ponuda mora biti obvezujuće ograničenje u smislu da ne mogu svi sudionici postupka dobiti potpore.

- (161) U skladu s točkom 80. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. opravdani troškovi moraju biti ograničeni na dodatne troškove ulaganja nužne za postizanje više razine zaštite okoliša od kojih se oduzimaju koristi za poslovanje i dodaju troškovi poslovanja u prvih pet godina. Ako ne postoje standardi Unije, ti dodatni troškovi ulaganja sastoje se od troškova ulaganja potrebnih za postizanje više razine zaštite okoliša od one koju bi predmetni poduzetnik postigao u nedostatku ikakve potpore za zaštitu okoliša (vidjeti točku 84. podtočku (c) Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.).
- (162) U tom predmetu španjolska nadležna tijela tvrde da su se prije ulaganja u prekrivanje jalovišta primjenjivim planom sanacije poduzetnika Iberpotash predviđale posebne mjere sanacije za jalovište Vilafruns čiji je cilj bilo sprečavanje curenja iz jalovišta, a time i smanjenje njegova utjecaja na okoliš. Očekivani troškovi tih mjera, odnosno protučinjenično stanje u nedostatku državne potpore u skladu s točkom 81. podtočkom (a) Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008., iznosili su [...] EUR. Komisija shvaća da su španjolska nadležna tijela smatrala da su te mjere dovoljne za ispunjenje obveza u području okoliša tada primjenjivih na neaktivno jalovište Vilafruns.
- (163) Osim toga, španjolska nadležna tijela objasnili su da se prekrivanje jalovišta Vilafruns smatralo „pilot-projektom” kojim se u praksi htjela provjeriti prikladnost tog načina sanacije za rješavanje ekoloških problema u regiji Llobregat. Stoga se prekrivanju nije pristupilo zbog neke stvarne pravne obveze da se to učini, nego zbog općeg javnog interesa u pogledu pronalaženja najprikladnijeg načina sanacije za buduću primjenu na svim drugim jalovištima koja imaju utjecaj na okoliš u regiji.
- (164) Prekrivanje jalovišta Vilafruns 2008.–2009. omogućilo je poduzetniku Iberpotash da poveća razinu zaštite okoliša kao rezultat njegovih aktivnosti u nedostatku standarda Unije u skladu s točkom 74. podtočkom (b) Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.
- (165) S obzirom na prethodno navedeno dodatni troškovi ulaganja za investicijski projekt bili bi jednaki razlici troškova ulaganja od 7 887 571 EUR i troškova od [...] EUR u protučinjeničnom scenariju. Budući da Vilafruns već godinama ne radi, prekrivanjem jalovišta ne ostvaruju se nikakve koristi od poslovanja. Prema španjolskim nadležnim tijelima prošlogodišnji poslovni troškovi za održavanje postrojenja iznosili su [...] EUR. Pod pretpostavkom da ostanu na toj razini u prvih pet godina, ukupni poslovni troškovi koji bi se trebali dodati opravdanim troškovima iznosili bi [...] EUR. Ukupni opravdani troškovi stoga bi iznosili 7 804 922,60 EUR ⁽²⁹⁾.
- (166) Budući da je bila jednaka ukupnim troškovima ulaganja, tj. 7 887 571 EUR, potpora je iznosila više od 100 % opravdanih troškova.
- (167) Španjolska nadležna tijela nisu predstavila dokaze o tome da je jalovište Vilafruns odabrano u stvarno konkurentnom natječajnom postupku na temelju jasnih, transparentnih i nediskriminirajućih kriterija među većim brojem drugih mogućih projekata. Španjolska nadležna tijela zapravo su odabrala to jalovište isključivo zbog njegovih značajki koje su smatrali prikladnim za projekt (vidjeti prethodnu uvodnu izjavu 154.). Stoga se u ovom predmetu ne može primijeniti točka 77. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. kojom se dopušta intenzitet potpore do 100 %.
- (168) Nadalje, Komisija smatra da se prekrivanje jalovišta nepropusnom prevlakom radi njegove izolacije od vode ne može u kontekstu načina sanacije smatrati projektom ekoinovacije u smislu točke 78. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. Unatoč tvrdnjama španjolskih nadležnih tijela da je prekrivanje jedinstveno i inovativno, taj način ne može se smatrati novim ili znatno poboljšanim u odnosu na postojeću tehnologiju u tom sektoru u Uniji iz sljedećih razloga.
- (169) Iako postoje tehničke razlike u prekrivanju jalovišta Vilafruns i prekrivanju alzaških jalovišta kao što je objašnjeno u tehničkom podnesku Katalonske agencije za vode, slične metodologije čiji je cilj prekrivanje i potpuno zatvaranje jalovišta nepropusnim materijalom već su se upotrebljavale, osobito u Njemačkoj. U knjizi

⁽²⁹⁾ Tj. 7 887 571 EUR minus [...] EUR plus [...] EUR.

njemačkog stručnjaka u kojoj se izričito govori o dostupnim tehnologijama u industriji potaše ⁽³⁰⁾ opisano je veliko 30-godišnje iskustvo u prekrivanju cijelih jalovišta od potaše u Njemačkoj radi sprečavanja prodora vode u jalovišta, a time i sprečavanja curenja. U knjizi se navodi da pokušaji prekrivanja jalovišta u Njemačkoj datiraju iz 1950-ih, a da su od 1970-ih, a osobito od 1990-ih, brojna uglavnom srednje velika jalovišta u Njemačkoj prekrivena različitim vrstama materijala i tehnikama. U godišnjem izvješću za 2015. njemačkog rudarskog društva za potašu K+S navodi se da su mala i srednje velika, nekorištena jalovišta prekrivena u okviru njegove strategije za stara jalovišta kako bi se izbjegao i spriječio dugotrajan utjecaj na prirodu i okoliš. Trenutačno se održava ukupno 41 nekorišteno jalovište u Donjoj Saskoj i dva u pokrajini Baden-Württemberg, a od toga je u njih petnaest ponovno zasađena vegetacija dok je u šest drugih sadnja u tijeku ⁽³¹⁾.

- (170) Prema tome, iako se tehničke pojedinosti tih projekata razlikuju ovisno o posebnim uvjetima pojedinačne lokacije, projekt se ne može smatrati ekoinovacijom iz odjeljka 3.1.1 Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.
- (171) Stoga u skladu s točkom 76. Smjernica o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. maksimalan intenzitet potpore poduzetniku Iberpotash kao velikom poduzeću iznosi 50 % opravdanih troškova.
- (172) Komisija smatra da maksimalan iznos potpore koji je Iberpotash mogao primiti kao potporu za ulaganje koja mu je omogućila povećanje razine zaštite okoliša i koji se može smatrati spojiv s unutarnjim tržištem u skladu sa Smjernicama o potporama za zaštitu okoliša iz 2008. iznosi 3 902 461,30 EUR.
- (173) Stoga Komisija smatra da je preostali dio ukupnog iznosa potpore za tu mjeru (tj. 3 985 109,70 EUR) nezakonita i nespojiva potpora.

6. POVRAT

- (174) U skladu s Ugovorom i ustaljenom sudskom praksom Suda Komisija je nadležna odlučiti da predmetna država članica mora ukinuti ili izmijeniti potporu ako se utvrdi da ona nije spojiva s unutarnjim tržištem ⁽³²⁾. Sud je također dosljedno smatrao da je svrha obveze države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem obnoviti prethodno stanje ⁽³³⁾.
- (175) U tom kontekstu Sud je utvrdio da je taj cilj ostvaren kada je primatelj otplatio iznose isplaćene temeljem nezakonite potpore i time se odrekao prednosti koju je imao nad konkurentima na tržištu i kada je obnovljeno stanje koje je postojalo prije plaćanja potpore ⁽³⁴⁾.
- (176) U skladu sa sudskom praksom u članku 16. stavku 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 ⁽³⁵⁾ navodi se da „kada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika [...]”.
- (177) Stoga budući da su predmetne mjere:
- (a) potpora koja je u okviru 1. mjere dodijeljena poduzetniku Iberpotash u obliku nižih bankovnih naknada za smanjeni iznos jamstava za razdoblje 2006.–2016., a koja je iznosila ukupno 1 864 622 EUR; i

⁽³⁰⁾ Henry Rauche: Die Kaliindustrie im 21. Jahrhundert, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2015, <http://www.springer.com/de/book/9783662468333>. Na postojanje te knjige ukazala nam je jedna od zainteresiranih strana. Napisao ju je stručnjak s 30-godišnjim iskustvom u industriji potaše, a neovisni recenzenti (vidjeti npr. <https://mining-report.de/blog/henry-rauche-die-kaliindustrie-im-21-jahrhundert/>) navode da je riječ o sveobuhvatnom pregledu suvremenih tehnika i tehnologija u industriji potaše.

⁽³¹⁾ Godišnje izvješće za 2015. društva K+S, str. 48., <http://www.k-plus-s.com/en/archiv/finanzberichte.html>

⁽³²⁾ Vidjeti predmet C-70/72 Komisija protiv Njemačke [1973.] ECLI:EU:C:1973:87, stavak 13.

⁽³³⁾ Vidjeti spojene predmete C-278/92, C-279/92 i C-280/92 Španjolska protiv Komisije [1994.] ECLI:EU:C:1994:325, stavak 75.

⁽³⁴⁾ Vidjeti predmet C-75/97 Belgija protiv Komisije [1999.] ECLI:EU:C:1999:31, stavci 64. i 65.

⁽³⁵⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. UFEU-a (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

- (b) dio 4. mjere koji premašuje maksimalan intenzitet potpore za ulaganje kojom se poduzetniku Iberpotash omogućilo povećanje razine zaštite okoliša prekrivanjem jalovišta Vilafruns, a koja je iznosila 3 985 109,70 EUR, provedene u suprotnosti s člankom 108. Ugovora i da se trebaju smatrati nezakonitom i nespojivom potporom, te potpore trebaju se povratiti kako bi se ponovno uspostavilo stanje koje je postojalo na tržištu prije njihove dodjele. Povratom bi se trebalo obuhvatiti razdoblje od trenutka kada je nastala prednost za korisnika, odnosno kada je potpora stavljena na raspolaganje korisniku, do njezina stvarnog povrata, a na iznose koje je potrebno vratiti obračunava se kamata sve do stvarnog povrata.

7. ZAKLJUČAK

- (178) Komisija zaključuje da je Španjolska protuzakonito provela potporu koja je u okviru 1. mjere dodijeljena poduzetniku Iberpotash u obliku nepropisno niskih bankovnih naknada proizašlih iz nepropisno niskog iznosa jamstava za razdoblje 2006.–2016. i koja je iznosila ukupno 1 864 622 EUR te je time prekršila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Komisija zaključuje da ta potpora nije spojiva s unutarnjim tržištem i da se mora vratiti.
- (179) Komisija zaključuje da je Španjolska protuzakonito provela potporu za ulaganja koja je poduzetniku Iberpotash omogućila povećanje razine zaštite okoliša prekrivanjem jalovišta Vilafruns (4. mjera) i time prekršila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.
- (180) Komisija međutim zaključuje da je dio 4. mjere u iznosu od 3 902 461,30 EUR spojiv s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (c) jer je u skladu sa Smjernicama o potporama za zaštitu okoliša iz 2008.
- (181) Komisija s druge strane zaključuje da preostali dio ukupnog iznosa 4. mjere koji premašuje odobreni maksimalni intenzitet potpore, tj. iznos od 3 985 109,70 EUR, nije spojiv s unutarnjim tržištem i da se mora vratiti,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

1. Državna potpora u ukupnom iznosu od 1 864 622 EUR, koju je Španjolska protuzakonito dodijelila poduzetniku Iberpotash u obliku nepropisno niskih bankovnih naknada proizašlih iz nepropisno niskog iznosa jamstava za razdoblje 2006.–2016. i time prekršila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nije spojiva s unutarnjim tržištem.
2. Državna potpora za prekrivanje jalovišta Vilafruns u iznosu od 3 902 461,30 EUR, koju je Španjolska protuzakonito dodijelila poduzetniku Iberpotash i time prekršila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, spojiva je s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (c).
3. Preostali dio državne potpore za prekrivanje jalovišta Vilafruns u iznosu od 3 985 109,70 EUR, koju je Španjolska protuzakonito dodijelila poduzetniku Iberpotash i time prekršila članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, nije spojiv s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. Španjolska mora od korisnika zatražiti povrat potpore iz članka 1. stavaka 1. i 3.
2. Na iznose povrata naplaćuje se kamata od datuma kada su oni stavljeni na raspolaganje korisniku do stvarnog povrata.

3. Kamatna stopa obračunava se složenim kamatnim računom u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004 ⁽³⁶⁾ i Uredbe Komisije (EZ) br. 271/2008 ⁽³⁷⁾ o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004.
4. Španjolska od dana donošenja ove Odluke poništava sva plaćanja potpora iz članka 1. stavaka 1. i 3. koja su na čekanju.

Članak 3.

1. Povrat državne potpore propisan člankom 1. stavcima 1. i 3. provodi se bez odgađanja.
2. Španjolska osigurava provedbu ove Odluke u roku od četiri mjeseca od datuma obavijesti o njezinu donošenju.

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca od obavijesti o ovoj Odluci Španjolska mora Komisiji dostaviti sljedeće informacije:
 - (a) ukupan iznos (glavnica i kamate) koji korisnik treba vratiti;
 - (b) detaljan opis mjera koje su već poduzete ili se planiraju poduzeti radi usklađivanja s ovom Odlukom;
 - (c) dokumente kojima se dokazuje da je korisniku naloženo da vrati potporu.
2. Španjolska obavještava Komisiju o napretku postignutom slijedom nacionalnih mjera poduzetih radi provedbe ove odluke, i to dok se ne ostvari potpuni povrat potpore iz članka 1. stavaka 1. i 3. Na jednostavan zahtjev Komisije dužna je odmah predočiti informacije o već poduzetim i planiranim mjerama u svrhu ispunjavanja uvjeta iz ove Odluke. Dostavlja i detaljne podatke o iznosima potpore i kamatama na iznos povrata koje je korisnik već vratio.

Članak 5.

Ova je Odluka upućena Kraljevini Španjolskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 31. kolovoza 2017.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

⁽³⁶⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).

⁽³⁷⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 271/2008 od 30. siječnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 82, 25.3.2008., str. 1.).

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2018/119**od 18. rujna 2017.****o državnoj potpori SA.47702 (2017/C) (ex 2017/N) – Ujedinjena Kraljevina****Alternativni paket kojim se zamjenjuje obveza banke Royal Bank of Scotland koja se odnosi na prodaju podružnice Rainbow***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2017) 6184)***(Vjerodostojan je samo tekst na engleskom jeziku)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe u skladu s prethodno navedenim odredbama ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Komisija je odlukom od 14. prosinca 2009. ⁽²⁾ („odluka o restrukturiranju”) utvrdila da je nekoliko mjera državne potpore ⁽³⁾ odobrenih banci Royal Bank of Scotland („RBS”) spojivo s unutarnjim tržištem. Taj je zaključak donesen na temelju plana restrukturiranja („plan restrukturiranja”) i obveza („obveze”) koje je preuzela Vlada Ujedinjene Kraljevine („tijela UK-a”).
- (2) Komisija je odlukom od 9. travnja 2014. ⁽⁴⁾ („izmijenjena odluka o restrukturiranju”) utvrdila da dostavljeni izmijenjeni popis obveza ⁽⁵⁾ („izmijenjene obveze”) ne čini državnu potporu. Te izmijenjene obveze ne utječu ni na zaključak naveden u odluci o restrukturiranju da je državna potpora dodijeljena RBS-u spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).
- (3) Od donošenja izmijenjene odluke o restrukturiranju službe Komisije, tijela UK-a i RBS (izravno ili putem povjerenika za nadzor imenovanog u skladu s odlukom o restrukturiranju) često su komunicirali putem sastanaka i konferencijskih poziva te razmjenom elektroničke pošte i dokumenata.
- (4) Ministarstvo financija UK-a (*Her Majesty's Treasury*, „HMT”) javno je 17. veljače 2017. objavilo da će zatražiti službenu izmjenu kojom bi se obveza prodaje podružnice Rainbow ⁽⁶⁾ zamijenila paketom mjera za jačanje tržišnog natjecanja na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima ⁽⁷⁾ („tržište bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima”).
- (5) Tijela UK-a dopisom od 2. ožujka 2017. dostavila su Komisiji službeni zahtjev za zamjenu obveze prodaje takozvane podružnice Rainbow kako je utvrđena odlukom o restrukturiranju ⁽⁸⁾ i naknadno izmijenjena izmijenjenom odlukom o restrukturiranju ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ SL C 142, 5.5.2017., str. 8.⁽²⁾ SL C 119, 7.5.2010., str. 1.⁽³⁾ Za cjelovit popis odobrenih mjera državne potpore vidjeti uvodne izjave od 31. do 77. odluke o restrukturiranju.⁽⁴⁾ SL C 24, 23.1.2015., str. 4.⁽⁵⁾ Za pregled traženih izmjena vidjeti uvodne izjave od 27. do 49. izmijenjene odluke o restrukturiranju.⁽⁶⁾ Uvodna izjava 73. odluke o restrukturiranju.⁽⁷⁾ U skladu s uvodnom izjavom 73. odluke o restrukturiranju tržišta bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima definirano je kao segment tržišta bankovnih usluga kojim su obuhvaćena poduzeća s prometom do 25 milijuna GBP, a tržište bankovnih usluga namijenjenih srednjim korporativnim klijentima kao segment kojim su obuhvaćena poduzeća s prometom od 25 milijuna GBP do 1 milijarde GBP.⁽⁸⁾ Uvodna izjava 93. odluke o restrukturiranju.⁽⁹⁾ Uvodna izjava 28. i izmijenjene obveze 3.1. i 3.2. (A) u Prilogu I. izmijenjenoj odluci o restrukturiranju.

- (6) Komisija je dopisom od 4. travnja 2017. („odluka o pokretanju postupka”) obavijestila tijela UK-a da je u odnosu na taj zahtjev odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. UFEU-a.
- (7) Odluka o pokretanju postupka objavljena je 5. svibnja 2017. u *Službenom listu Europske unije* ⁽¹⁰⁾. Komisija je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe.
- (8) Tijela UK-a dostavila su 8. svibnja 2017. svoj odgovor na odluku o pokretanju postupka.
- (9) Komisija je u svibnju i lipnju 2017. zaprimila primjedbe zainteresiranih strana. Kako bi se razjasnile zaprimljene primjedbe, s nekim su zainteresiranim stranama održani sastanci. Komisija je primjedbe zaprimljene od zainteresiranih strana dostavila tijelima UK-a.
- (10) Ona su 22. lipnja 2017. dostavila svoj odgovor na primjedbe zaprimljene od zainteresiranih strana i primjedbe zaprimljene u okviru vlastitog ispitivanja tržišta ⁽¹¹⁾.
- (11) Tijela UK-a dopisom od 28. srpnja 2017. poslala su Komisiji ažuriranu obavijest koja je odražavala ažuriranu verziju alternativnog paketa predloženog u izvornoj obavijesti od 2. ožujka 2017.

2. DODATNA OPAŽANJA

- (12) Budući da je Ujedinjena Kraljevina 29. ožujka 2017. dostavila obavijest o namjeri da napusti Europsku uniju, u skladu s člankom 50. Ugovora o Europskoj uniji Ugovori će se prestati primjenjivati na Ujedinjenu Kraljevinu od dana stupanja na snagu sporazuma o povlačenju ili, ako do toga ne dođe, dvije godine od obavijesti osim ako Europsko vijeće, u dogovoru s Ujedinjenom Kraljevinom, odluči produljiti to razdoblje. Zbog toga i ne dovodeći u pitanje bilo koje odredbe sporazuma o povlačenju, ova se Odluka primjenjuje samo do trenutka kad Ujedinjena Kraljevina prestane biti država članica.

3. DETALJAN OPIS MJERE/POTPORE

3.1. RBS I PROVEDBA PLANA RESTRUKTURIRANJA I IZMIJENJENOG PLANA RESTRUKTURIRANJA

3.1.1. RBS

- (13) RBS ⁽¹²⁾ ima sjedište u Edinburghu i jedna je od najvećih grupa za financijske usluge u Europi koja posluje s privatnim, korporativnim i institucionalnim klijentima. Na kraju 2016. RBS je imao ukupnu bilancu od 799 milijardi GBP ⁽¹³⁾ i ukupnu rizikom ponderiranu imovinu („RWA”) ⁽¹⁴⁾ od 228 milijardi GBP.
- (14) Mjere državne potpore u korist RBS-a detaljno su opisane u uvodnim izjavama od 31. do 54. odluke o restrukturiranju. U izmijenjenoj odluci o restrukturiranju ⁽¹⁵⁾ navedeno je da je 2013. jedina mjera potpore u obliku kapitala koja još nije bila ukinuta ili otplaćena bila dokapitalizacija u iznosu od 45,5 milijardi GBP u redovnim i B dionicama ⁽¹⁶⁾, s kojom je bila povezana dionica kojom se omogućuje sudjelovanje u dividendi („DAS”) u vlasništvu države. DAS je nastao kako bi se tijelima UK-a osigurala veća prava na dividendu.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti bilješku 1.

⁽¹¹⁾ To ispitivanje tržišta uključuje razgovore tijela UK-a sa šest velikih konkurentnih subjekata, 12 manjih konkurentnih subjekata i sedam ispitanika iz područja poduzetničkog kapitala i financijske tehnologije, kao i istraživanje promjena u ponašanju klijenata unutar područja poslovanja W&G-a koje je po nalogu RBS-a proveo Charterhouse. Veliki konkurentni subjekti bili su CYBG PLC, Co-op Bank, Handelsbanken, Metro Bank, Santander UK PLC i TSB Bank. Manji konkurentni subjekti bili su Aldermore Group PLC, Allied Irish Bank, Atom Bank, Cumberland Building Society, Danske Bank, Monzo, OakNorth Bank, Paragon Bank PLC, Shawbrook Bank, Starling Bank, Tesco Bank i Virgin Money. Ispitanici iz područja poduzetničkog kapitala i financijske tehnologije bili su British Business Bank Investments Limited, Business Growth Fund, Funding Circle, Louise Beaumont (nezavisna stručnjakinja za financijsku tehnologiju), Iwoca, Nesta i Transferwise.

⁽¹²⁾ RBS je detaljno opisan u uvodnim izjavama od 4. do 11. izmijenjene odluke o restrukturiranju. Ključne *pro forma* brojke za razdoblje od 2008. do 2016. navedene su u uvodnim izjavama od 7. do 10. odluke o pokretanju postupka.

⁽¹³⁾ U ovoj Odluci Komisija se služi rezultatima koje je RBS objavio u svojem godišnjem izvješću i financijskim izvještajima za cijelu 2016.

⁽¹⁴⁾ RWA je mjera iznosa imovine banke prilagođenog za rizik. Upotrebljava se za utvrđivanje kapitalnih zahtjeva.

⁽¹⁵⁾ Uvodna izjava 11. izmijenjene odluke o restrukturiranju.

⁽¹⁶⁾ Osnovni kapital bez prava glasa kako je dodatno opisan u uvodnoj izjavi 38. odluke o restrukturiranju.

- (15) Tijela UK-a prodala su u kolovozu 2015. 5,4 % banke ⁽¹⁷⁾, što je bila prva prodaja vladinih dionica u grupi RBS. U listopadu 2015. sve su B dionice pretvorene u redovne dionice ⁽¹⁸⁾. RBS je u pogledu DAS-a u ožujku 2016. tijelima UK-a isplatio konačnu dividendu, nakon čega je DAS povučen ⁽¹⁹⁾. Kao posljedica tih mjera tijela UK-a trenutačno drže 8,4 milijarde redovnih dionica u RBS-u koje čine 71,2 % redovnog temeljnog kapitala društva ⁽²⁰⁾.

3.1.2. PROVEDBA OBVEZA I IZMIJENJENIH OBVEZA

- (16) Provedba obveza prodaje i praćenja poslovanja koja je dovela do izmijenjene odluke o restrukturiranju detaljno je opisana u uvodnim izjavama od 12. do 22. izmijenjene odluke o restrukturiranju.
- (17) Provedba obveza uključenih u izmijenjenu odluku o restrukturiranju opisana je u uvodnim izjavama 15. i 16. odluke o pokretanju postupka. RBS je te prodaje proveo prije propisanih rokova, osim obveze koja se odnosi na prodaju podružnice Rainbow.

3.2. OBVEZA PRODAJE PODRUŽNICE RAINBOW

- (18) Obveze i izmijenjene obveze uključivale su prodaju nekoliko podružnica, uključujući podružnicu RBS-a za poslovanje s građanima i MSP-ovima u Engleskoj i Walesu te podružnicu NatWesta za poslovanje s građanima i MSP-ovima u Škotskoj, zajedno s podružnicom za izravno poslovanje s MSP-ovima i određenim srednjim korporativnim klijentima (dalje u tekstu: „podružnica Rainbow”). Rok naveden u odluci o restrukturiranju bio je 31. prosinca 2013., dok je u izmijenjenoj odluci o restrukturiranju rok produljen do 31. prosinca 2017.
- (19) Komisija je u odluci o restrukturiranju u ocjeni spojivosti potpore RBS-u navela da se obvezom prodaje podružnice Rainbow pridonosi ograničavanju narušavanja tržišnog natjecanja koja su kao posljedica potpore nastala na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u.
- (20) Postupak koji su RBS i tijela UK-a slijedili pri prodaji podružnice Rainbow te povezane poteškoće na koje su pritom naišli detaljno su opisani u uvodnim izjavama od 19. do 25. odluke o pokretanju postupka.
- (21) Tijela UK-a dopisom od 2. ožujka 2017. dostavila su Komisiji zahtjev za zamjenu obveze prodaje podružnice Rainbow alternativnim paketom obveza. Tijela UK-a dopisom od 28. srpnja 2017. poslala su Komisiji izmijenjenu obavijest koja je odražavala ažuriranu verziju alternativnog paketa predloženog u izvornoj obavijesti.

3.3. AŽURIRANI ALTERNATIVNI PAKET KOJI SU PREDLOŽILA TIJELA UK-A

- (22) Prema mišljenju tijela UK-a cilj je predloženog alternativnog paketa, s obzirom na poteškoće povezane s prodajom podružnice Rainbow ⁽²¹⁾, pronaći alternativu koja je barem istovrijedna izvornoj obvezi prodaje podružnice Rainbow s obzirom na opseg i učinak te: i. kojom se ostvaruje brži učinak, a time i učinkovitije ublažava svako narušavanje tržišnog natjecanja; ii. u kojoj se uzimaju u obzir trenutačne okolnosti na tržištu te posebne potrebe konkurentnih subjekata („konkurentni subjekti”) ⁽²²⁾ i drugih potencijalnih novih sudionika na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u; te iii. kojom se ne ugrožava održivost RBS-a.
- (23) Ažurirani alternativni paket sadržava niz mjera praćenja poslovanja i sastoji se od dvaju elemenata:
- (a) fonda za razvoj kapaciteta i inovacije („mjera A”) i
- (b) programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte („mjera B”).

⁽¹⁷⁾ Priopćenje za tisak HMT-a: <https://www.gov.uk/government/news/government-begins-sale-of-its-shares-in-the-royal-bank-of-scotland>.

⁽¹⁸⁾ Priopćenje za tisak RBS-a: <http://otp.investis.com/clients/uk/rbs/RNS/regulatory-story.aspx?cid=365&newsid=580941>.

⁽¹⁹⁾ Priopćenje za tisak RBS-a: <http://otp.investis.com/clients/uk/rbs1/rns1/regulatory-story.aspx?cid=365&newsid=687910>.

⁽²⁰⁾ Godišnje izvješće i financijski izvještaji društva UK Financial Investments Ltd za 2016./2017.

⁽²¹⁾ Opisane su u uvodnim izjavama od 19. do 25. odluke o pokretanju postupka.

⁽²²⁾ Financijski subjekti s malim tržišnim udjelom koji se natječu za poslove s četirima nacionalnim bankama s dugom tradicijom i najvećim tržišnim udjelom (2015. njihov je zajednički tržišni udio iznosio 82 %) na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u.

- (24) Osnovano bi se neovisno tijelo („tijelo”) za upravljanje fondom za razvoj kapaciteta i inovacije i programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte te nadzor nad njima ⁽²³⁾.
- (25) RBS bi financirao ažurirani alternativni paket. Tijela UK-a procjenjuju da bi ukupni trošak paketa za RBS iznosio oko [0,5–1,5] milijardi GBP, uzimajući u obzir početni kapitalni trošak i stalno smanjenje RBS-ovih prihoda ⁽²⁴⁾.

3.3.1. FOND ZA RAZVOJ KAPACITETA I INOVACIJE („MJERA A”)

- (26) Fond za razvoj kapaciteta i inovacije raspolagao bi sredstvima u iznosu od 425 milijuna GBP koja bi se distribuirala prihvatljivim subjektima za i. razvoj kapaciteta za tržišno natjecanje s RBS-om u području pružanja bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i/ili ii. razvoj i unaprjeđenje financijskih proizvoda i usluga dostupnih MSP-ovima. Projekti ulaganja koji bi mogli imati koristi od potpore trebaju biti usmjereni na dopuštene svrhe ⁽²⁵⁾.
- (27) Fond za razvoj kapaciteta i inovacije bio bi podijeljen na četiri skupa financijskih sredstava, a financijska sredstva stavila bi se na raspolaganje u skladu s tablicom 1.:

Tablica 1.

Bespovratna financijska sredstva dostupna za fond za razvoj kapaciteta i inovacije

Skup financijskih sredstava	Svrha	Dostupna bespovratna financijska sredstva
A. Skup financijskih sredstava za razvoj naprednog kapaciteta za usluge transakcijskog računa ⁽¹⁾ (280 milijuna GBP)	Olakšavanje razvoja naprednijih ponuda usluga transakcijskog računa i pomoćnih paketa proizvoda u bankama s postojećim i znatnim kapacitetom za usluge transakcijskog računa	1 × 120 milijuna GBP 1 × 100 milijuna GBP 1 × 60 milijuna GBP
B. Skup financijskih sredstava za razvoj kapaciteta za usluge transakcijskog računa (80 milijuna GBP)	Olakšavanje modernizacije postojećih ponuda usluga transakcijskog računa ili razvoja novih ponuda	1 × 50 milijuna GBP 2 × 15 milijuna GBP
C. Skup financijskih sredstava za inovativne usluge kreditiranja i platnog prometa (40 milijuna GBP)	Olakšavanje razvoja novih i postojećih poduzeća koja pružaju usluge kreditiranja i platnog prometa namijenjene MSP-ovima s posebnim naglaskom na olakšavanje uvođenja nove tehnologije na mjero-davna tržišta	4 × 10 milijuna GBP
D. Fond za inovativnu financijsku tehnologiju za poslovno bankarstvo (25 milijuna GBP)	Olakšavanje komercijalizacije financijske tehnologije koja je relevantna za MSP-ove	5 × 5 milijuna GBP

⁽¹⁾ Transakcijski račun znači račun koji se na tržištu ne nudi građanima, već poslovnim klijentima za držanje depozita, primanje uplata i izvršenje plaćanja čekom i/ili debitnom karticom, upotrebu bankomata i izvršavanje redovitih plaćanja izravnim terećenjem i/ili trajnim nalogom, ali ne i za i. držanje novca kao depozita u valuti koja nije službena valuta Ujedinjene Kraljevine ili ii. držanje kreditnih sredstava i njihov prijeboj s hipotekom ili kreditom (osim prekoračenja po računu).

Fond za razvoj kapaciteta i inovacije najveće bi iznose isplaćivao subjektima sa snažnim postojećim kapacitetom za usluge transakcijskog računa. Tri najveća iznosa za dodjelu bit će dostupna subjektima s takvim kapacitetom, čime će se ojačati njihova sposobnost tržišnog natjecanja s RBS-om u pružanju bankovnih usluga i financijskih proizvoda MSP-ovima. Kriteriji prihvatljivosti za različite skupove financijskih sredstava detaljnije su opisani u uvodnim izjavama od 28. do 31.

- (28) Kriteriji prihvatljivosti za skup financijskih sredstava A: taj bi skup financijskih sredstava bio otvoren za svaki subjekt koji prima depozite i:
- (a) koji nudi usluge transakcijskog računa;

⁽²³⁾ Tijelo će se osnovati kako bi se olakšala i pratila provedba alternativnog paketa. Bit će uređeno „okvirnim ugovorom i ugovorom o državnoj potpori” koji će u pogledu obveza sklopiti HMT, tijelo i RBS.

⁽²⁴⁾ S obzirom na početni kapitalni trošak, godišnje troškove provedbe alternativnog paketa te gubitak prihoda zbog prelaska klijenata kao posljedica mjere B koji će se nadoknaditi oslobađanjem kapitala za te klijente.

⁽²⁵⁾ Opisane su u uvodnim izjavama 37. i 38. ove Odluke.

- (b) koji je od tijela UK-a nadležnog za propise o bonitetnom nadzoru dobio odobrenje za primanje depozita;
- (c) čije krajnje matično društvo ili koji sam u trenutku podnošenja zahtjeva ima sjedište u Ujedinjenoj Kraljevini, Europskoj uniji, Europskom gospodarskom prostoru ili Švicarskoj i subjekt je koji prima depozite ili financijski holding;
- (d) čija bruto imovina u Ujedinjenoj Kraljevini nije manja od 350 milijardi GBP u skladu s njegovim posljednjim objavljenim konsolidiranim financijskim izvještajima (ili privremenom bilancom);
- (e) čiji se prihod u Ujedinjenoj Kraljevini uglavnom odnosi na pružanje usluga primanja depozita, kreditiranja ili platnog prometa građanima i poslovnim klijentima u Ujedinjenoj Kraljevini; i
- (f) koji je izrazio namjeru da svoju poslovnu ponudu proširi na MSP-ove razvojem novih proizvoda, širenjem na nova zemljopisna tržišta u Ujedinjenoj Kraljevini ili u nove poslovne segmente i/ili ulaganjem u svoje razine usluga korisničke podrške.
- (29) Kriteriji prihvatljivosti za skup financijskih sredstava B: primjenjivali bi se isti kriteriji prihvatljivosti kao oni navedeni u uvodnoj izjavi 28. za skup financijskih sredstava A, osim što subjekt ne mora imati trenutačnu ponudu usluga transakcijskog računa (ali mora barem javno izraziti namjeru da je uvede).
- (30) Kriteriji prihvatljivosti za skup financijskih sredstava C: taj bi skup financijskih sredstava bio otvoren za subjekte iz skupova financijskih sredstava A i B i svaki drugi subjekt:
- (a) čije krajnje matično društvo ili koji sam u trenutku podnošenja zahtjeva ima sjedište u Ujedinjenoj Kraljevini, Europskoj uniji, Europskom gospodarskom prostoru ili Švicarskoj;
- (b) koji (ili, ako je subjekt dio grupe, čija grupa) većinu svojeg prihoda ostvaruje od pružanja financijskih usluga građanima i poslovnim klijentima; i
- (c) koji nudi usluge kreditiranja ili platnog prometa MSP-ovima u Ujedinjenoj Kraljevini ili usluga međunarodnog platnog prometa MSP-ovima ili je izrazio namjeru da svoju poslovnu ponudu proširi na pružanje tih usluga.
- (31) Kriteriji prihvatljivosti za skup financijskih sredstava D: taj bi skup financijskih sredstava bio otvoren za svaki subjekt:
- (a) čije krajnje matično društvo ili koji sam u trenutku podnošenja zahtjeva ima sjedište u Ujedinjenoj Kraljevini, Europskoj uniji, Europskom gospodarskom prostoru ili Švicarskoj;
- (b) koji pruža ili razvija financijske usluge ili proizvode pretežito MSP-ovima ili za MSP-ove u Ujedinjenoj Kraljevini ili pruža proizvode ili usluge MSP-ovima u Ujedinjenoj Kraljevini; i
- (c) koji je prikupio kapital od najmanje 1 milijuna GBP tijekom triju godina prije datuma podnošenja svojeg poslovnog slučaja tijelu.
- (32) Tijelo bi upravljalo fondom za razvoj kapaciteta i inovacije i nadziralo bi ga. Predviđeno je da će tijelo biti neovisno o RBS-u i tijelima UK-a i imat će ovlasti potrebne za ispunjavanje svoje zadaće upravljanja ili organizacije upravljanja zahtjevima upućenima fondu za razvoj kapaciteta i inovacije te za praćenje upotrebe financijskih sredstava. Postojat će četiri skupine zaštitnih mehanizama u pogledu upotrebe financijskih sredstava u subjektima primateljima koji će se primjenjivati tijekom životnog ciklusa fonda: i. zaštitni mehanizmi prije isplate, ii. redovito izvješćivanje i praćenje koje provodi tijelo, iii. pravo tijela na reviziju i iv. pravo tijela na povrat financijskih sredstava.
- (33) Prva skupina zaštitnih mehanizama primjenjuje se prije isplate. Podnositelji zahtjeva bit će dužni dostaviti tijelu poslovni plan u kojem je dovoljno detaljno naveden prijedlog podnositelja zahtjeva za upotrebu dodijeljenih financijskih sredstava. Tijelo zatim mora razmotriti svaki element plana u odnosu na određeni broj unaprijed utvrđenih čimbenika i je li plan u skladu s dopuštenim svrhama ⁽²⁶⁾.
- (34) Druga skupina zaštitnih mehanizama sastoji se od redovitog izvješćivanja i praćenja koje provodi tijelo: primatelji 18 mjeseci izvješćuju tijelo na tromjesečnoj osnovi (tijelo sastavlja vlastito godišnje izvješće o upravljanju fondom). Izvješće će sadržavati pojedinosti o upotrebi primljenih financijskih sredstava, uključujući ukupan iznos potrošen tijekom posljednja tri mjeseca. U slučaju subjekata iz skupova sredstava A, B i C izvješće će uključivati:
- (a) kratak opis razvoja poslovanja subjekta s MSP-ovima tijekom prethodne godine;

⁽²⁶⁾ Opisane su u uvodnim izjavama 37. i 38. ove Odluke.

- (b) pregled i kvantifikaciju ulaganja u relevantno poslovanje tijekom posljednja tri mjeseca i kako se taj razvoj odnosi na poslovni slučaj;
 - (c) pojedinosti o obujmu poslovanja subjekta s MSP-ovima, uključujući brojke koje se odnose na klijente i transakcijske račune te salda kredita i depozita;
 - (d) potvrdu da su financijska sredstva isplaćena iz fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova iskorištena u dopuštene svrhe; i
 - (e) ostale stavke koje dogovore tijelo i subjekt primatelj.
- (35) Treća skupina zaštitnih mehanizama sastoji se od prava tijela na reviziju: tijelo bi na temelju ugovora moglo imenovati „kvalificiranu osobu”⁽²⁷⁾ koja bi ispitala i revidirala kako primatelji upotrebljavaju financijska sredstva u okolnostima u kojima tijelo ima razloga sumnjati da primatelj pravilno i potpuno iskorištava financijska sredstva koja je primio u okviru mjere A.
- (36) Četvrta skupina zaštitnih mehanizama sastoji se od prava tijela na povrat financijskih sredstava: ako smatra (nakon revizije ili u drugom slučaju) da je počinjena bitna povreda ugovora koji su sklopili tijelo i primatelj, tijelo može zatražiti povrat financijskih sredstava koja su potonjem već isplaćena. To uključuje svako neiskorištavanje iznosa financijskih sredstava u dopuštene svrhe ili svaku njegovu upotrebu u zabranjene svrhe⁽²⁸⁾; u takvim slučajevima tijelo može od primatelja zahtijevati da otkloni povredu ili zatražiti povrat (punog ili dijela) iznosa financijskih sredstava.
- (37) Odredbe o upotrebi financijskih sredstava iz skupova financijskih sredstava A, B i C uključuju one u kojima se navodi:
- (a) da subjekt upotrebljava bespovratna financijska sredstva u svrhe za koje se može dokazati da su povezane s i. unaprijeđenjem rezultata za MSP-ove kao klijente i/ili ii. proširenjem poslovnog kapaciteta, ponude proizvoda i/ili ciljanih tržišta subjekta kako bi unaprijedio svoju ponudu za MSP-ove („temeljna načela”);
 - (b) subjekt može upotrebljavati bespovratna financijska sredstva za pokrivanje svojih kapitalnih ulaganja ili operativnih troškova u sljedeće svrhe („dopuštene svrhe”):
 - (1) razvoj sustava i/ili infrastrukture koji su potrebni za proširenje i. poslovanja u području pružanja bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima ako je riječ o subjektu iz skupa financijskih sredstava A ili B ili ii. poslovanja u području pružanja usluga kreditiranja namijenjenih MSP-ovima ako je riječ o subjektu iz skupa financijskih sredstava C („relevantno poslovanje”);
 - (2) zapošljavanje i plaćanje zaposlenika kako bi proširio svoje relevantno poslovanje ili upravljao njime;
 - (3) stavljanje na tržište proizvoda koji su povezani s njegovim relevantnim poslovanjem;
 - (4) kupnju ili najam prostora potrebnih za proširenje svojeg relevantnog poslovanja; ili
 - (5) bilo koju drugu svrhu koja je (prema mišljenju tijela) u skladu s temeljnim načelima.
 - (c) Subjekt bespovratna financijska sredstva ne može upotrebljavati ni u jednu od sljedećih zabranjenih svrha:
 - (1) subvencioniranje privremenih sniženja cijena bankovnih proizvoda i/ili usluga;
 - (2) otplatu bilo koje postojeće obveze;
 - (3) izravno pružanje financijskih sredstava klijentima;
 - (4) financiranje kapitalnih ulaganja i/ili operativnih troškova koje je društvo imalo u planu prije datuma podnošenja zahtjeva i: (a) koje bi društvo imalo neovisno o tome je li primilo bilo koji iznos iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije ili nije ili (b) koji su bili uključeni u poslovni plan društva prije datuma podnošenja zahtjeva;
 - (5) povrat kapitala dioničarima društva bilo kojim sredstvom; ili
 - (6) u svrhu koja nije u skladu s temeljnim načelima i/ili njegovim poslovnim slučajem.

⁽²⁷⁾ Slično kao u slučaju regulatornih imenovanja u skladu s odjeljkom 166. Zakona o financijskim uslugama i tržištima iz 2000.

⁽²⁸⁾ Kako je opisano u uvodnim izjavama 37. i 38.

- (38) Odredbe o upotrebi financijskih sredstava iz skupa financijskih sredstava D uključuju one u kojima se navodi:
- (a) da subjekt upotrebljava bespovratna financijska sredstva za razvoj, unaprjeđenje, provedbu, proširenje i/ili komercijalizaciju (ili potporu razvoju, unaprjeđenju, provedbi, proširenju i/ili komercijalizaciji) svojeg proizvoda ili usluge iz područja financijske tehnologije ⁽²⁹⁾ i da subjekt bespovratna financijska sredstva može upotrebljavati za pokrivanje svojih kapitalnih ulaganja i operativnih troškova u sljedeće svrhe („dopuštene svrhe”):
 - (1) razvoj sustava i/ili infrastrukture koji su potrebni za razvoj, unaprjeđenje, provedbu, proširenje i/ili komercijalizaciju proizvoda ili usluge iz područja financijske tehnologije;
 - (2) zapošljavanje i plaćanje zaposlenika kako bi razvio, unaprijedio, proveo, proširio i/ili komercijalizirao proizvod ili uslugu iz područja financijske tehnologije;
 - (3) stavljanje na tržište proizvoda ili usluge iz područja financijske tehnologije; ili
 - (4) bilo koju drugu svrhu kojom se (prema mišljenju tijela) podupire razvoj, unaprjeđenje, provedba, proširenje i/ili komercijalizacija proizvoda ili usluge iz područja financijske tehnologije;
 - (b) subjekt bespovratna financijska sredstva ne može upotrebljavati u sljedeće zabranjene svrhe:
 - (1) otplatu bilo koje postojeće obveze;
 - (2) izravno pružanje financijskih sredstava klijentima;
 - (3) povrat kapitala dioničarima društva bilo kojim sredstvom; ili
 - (4) u svrhu koja nije u skladu s njegovim poslovnim slučajem.
- (39) Financiranje za subjekte iz skupova financijskih sredstava A, B i C provodilo bi se u fazama tako da bi svi subjekti kojima ne bude odobren zahtjev za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava A imali pravo podnijeti zahtjev za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava B, dok bi svi subjekti kojima ne bude odobren zahtjev za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava B imali pravo podnijeti zahtjev za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava C. Postupak financiranja iz skupa financijskih sredstava D provodit će se istodobno s postupkom u fazama za skupove financijskih sredstava A, B i C.
- (40) Tijelo će fond za razvoj kapaciteta i inovacije ponuditi na tržištu subjektima iz skupova financijskih sredstava A i D čim to bude bilo razumno izvedivo nakon njegova osnivanja i nakon potpisivanja okvirnog ugovora i ugovora o državnoj potpori ⁽³⁰⁾. Ponuda fonda za razvoj kapaciteta i inovacije na tržištu subjektima iz skupova financijskih sredstava B i C uslijedit će tri mjeseca odnosno šest mjeseci nakon njegove ponude na tržištu subjektima iz skupa financijskih sredstava A.
- (41) Razdoblje za podnošenje zahtjeva za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava A završit će dva mjeseca nakon što tijelo prvi put ponudi fond na tržištu, dok će razdoblje za podnošenje zahtjeva za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava B završiti u roku od pet mjeseci od tog datuma, a razdoblje za skup financijskih sredstava C u roku od osam mjeseci od tog datuma. Razdoblje za podnošenje zahtjeva za financijska sredstva iz skupa financijskih sredstava D teći će istodobno s razdobljima za podnošenje zahtjeva za financijska sredstva iz skupova financijskih sredstava A–C i završit će šest mjeseci nakon što tijelo prvi put ponudi fond na tržištu.
- (42) Predviđeno je da će fond prestati djelovati nakon završetka programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte (iako se njegovo djelovanje može produljiti u skladu s unaprijed utvrđenim kriterijima ovisno o iznosu preostalih nedistribuiranih financijskih sredstava). Međutim, prava i obveze tijela u pogledu izvješćivanja nastavili bi se tri mjeseca nakon prestanka posljednjeg ugovora između tijela i bilo kojeg primatelja koji sudjeluje u fondu za razvoj kapaciteta i inovacije.
- (43) Trošak RBS-a za mjeru A uključuje početni kapitalni trošak u iznosu od 425 milijuna GBP i troškove rada tijela ⁽³¹⁾, koje bi snosio RBS.

3.3.2. PROGRAM POTICAJNOG PRELASKA U PRIHVATLJIVE SUBJEKTE („MJERA B”)

- (44) U programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte imaju pravo sudjelovati subjekti („prihvatljivi subjekti”) koji primaju depozite i ispunjavaju sljedeće kriterije:
- (a) izrazili su ili su javno izrazili namjeru uvođenja ponude usluga transakcijskog računa;
 - (b) ispunjavaju kriterije iz uvodne izjave 28. stavaka od (b) do (f) za subjekte iz skupa financijskih sredstava A; i
 - (c) sudjeluju u usluzi prijenosa tekućeg računa u UK-u (*Current Account Switching Service*, „CASS”) ⁽³²⁾.

⁽²⁹⁾ Financijska tehnologija, odnosno Fintech, poslovna je djelatnost koja se temelji na upotrebi softvera za pružanje financijskih usluga, kao što su usluga plaćanja među ravnopravnim sudionicima, usluge eksteralizacije poslova korisnicima interneta itd.

⁽³⁰⁾ Vidjeti bilješku 23.

⁽³¹⁾ Ukupna financijska sredstva za osnivanje i rad tijela iznosit će 20 milijuna GBP.

⁽³²⁾ Usluga koju podržava Bacs Payment Schemes Limited i kojom se omogućuje automatski prijenos svih uvjeta plaćanja u novu banku i zatvaranje postojećeg računa. Vidjeti: <https://www.currentaccountswitch.co.uk>

- (45) Programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte koji financira RBS tijelu bi se osigurala financijska sredstva za distribuciju prihvatljivim subjektima u slučajevima uspješnih prelazaka klijenata. Time bi se prihvatljivim subjektima omogućilo da RBS-ovim klijentima koji se koriste bankovnim uslugama namijenjenima MSP-ovima ponude poticaje i tako ih potaknu da svoje transakcijske račune, depozitne račune i kredite prenesu u prihvatljive subjekte. RBS bi preuzeo obvezu:
- (a) isplate novčanih poticaja prihvatljivim subjektima u iznosu do 225 milijuna GBP za sve klijente koji pristanu na prijenos svojih transakcijskih računa („novčani poticaji za transakcijske račune”);
 - (b) isplate novčanih poticaja za kredite („novčani poticaji za kredite”) u dodatnom iznosu od 50 milijuna GBP za klijente koji uz svoj transakcijski račun prenesu i kredit;
 - (c) osiguravanja dodatnih 75 milijuna GBP vlastitih troškova koji bi isto tako bili dostupni kao pomoć za lakši prelazak (za pokrivanje naknada za prijevremeni raskid ugovora u pogledu prijenosa salda kredita ili drugih troškova trećih strana kao što su pravne naknade).
- (46) Novčanim poticajima za transakcijske račune i kredite prihvatljivim subjektima omogućit će se da financiraju privlačne ponude cijena ili druge poticaje za RBS-ove klijente unutar područja poslovanja društva Williams & Glyn („W&G”) ⁽³³⁾ i privuku te klijente kako bi prešli njima.
- (47) Novčani poticaji za transakcijske račune koji se isplaćuju subjektima primateljima bili bi jasno podijeljeni u razine kako bi imali dovoljno sredstava za osiguravanje privlačnih poticaja za prelazak manjih i većih klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima. Predloženi iznosi novčanih poticaja za transakcijske račune koji će se nuditi na početku programa navedeni su u tablici u nastavku.

Tablica 2.

Predloženi početni iznosi novčanih poticaja za transakcijske račune u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte

Razred prometa klijenta koji se koristi uslugama namijenjenima MSP-ovima	Iznos novčanog poticaja za transakcijske račune (GBP)
< 15 000 GBP	750
15 000 GBP–100 000 GBP	1 000
100 001 GBP–1 000 000 GBP	3 000
1 000 001 GBP–1 500 000 GBP	6 250
1 500 001 GBP–2 000 000 GBP	13 125
2 000 001 GBP–2 500 000 GBP	16 875
2 500 001 GBP–7 500 000 GBP	25 000
> 7 500 000 GBP	50 000

- (48) Novčanim poticajima za kredite prihvatljivim subjektima omogućit će se da smanje kamatne stope na kredite koje naplaćuju klijentima, čime će svoje ponude učiniti konkurentnijima i istodobno zadržati odgovarajuće prinose na kapital. Ako klijent prenese svoj primarni transakcijski račun i kredit iz RBS-a, tijelo će subjektu primatelju isplatiti dodatni novčani poticaj od 2,5 % prenesenog salda povučenog kredita.
- (49) RBS bi se usredotočio na klijente unutar područja poslovanja W&G-a (riječ je o oko 200 000 klijenata koji se koriste bankovnim uslugama namijenjenima MSP-ovima) kojima bi pružio informacije o koristima prelaska i mogućim alternativnim konkurentnim subjektima koje bi mogli uzeti u razmatranje.

⁽³³⁾ Izrazi „Rainbow” i „W&G” odnose se na isto područje poslovanja kako je navedeno u Dodatku 2. Revidiranom pismu namjere koje je priloženo izmijenjenoj odluci o restrukturiranju.

- (50) RBS bi počeo informirati klijente o programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte otprilike tri mjeseca nakon uvođenja paketa, a novčani poticaji postali bi dostupni već u drugom tromjesečju 2018. (otprilike tri mjeseca nakon što RBS počne informirati svoje klijente). Postupak distribucije novčanih poticaja za program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte ponavljao bi se tromjesečno sve dok su dostupni novčani poticaji. Novčani poticaji prestali bi nakon isplate maksimalnog iznosa od 225 milijuna GBP za novčane poticaje za transakcijske račune ili, ako se to ne dogodi prije, 18 mjeseci nakon što RBS informira klijente o programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte (moguće je produljenje za najviše 12 mjeseci, vidjeti uvodnu izjavu 51. stavak (d)).
- (51) Tijelo bi, uz fond za razvoj kapaciteta i inovacije, bilo odgovorno za upravljanje programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte i nadzor nad njime te bi kontinuirano pratilo RBS-ovo ponašanje prema klijentima i interakciju s njima. U okviru toga tijelu bi se, u skladu s primjenjivim zakonima i zahtjevima zaštite podataka, omogućilo:
- (a) da promijeni iznos isplaćenih novčanih davanja kako bi se osigurala njihova što veća učinkovitost;
 - (b) da odobri komunikacijske materijale o programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte koje će RBS slati svojim klijentima koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima;
 - (c) da od RBS-a zatraži povećanje učestalosti takve komunikacije;
 - (d) da produlji razdoblje dostupnosti novčanih poticaja za najviše 12 mjeseci ako je u roku od [...] mjeseci od datuma početka programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte prešlo (ili započelo postupak prelaska) manje od [...] prihvatljivih klijenata ⁽³⁴⁾ („produljeni rok za poticajni prelazak u prihvatljive subjekte”); i
 - (e) da od RBS-a zatraži da proširi bazu klijenata kojima šalje takvu komunikaciju izvan područja poslovanja W&G-a ako se u zadanom roku ne ostvari zadani broj prelazaka. Ako se proširi područje poslovanja, ponude za prelazak u okviru programa usmjerit će se na MSP-ove koji čine oko [...] udjela na tržištu transakcijskih računa UK-a. Područje poslovanja proširit će se ako:
 - (1) [...] ⁽³⁵⁾;
 - (2) [...];
 - (3) [...].
- (52) Kako bi se osiguralo da RBS ima odgovarajuće poticaje za učinkovitu provedbu programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, ako je prešlo manje od [...] klijenata i ako financijska sredstva za novčane poticaje nisu iskorištena do kraja razdoblja od [...] mjeseci (ili, ako tijelo odluči produljiti relevantno razdoblje, do datuma završetka produljenog razdoblja), od RBS-a bi se zahtijevalo da na tijelo prenese unaprijed utvrđeni dodatni višekratnik tih neiskorištenih sredstava („množitelj”), pri čemu se primjenjuje gornja granica od 50 milijuna GBP.
- (53) Određeno je da množitelj iznosi [...] neiskorištenih sredstava. Ta se kazna primjenjuje pod sljedećim uvjetima:
- (a) budući da će uspjeh programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte ovisiti o sposobnosti prihvatljivih subjekata za izradu privlačnih ponuda za RBS-ove klijente koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima, tijelo bi imalo ovlast smanjiti množitelj ako se razumno uvjeri da su neiskorištena sredstva posljedica čimbenika izvan kontrole RBS-a;
 - (b) RBS-u se uz suglasnost tijela može dopustiti restrukturiranje novčanih poticaja nakon određenog razdoblja kako bi se poboljšala učinkovitost programa i smanjila vjerojatnost izricanja kazne; i
 - (c) i. ako je tijelo proširilo područje poslovanja do datuma prestanka programa za poticajni prelazak u prihvatljive subjekte, ii. ako je manje od [...] klijenata prešlo u prihvatljive subjekte; i iii. ako tijelo smatra da RBS nije aktivno informirao klijente iz šire baze o programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, tijelo može povećati množitelj na postotak koji smatra prikladnim, pri čemu se primjenjuje gornja granica od 50 milijuna GBP.
- (54) [...]
- (55) Ako je zbroj neiskorištenih sredstava i množitelja (zajedno sa svim vraćenim iznosima i svim iznosima koji nisu distribuirani iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije) manji od 5 milijuna GBP, tijelo će sredstva distribuirati dobrotvornim organizacijama.

⁽³⁴⁾ Prihvatljivi klijent znači klijent odjela RBS-a poznatog kao W&G koji je MSP.

⁽³⁵⁾ [...] Poslovna tajna.

- (56) RBS će se složiti s mjerama za zabranu nagovaranja u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte kojima će se RBS-u i članicama njegove grupe zabraniti i. poduzimanje određenih mjera koje mogu imati negativan učinak na program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte i ii. nagovaranje, navođenje ili poticanje prihvatljivih klijenata (ili klijenata koji su prešli u subjekt prihvatljiv za poticajni prelazak) da ostanu klijenti grupe u pogledu bilo kojeg transakcijskog računa ili relevantnog kredita ili da prenesu bilo koji transakcijski račun ili relevantni kredit iz subjekta prihvatljivog za poticajni prelazak u bilo koju članicu grupe unutar određenih propisanih razdoblja.
- (57) Kako bi se pružila potpora uspješnoj provedbi programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, RBS će subjektima koji u njemu sudjeluju ponuditi mogućnost sklapanja ugovora o posredovanju među bankama na temelju kojeg će se klijentima koje privuku u okviru tog programa omogućiti da se nastave koristiti uslugama upravljanja gotovinom i čekovima u podružnicama RBS-a („program pristupa podružnicama”). Prihvatljivi klijenti imat će pristup podružnicama najmanje tri godine od pokretanja programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte uz razumne i nediskriminirajuće komercijalne uvjete i na trošak predmetnog subjekta.
- (58) Početni kapitalni trošak mjere B iznosi 350 milijuna GBP plus RBS-ov trošak provedbe i RBS-ov trajni gubitak buduće dobiti ⁽³⁶⁾.

4. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA I TIJELA UK-a

4.1. OPĆE PRIMJEDBE O ALTERNATIVNOM PAKETU

- (59) Odlukom o pokretanju postupka zainteresiranim stranama dana je mogućnost da se očituju o prijedlogu tijela UK-a. Tijekom faze savjetovanja zaprimljen je velik broj primjedaba. One su se odnosile na početni alternativni paket kako je opisan u uvodnim izjavama od 28. do 68. odluke o pokretanju postupka („početni alternativni paket”). Tijela UK-a ažurirala su alternativni paket, kako je opisano u odjeljku 2.3., tako da odražava primjedbe zainteresiranih strana i tržišnu studiju ⁽³⁷⁾ koju su sama provela.
- (60) S obzirom na njihov veliki broj ⁽³⁸⁾ u ovom su odjeljku navedene glavne primjedbe koje je iznijelo više zainteresiranih strana kako bi se pomoglo u ocjenjivanju istovrijednosti alternativnog paketa s prodajom podružnice Rainbow.

4.1.1. OPĆE PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA O ALTERNATIVNOM PAKETU

- (61) U većini zaprimljenih primjedaba navedeno je da početni alternativni paket sadržava određeni broj obilježja kojima bi se moglo povećati natjecanje na tržištima MSP-ova u UK-u. U nekima je navedeno da bi se alternativnim paketom brže utjecalo na tržišno natjecanje uz manji rizik provedbe te da se njime može ojačati više od jednog konkurentnog subjekta (kao što je slučaj s prodajom podružnice Rainbow).
- (62) Neke zainteresirane strane u pogledu početnog alternativnog paketa navode:
- (a) da njegova ukupna vrijednost nije dovoljna za pokretanje strukturne promjene na tržištu MSP-ova u UK-u na kojem su prisutne velike prepreke prelasku;
- (b) da prijenos transakcijskih računa koji odgovara udjelu od 2 % na tržištu MSP-ova nije istovrijedan s prodajom podružnice Rainbow (koja čini otprilike 5 % udjela na tržištu MSP-ova s obzirom na broj klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima);
- (c) da se prijenosom transakcijskih računa ne rješava pitanje prijenosa imovine; i
- (d) da su tijelo i njegove odluke ključni za uspjeh (ili neuspjeh) alternativnih mjera. Bit će teško osigurati potreban stupanj nepristranosti tijela.

⁽³⁶⁾ Tijela UK-a procijenila su da RBS-ov trošak provedbe iznosi 38 milijuna GBP, a dodatni trajni trošak u obliku smanjene dobiti oko [...] GBP godišnje.

⁽³⁷⁾ Vidjeti bilješku 11.

⁽³⁸⁾ Primjedbe su zaprimljene od društava Santander UK plc, CYBG plc, Metro Bank PLC, Aldermore Bank plc, Masthaven Bank Ltd, Paragon Bank plc, Secure Trust Bank plc, Shawbrook Bank Ltd, Virgin Money plc, OakNorth Bank Ltd, Cumberland Building Society, Tide i RBS.

4.1.2. OPĆE PRIMJEDBE TIJELA UK-A O ALTERNATIVNOM PAKETU I PRIMJEDBAMA ZAINTERESIRANIH
STRANA

- (63) Tijela UK-a smatraju da je alternativni paket barem istovrijedan s prodajom podružnice Rainbow s obzirom na njegov učinak na ograničavanje mogućih narušavanja tržišnog natjecanja te da se može provesti s većom sigurnošću i brže nego prodaja.
- (64) Tijela UK-a smatraju da je alternativni paket u cjelini namijenjen razvoju kapaciteta na tržištu kako bi se ostvarile više trajne razine prelaska u prihvatljive subjekte na tržištima bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima. Najveći teret toga snosit će RBS kao najveći sudionik na tržištu. Iako koristi fonda za razvoj kapaciteta i inovacije nisu tako lako mjerljive kao one programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, njime će se u više banaka ojačati ponude bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima, osigurat će se veći izbor na tržištu, stvoriti različiti poslovni modeli i potaknuti prelazak. Ubrzat će se i razvoj novih poduzeća i tehnologija zahvaljujući kojima će oslabjeti ovisnost MSP-ova o njihovim bankama.
- (65) Tijela UK-a navode da se alternativnim paketom namjeravaju ostvariti isti ciljevi kao i izvornom prodajom podružnice Rainbow:
- (a) smanjenje tržišnog udjela RBS-a: provedbom programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte i osiguravanjem financijskih sredstava za razvoj kapaciteta za bankovne usluge namijenjene MSP-ovima ojačat će se manji konkurenti koji će moći vršiti veći konkurentski pritisak na RBS;
 - (b) smanjenje komercijalne dobiti od primanja potpore: alternativni paket uključuje znatan početni trošak uz dodatni trajni učinak zbog smanjenog prometa kao posljedica smanjenja broja klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte;
 - (c) prelazak klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima: za razliku od prodaje, koja bi uključivala prisilan prelazak klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima i koji se nisu odlučili za prelazak u drugu banku, programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte klijente bi se potaknulo na to da sami donesu odluku o prelasku. Veća je vjerojatnost da će osnaženi klijenti surađivati sa svojom novom bankom i u budućnosti ponovno prijeći u drugu banku ako s njome postignu bolji dogovor; i
 - (d) pristup podružnicama radi pružanja usluga klijentima koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima: programom pristupa podružnicama pruža se potpora prelasku klijenata iz RBS-a u konkurentne subjekte u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte jer ti klijenti neće morati promijeniti uvjete u skladu s kojima svakodnevno upravljaju gotovinom.
- (66) S obzirom na učinak alternativnog paketa na segment srednjih korporativnih klijenata tijela UK-a isto tako smatraju:
- (a) da je RBS od četvrtog tromjesečja 2010. izgubio [5–10] % tržišnog udjela u segmentu korporativnih klijenata i da se njegov udio smanjio sa [30–35] % na [20–25] %. Više nije najveća banka za poslovanje sa srednjim korporativnim klijentima u UK-u. To smanjenje tržišnog udjela znatno premašuje i smanjenje tržišnog udjela predviđeno prodajom podružnice Rainbow ⁽³⁹⁾;
 - (b) da fond za razvoj kapaciteta i inovacije uključuje određeni iznos vrlo znatnih bespovratnih financijskih sredstava za pomoć bankama koje imaju uspostavljenu franšizu za pružanje bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima kako bi ojačale i proširile svoje postojeće ponude bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima. Tijela UK-a predviđaju da će se mnogima od tih kretanja ojačati sposobnost određenih banaka za poslovanje sa srednjim korporativnim klijentima i povećati ukupan broj banaka koje će zbog toga moći razviti ponude za srednje korporativne klijente;
 - (c) da je cilj programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte ostvariti prelazak velikih klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima iz RBS-a u druge banke. Većim brojem takvih klijenata potaknut će se banke primateljice da razviju usluge namijenjene većim poduzećima, uključujući srednje korporativne klijente. Osim toga, očekuje se da će s vremenom veliki klijenti koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima prerasti u srednje korporativne klijente, čime će se dodatno potaknuti razvoj relevantnih ponuda;

⁽³⁹⁾ Podatci o mjerjenju tržišnog udjela poduzeća s prometom većim od 25 milijuna GBP iz istraživanja društva Charterhouse Research dostavljeni RBS-u.

- (d) CMA ⁽⁴⁰⁾ je utvrdio da MSP-ovi s prometom većim od 2 milijuna GBP općenito mogu sa svojim bankama pregovarati o uvjetima određivanja cijena i poslovanja. Kako bi se to iskoristilo kao učinkovit instrument za poticanje tržišnog natjecanja, ključno je da ti klijenti imaju održive alternativne pružatelje usluga. Time što će se dodatnim bankama omogućiti da razviju kapacitete za financiranje srednjih korporativnih klijenata bitno će se povećati tržišno natjecanje;
- (e) Budući da je upravljanje srednjim korporativnim klijentima složeno, u prijedlozima koje je RBS zaprimio pri pokušaju prodaje podružnice Rainbow ⁽⁴¹⁾ u prošlosti bilo je predviđeno [...].
- (67) Nadalje, tijela UK-a razmatraju dodatne prednosti alternativnog paketa u odnosu na prodaju podružnice Rainbow.
- (a) Zemljopisno područje primjene: alternativnim paketom utjecalo bi se na tržišno natjecanje u cijelom UK-u bez zemljopisnog ograničenja.
- (b) Opsežan učinak na tržište: alternativnim paketom pridonijelo bi se provedbi sustavne i dugotrajne promjene na tržištu jer bi se određenom broju konkurentnih subjekata pomoglo da se učinkovitije natječu s bankama s velikim tržišnim udjelom. Konkretno:
- s pomoću fonda za razvoj kapaciteta i inovacije subjektima će se pomoći u razvoju kapaciteta za poslovanje s MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima uz istodobno povećanje njihove likvidnosti i financijskog položaja. Potaknut će se i razvoj novih tehnologija kojima će se služiti konkurentni subjekti;
 - programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte subjektima prihvatljivima za poticajni prelazak pomoći će se da povećanjem baza klijenata steknu ugled na tržištu;
 - programom pristupa podružnicama prihvatljivim subjektima omogućit će se fizičko poslovanje s novostečenim klijentima koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, npr. pružanjem usluga upravljanja gotovinom i čekovima.
- (c) Rješavanje tržišnih pitanja koja je utvrdilo tijelo UK-a nadležno za tržišno natjecanje i tržišta („CMA“): alternativnim paketom rješavaju se i neka ključna tržišna pitanja koja je utvrdio CMA u posljednjem preispitivanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u UK-u. Ona uključuju:
- niske razine uključenosti klijenata u bankovne usluge, slabe odgovore na promjene cijene i kvalitete te nedostatak graničnih vrijednosti koje dovode do prelaska;
 - nedostatak poticaja za banke da ulože u privlačenje klijenata na prelazak;
 - visoke troškove stjecanja klijenata za konkurentne subjekte pri ulasku na novo tržište i širenju;
 - nedostatak inovativnih proizvoda i tehničkih inovacija u području bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima;
 - zabrinutost konkurentnih subjekata zbog troškova izgradnje mreže podružnica i upravljanja njome.
- (d) Vrijeme i sigurnost provedbe: alternativni paket može se provesti pravodobnije i sigurnije. Njime bi se izbjegli rizici i nesigurnosti kapitalne transakcije koji su se pojavili pri prethodnim pokušajima prodaje podružnice Rainbow.
- (e) Uklanjanje prepreka izlasku tijela UK-a iz RBS-a: tijela UK-a javno su izrazila namjeru da nastave s prodajom svojeg udjela u RBS-u i time ga vrate u privatno vlasništvo. Postojeće poteškoće i kašnjenja pri prodaji podružnice Rainbow, što je jedina prodajna obveza koja još nije ispunjena, dovele su do nesigurnosti koje su utjecale na privlačnost RBS-a kao mogućnosti za ulaganje. Alternativnim paketom te bi se nesigurnosti uklonile.
- (68) U pogledu primjedaba zainteresiranih strana tijela UK-a navode sljedeće:
- (a) tržišni udio RBS-a smanjio se sa [25–30] % u četvrtom tromjesečju 2010. na [20–25] % u četvrtom tromjesečju 2016. ⁽⁴²⁾, što čini smanjenje od [3–7] % za to razdoblje. Stoga je smanjenje od 5 % koje se očekivalo od prodaje podružnice Rainbow premašeno kad se gubitku tržišnog udjela koji se očekuje od programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte pribroji zabilježeni organski gubitak tržišnog udjela RBS-a od 2010.;

⁽⁴⁰⁾ Slika 12. dodatka A8.1.–16. glavnom izvješću CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima.

⁽⁴¹⁾ Vidjeti i uvodnu izjavu 25. odluke o pokretanju postupka.

⁽⁴²⁾ Izvor: ispitivanje poslovnih bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima s prometom između 0 i 25 milijuna GBP u četvrtom tromjesečju 2016. koje je proveo Charterhouse Research. Podatci za 12 mjeseci. Podatci su ponderirani prema regiji i prometu kako bi bili reprezentativni za poduzeća u Velikoj Britaniji. Procijenjena je ukupna veličina tržišta od [...].

- (b) tijela UK-a uvela su brojne promjene u predloženi paket kako bi se riješila ključna pitanja koja su istaknule zainteresirane strane. Tijela UK-a smatraju da su ažuriranim alternativnim paketom riješeni problemi koje su navele treće strane, da će on biti istovrijedan s prodajom podružnice Rainbow (s obzirom na učinak na RBS i tržište u cjelini) i da će se njime učinkovito potaknuti natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u UK-u;
- (c) u pogledu primjedbe o potrebi da se osigura neovisnost tijela UK-a napominju da će tijelo biti vezano okvirnim ugovorom i ugovorom o državnoj potpori ⁽⁴³⁾ u kojem su utvrđene funkcije i dužnosti tijela te njegove obveze i ograničenja. Nadalje, pojedincu neće biti dopušteno da preuzme dužnost direktora tijela ako istodobno obnaša dužnost (osim bilo koje neizvršene dužnosti koja nije predsjednik ili istovjetni položaj) ili je na višem rukovodećem položaju u bilo kojem tijelu javnog sektora ili je direktor ili viši rukovoditelj u grupi RBS ili je povezana strana (ili suradnik povezane strane) RBS-a.

4.2. PRIMJEDBE O FONDU ZA RAZVOJ KAPACITETA ZA FINANCIRANJE MSP-OVA

4.2.1. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA O FONDU ZA RAZVOJ KAPACITETA ZA FINANCIRANJE MSP-OVA

- (69) Zainteresirane strane u nizu primjedaba navode da bi trebalo povećati vrijednost fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova jer bi se time snažnije utjecalo na natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima.
- (70) U drugim primjedbama zainteresirane strane navode da fragmentacija financijskih sredstava na veliki broj banaka tako da nijedna ne može provesti znatna ulaganja neće imati bitan učinak na tržišno natjecanje ili koncentraciju. Umjesto jednakih isplata unutar odgovarajućih skupova financijskih sredstava trebalo bi isplaćivati iznose različite vrijednosti uzimajući u obzir stvarne potrebe i planove ulaganja podnositelja zahtjeva.
- (71) Određeni broj zainteresiranih strana naveo je i da bi fond za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova trebalo dodatno otvoriti za institucije koje nemaju snažan postojeći kapacitet za usluge transakcijskog računa i da bi nebankovne institucije (npr. stambene štedionice) trebale moći ostvariti korist od fonda za razvoj kapaciteta.

4.2.2. PRIMJEDBE TIJELA UK-A O FONDU ZA RAZVOJ KAPACITETA ZA FINANCIRANJE MSP-OVA I PRIMJEDBAMA ZAINTERESIRANIH STRANA

- (72) Tijela UK-a smatraju da je razumno očekivati da će se s pomoću fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova, posebno u kombinaciji s programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte, povećati tržišni udjeli konkurentnih subjekata, što će dovesti do odgovarajućeg smanjenja tržišnog udjela RBS-a.
- (73) Tijela UK-a smatraju da će se s pomoću fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova povećati tržišni udjeli konkurentnih subjekata jer će se bitno poboljšati isplativost za banke koje ulaze na tržište bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima (i, ako to žele, srednjim korporativnim klijentima) i/ili dodatno razvijaju postojeće kapacitete. Radi pojašnjenja temeljnog koncepta navodi se primjer u kojem bespovratna financijska sredstava iz fonda u iznosu od 3 milijuna GBP mogu učiniti granični projekt vrijedan 10 milijuna GBP isplativim tako što će se povrat ulaganja u projekt povećati s povrata koji je niži od troška kapitala na održivu razinu.
- (74) Kao odgovor na primjedbe zainteresiranih strana tijela UK-a uvela su sljedeće promjene u alternativni paket:
- (a) povećat će se vrijednost fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova kojem mogu pristupiti konkurentni subjekti. Fond za razvoj kapaciteta i inovacije najveće će iznose isplaćivati konkurentnim subjektima sa snažnim postojećim kapacitetom za usluge transakcijskog računa. To će vjerojatno dovesti do najvećeg učinka na natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u najkraćem roku jer su te banke već potrošile vrijeme i novac na razvoj proizvoda transakcijskog računa i povezane distribucijske infrastrukture;
- (b) fond za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova kombinirat će se s fondom za razvoj inovacija. Uklonit će se razlika u prvom i drugom skupu financijskih sredstava. Povećat će se fleksibilnost kako bi se unaprijedile mogućnosti banaka koje nemaju snažan postojeći kapacitet za usluge transakcijskog računa i kako bi nebankovne institucije imale pristup znatnim isplatama iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije.

⁽⁴³⁾ Vidjeti bilješku 23.

4.3. PRIMJEDBE O PROGRAMU POTICAJNOG PRELASKA U PRIHVATLJIVE SUBJEKTE

4.3.1. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA O PROGRAMU POTICAJNOG PRELASKA U PRIHVATLJIVE SUBJEKTE

- (75) Neke su zainteresirane strane dvojile hoće li predložena vrijednost novčanih poticaja biti dovoljno poticajna kako bi dovoljan broj klijenata prevladao napore povezane s prelaskom. U prošlosti se pokazalo da su klijenti inertni te bi postupak njihova prelaska trebao biti jasan i bez poteškoća. RBS bi radi lakšeg prelaska trebao s konkurentnim subjektima podijeliti i informacije o svojim klijentima (uključujući evidenciju o kreditima). Neke zainteresirane strane navele su i potrebu za pružanjem povijesne evidencije klijenata radi ocjene kreditne sposobnosti.
- (76) U određenom broju primjedaba navedeno je da bi radi omogućavanja prelaska iznos novčanih poticaja trebalo povećati (i povezati sa složenošću i veličinom klijenta), što bi zahtijevalo znatno povećanje cjelokupne vrijednosti programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte.
- (77) U nekim je primjedbama navedeno da bi program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte trebao dovoljno dugo trajati kako bi se osiguralo da vrijeme nije znatna prepreka. Nadalje, predloženo je automatsko proširenje područja poslovanja u pogledu klijenata (ako se ne ostvari željena razina prelaska).
- (78) U nekoliko je primjedaba predloženo da bi uz prijenos transakcijskih računa alternativni paket trebalo usmjeriti i na prijenos kredita jer se usmjeravanjem na transakcijske račune zanemaruje potreba za većim natjecanjem na tržištu usluga kreditiranja namijenjenih MSP-ovima. Paket bi u prevelikoj mjeri bio usmjeren na pružatelje usluga transakcijskog računa. Smatra se da je tržište usluga kreditiranja namijenjenih MSP-ovima znatno profitabilnije od tržišta usluga transakcijskog računa te je narušavanje tržišnog natjecanja potrebno ukloniti i na njemu. U primjedbama je navedeno i da su konkurentni subjekti trenutačno u nepovoljnom položaju jer je četirima najvećim bankama dopušteno da umjesto standardiziranog kapitalnog modela primjenjuju napredni model zasnovan na internim sustavima rejtinga, čime im je omogućeno da nude bolje cijene za kredite od konkurentnih subjekata.
- (79) U nekim je primjedbama predloženo da bi RBS trebalo prisiliti na prodaju klijenata (uključujući prisilnu prodaju transakcijskih računa i/ili kredita) umjesto da se klijentima pruži mogućnost prelaska u drugu banku. U drugim je primjedbama predloženo da bi RBS trebalo obvezati na prijenos minimalnog broja neto transakcijskih računa i izreći mu kaznu u slučaju neispunjavanja obveze.
- (80) U određenom broju primjedaba predloženo je i da bi program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte trebao početi tek nakon provedbe ulaganja koja su omogućena s pomoću fonda za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova.

4.3.2. PRIMJEDBE TIJELA UK-A O PROGRAMU POTICAJNOG PRELASKA U PRIHVATLJIVE SUBJEKTE I PRIMJEDBAMA ZAINTERESIRANIH STRANA

- (81) U pogledu programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte koji je uključen u početni alternativni paket tijela UK-a smatraju:
- (a) da s obzirom na svoju trenutačnu vrijednost fond može dovesti do smanjenja sadašnjeg tržišnog udjela RBS-a za više od 2 %. Ciljano smanjenje od dva postotna boda posebno je strukturirano kako bi se veliki broj velikih klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima potaknuo na prelazak. Ništa ne sprječava klijente RBS-a da nastave s prelaskom u konkurentne subjekte (bez isplate novčanih poticaja), što će dovesti do daljnjeg smanjenja tržišnog udjela RBS-a. Zapravo, puno je veća vjerojatnost da će to učiniti nakon što budu bili izloženi marketingu konkurentnog subjekta;
- (b) program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte uključuje poticaje za prelazak koji će vjerojatno biti puno veći od onih koji trenutačno postoje na tržištu. Nadalje, očekuje se da će ti poticaji biti isplaćeni povrh onih koji su već dostupni;
- (c) konkurentni subjekti intenzivno će se natjecati za klijente i izradit će ponude koje su dovoljno atraktivne kako bi klijente potaknuli na prelazak. Na tržištu postoji jasna potražnja za tim klijentima;
- (d) uvođenjem CASS-a 2013. brojnim klijentima olakšan je prelazak u konkurentni subjekt u UK-u. Klijenti koji se koriste uslugama transakcijskog računa već primjenjuju CASS za prelazak iz RBS-a u konkurentne subjekte;

- (e) RBS namjerava ublažiti/spriječiti otpor klijenata prema prelasku tako što će se obvezati na mjere za koje je CMA ⁽⁴⁴⁾ utvrdio da su konkurentske, uključujući informiranje prihvatljivih klijenata o CASS-u i pružanje pomoći klijentima u pogledu zahtjeva za podatke o prelasku u novi subjekt;
- (f) od RBS-a bi se zahtijevalo da u ime konkurentnih subjekata informira definiranu bazu svojih klijenata (uključujući pružanjem promidžbenih materijala) o koristima prelaska; i
- (g) program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte ima ugrađene različite sigurnosne mehanizme za osiguravanje dovoljnog broja prelazaka. Na primjer: tijelo koje nadzire program imalo bi mogućnost i. od RBS-a zatražiti da poveća učestalost komunikacije ili ii. produlji razdoblje tijekom kojeg su dostupni novčani poticaji za najviše 12 mjeseci ili iii. restrukturira formulu novčanih poticaja nakon određenog vremena kako bi se poboljšala učinkovitost programa i iv. ako sredstva za novčane poticaje nisu iskorištena, RBS bi morao prenijeti množitelj kako je opisano u uvodnim izjavama 52. i 53.
- (82) U odgovoru na primjedbe zainteresiranih strana tijela UK-a navode da su uvjereni kako će uz ponudu financijskih poticaja prijeći dovoljan broj klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima jer:
- (a) poticajima su se u prošlosti klijenti poticali na prelazak kako je navedeno i u Završnom izvješću CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima te u istraživanju ⁽⁴⁵⁾ „[...]” koje je po nalogu RBS-a proveo Charterhouse ⁽⁴⁶⁾;
- (b) postupak prelaska vjerojatno će se odvijati bez poteškoća za klijente jer će većina njih iskoristiti prednost programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte da svoj prelazak provede preko CASS-a. Međutim, razmjena financijske evidencije klijenata ili drugih informacija o njima vjerojatno će biti ograničena zakonodavstvom o zaštiti podataka;
- (c) vjerojatnost prelaska klijenata unutar područja poslovanja W&G-a nije manja. RBS navodi da su stope prelaska i osipanja tih klijenata unutar područja poslovanja W&G-a općenito u skladu s onima za RBS-ove ključne klijente te da se od 2010. očekuje odlazak klijenata W&G-a iz grupe RBS;
- (d) uspostavljeni su zaštitni mehanizmi i mehanizmi za sprječavanje izbjegavanja. Tijelo je ovlašteno RBS-u izreći financijsku kaznu ako se novčani poticaji za transakcijske račune ne iskoriste unutar razdoblja provedbe programa (tj. množitelj). Nadalje, tijelo će moći promijeniti iznos novčanih poticaja koji se isplaćuju kako bi osiguralo njihovu što veću učinkovitost i prisililo RBS da poveća učestalost marketinga programa. Osim toga, područje poslovanja i trajanje programa povećat će se ako se ne ostvare određene razine prelaska.
- (83) U pogledu primjedaba zainteresiranih strana tijela UK-a nadalje smatraju:
- (a) da bi klijenti uz svoje transakcijske račune prenijeli i druge bankovne proizvode (npr. kredite). CMA je utvrdio da „velika većina MSP-ova koji traže financiranje odlazi u banku u kojoj imaju transakcijski račun... više od 90 % MSP-ova u UK-u otišlo je u svoju glavnu banku radi prekoračenja, kredita ili kreditnih kartica” ⁽⁴⁷⁾; i
- (b) da se prednost daje osnaživanju klijenata kako bi donijeli vlastitu odluku o prelasku u odnosu na prisilne prodaje jer je veća vjerojatnost da će osnaženi klijenti surađivati sa svojom novom bankom i u budućnosti ponovno prijeći u drugu banku ako s njom postignu bolji dogovor. Taj pristup podupire i CMA u svojem Završnom izvješću o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima u kojem je navedeno da se „prodajom klijente može privremeno potaknuti na određenu veću uključenost, posebno ako smatraju da su u ‚novu’ banku prešli protiv svoje volje, ali riječ je o jasno nepoželjnom načinu poticanja veće i održivije uključenosti klijenata” ⁽⁴⁸⁾. CMA je umjesto toga utvrdio kako je veća vjerojatnost da će nestrukturane mjere „koje su izravno usmjerene na temeljne razloge negativnog učinka na tržišno natjecanje – npr. većom uključenosti klijenata i olakšavanjem prelaska – biti učinkovitije pri rješavanju pitanja tržišnog natjecanja koja smo utvrdili...” ⁽⁴⁹⁾. U okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte ciljanim marketingom

⁽⁴⁴⁾ Završno izvješće CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima (9. kolovoza 2016.): <https://www.gov.uk/cma-cases/review-of-banking-for-small-and-medium-sized-businesses-smes-in-the-uk>

⁽⁴⁵⁾ Charterhouse je po nalogu RBS-a proveo istraživanje među prihvatljivim klijentima koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima unutar područja poslovanja W&G-a kako bi se ispitali stavovi o prelasku i učinak poticaja na vjerojatnost njihova prelaska. Istraživanje je bilo usmjereno na poslovne klijente koji se koriste bankovnim uslugama i koji čine [...] od [...] klijenata unutar područja poslovanja W&G-a. Istraživanje je bilo kvantitativno (s reprezentativnim uzorkom od [...] intervjuiranih klijenata) i kvalitativno ([...] detaljnih intervjua).

⁽⁴⁶⁾ Odgovor RBS-a na odluku o pokretanju postupka, stavak 4.12.

⁽⁴⁷⁾ Završno izvješće CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima, stavak 8.169.

⁽⁴⁸⁾ Završno izvješće CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima, stavak 17.19.

⁽⁴⁹⁾ Završno izvješće CMA-a o istraživanju tržišta bankovnih usluga namijenjenih građanima, stavak 17.14.

podići će se svijest klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima o velikom broju robnih marki konkurentnih subjekata, čime će se klijente potaknuti da se informiraju o mogućnostima i robnim markama konkurentnih subjekata prije no što donesu odluku o odabiru.

- (84) Kao odgovor na primjedbe zainteresiranih strana i vlastitu tržišnu studiju tijela UK-a uvela su i sljedeće promjene u program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte:
- (a) ukupna vrijednost programa povećat će se sa 175 milijuna GBP na 350 milijuna GBP, od čega će 225 milijuna GBP biti dostupno za novčane poticaje za transakcijske račune. Iznos od 50 milijuna GBP bit će dostupan za novčane poticaje za kredite kao odgovor na primjedbu da bi uz prijenos transakcijskih računa program trebalo usmjeriti i na prijenos kredita. Iznos od 75 milijuna GBP bio bi i dalje dostupan kao pomoć za lakši prelazak (za pokrivanje naknada za prijevremeni raskid ugovora u pogledu prijenosa salda kredita ili drugih troškova trećih strana kao što su pravne naknade);
 - (b) uz povećanje vrijednosti cilj programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte bit će i prijenos tržišnog udjela od 3 % umjesto početnih 2 %; i
 - (c) RBS bi počeo informirati klijente o programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte otprilike tri mjeseca nakon uvođenja paketa i nakon dodjele prvih bespovratnih financijskih sredstava iz fonda za razvoj kapaciteta.

4.4. PRIMJEDBE O PROGRAMU PRISTUPA PODRUŽNICAMA

4.4.1. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA O PROGRAMU PRISTUPA PODRUŽNICAMA

- (85) Određeni broj zainteresiranih strana doveo je u pitanje koristi programa pristupa podružnicama za natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i naveo da bi se upravljanjem programom i njegovim financiranjem opteretili uključeni klijenti i konkurentni subjekti te možda bespotrebno odvratila pozornost tijela.
- (86) Mali broj zainteresiranih strana podržao je program pristupa podružnicama i smatra da bi imao koristi od njega.

4.4.2. PRIMJEDBE TIJELA UK-A O PROGRAMU PRISTUPA PODRUŽNICAMA I PRIMJEDBAMA ZAINTERESIRANIH STRANA

- (87) Uzimajući u obzir zaprimljene primjedbe da će interes konkurentnih subjekata za njega vjerojatno biti ograničen, iako ga nekoliko njih smatra važnim, program pristupa podružnicama zadržat će se uz sljedeće izmjene:
- (a) bit će otvoren samo za klijente koji su prešli u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte (i ako je relevantna banka koja sudjeluje u programu poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte s RBS-om sklopila ugovor o posredovanju među bankama);
 - (b) banke više neće imati besplatan pristup podružnicama, ali će se njihovim prihvatljivim klijentima omogućiti pristup podružnicama uz razumne i nediskriminirajuće komercijalne uvjete. Banke će za pokrivanje tog troška moći iskoristiti novčana sredstva iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije i/ili novčane poticaje primljene u okviru programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte. Uštedena novčana sredstva preusmjerena su na druge aspekte alternativnog paketa.

4.5. PRIMJEDBE O FONDU ZA RAZVOJ INOVACIJA

4.5.1. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA O FONDU ZA INOVACIJE

- (88) Neke zainteresirane strane bile su kritične u pogledu predloženog fonda za inovacije koji smatraju nepotrebnim te vjeruju da s obzirom na njegovu dugoročnu prirodu ne bi imao znatan učinak na tržišno natjecanje i da neće imati nikakav učinak na položaj RBS-a na tržištu MSP-ova u UK-u. Tvrdile su da bi bilo bolje financijska sredstva iz fonda za inovacije preusmjeriti na druge elemente paketa.
- (89) Bilo je nekoliko pozitivnih primjedaba o fondu za inovacije jer bi se njime ubrzale inovacije u sektoru bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima. Neke su zainteresirane strane tvrdile da bi banke i stambene štedionice isto tako trebale imati pristup koristima takvog financiranja.

4.5.2. PRIMJEDBE TIJELA UK-A O FONDU ZA INOVACIJE I PRIMJEDBAMA ZAINTERESIRANIH STRANA

- (90) Kao odgovor na zaprimljene primjedbe fond za inovacije spojiti će se s fondom za razvoj kapaciteta za financiranje MSP-ova u fond za razvoj kapaciteta i inovacije. Time se namjerava otkloniti zabrinutost zbog postojanja dvaju različitih fondova osiguravanjem veće fleksibilnosti u pogledu potencijalnih podnositelja zahtjeva i načina raspodjele financijskih sredstava i istodobnim zadržavanjem koristi financiranja inovacija relevantnih za MSP-ove.

5. OCJENA MJERE/POTPORE

5.1. POSTOJANJE DRŽAVNE POTPORE

- (91) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj zabranjena je u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama. Komisija napominje da tijela UK-a smatraju da se u okviru ažuriranog alternativnog paketa ne bi dodijelila nikakva dodatna državna potpora.
- (92) Kako bi se mjera mogla smatrati državnom potporom u smislu te odredbe, moraju biti ispunjeni sljedeći kumulativni uvjeti: i. mjera mora biti pripisiva državi i mora se financirati iz državnih sredstava; ii. primatelj mora njome ostvariti neku prednost; iii. ta prednost mora biti selektivna; i iv. mjerom se mora narušavati ili mora postojati prijetnja da će se narušiti tržišno natjecanje te mora imati potencijalni utjecaj na trgovinu među državama članicama.

5.1.1. POTENCIJALNA POTPORA RBS-U

- (93) Ažurirani alternativni paket opisan u odjeljku 2.3. financijski je trošak za RBS. Na temelju podataka koje su dostavila tijela UK-a procijenjeni početni trošak alternativnog paketa za RBS iznosio bi oko 833 milijuna GBP ⁽⁵⁰⁾ uz dodatni trajni trošak u obliku izgubljene dobiti ⁽⁵¹⁾. RBS od države neće dobiti državna sredstva za financiranje tih mjera. Sam će snositi cjelokupni trošak ažuriranog alternativnog paketa.
- (94) Budući da ažurirani alternativni paket ne uključuje državna sredstva u pogledu RBS-a, nije potrebno ocijeniti druge kumulativne uvjete kako bi se mjera mogla smatrati državnom potporom. Stoga alternativni paket ne uključuje novu potporu RBS-u.

5.1.2. POTENCIJALNA POTPORA KORISNICIMA ALTERNATIVNOG PAKETA

- (95) Komisija smatra da ne postoji izravna veza između državne potpore dodijeljene RBS-u 2008. i 2009. i ažuriranog alternativnog paketa opisanog u odjeljku 2.3. U postupku koji je doveo do odluke o restrukturiranju tijela UK-a obvezala su se prodati podružnicu Rainbow i odobrenje potpore temeljilo se na toj obvezi. Alternativni paket predložen je osam godina nakon dodjele posljednje potpore u obliku kapitala RBS-u. Stoga se može isključiti izravna veza alternativnog paketa s potporom RBS-u 2008. i 2009. ili njegovo izravno financiranje iz te potpore.
- (96) Međutim, trebalo bi napomenuti da, kako je navedeno u uvodnoj izjavi 15., država još uvijek u vlasništvu ima 71,2 % dionica RBS-a. Iz toga proizlazi da financijske obveze koje se odnose na alternativni paket neizravno, ali u velikoj mjeri snosi država kao većinski dioničar RBS-a. Osim toga, tijela UK-a intenzivno su uključena u osmišljanje alternativnog paketa, što može upućivati na to da je to osmišljanje pripisivo državi. Nadalje, na temelju alternativnog paketa poduzetnici koji imaju pravo na njegove koristi mogli bi steći selektivnu prednost. Mjera je osmišljena i tako da su njezini učinci usmjereni na konkurentne subjekte.
- (97) Međutim, čak i ako se smatra da je alternativni paket državna potpora bankama koje bi od njega imale korist, Komisija smatra da je spojiv s unutarnjim tržištem kao potreban dio obveza na temelju kojeg se mjere potpore u korist RBS-a na temelju odluke o restrukturiranju, izmijenjene odluke o restrukturiranju i ove Odluke smatraju spojivima s unutarnjim tržištem ⁽⁵²⁾

5.1.3. ZAKLJUČAK O POSTOJANJU DRŽAVNE POTPORE

- (98) Uzimajući u obzir elemente o kojima se raspravljalo u odjeljku 5.1.1. Komisija zaključuje da se ažurirani alternativni paket ne smatra novom državnom potporom RBS-u.

⁽⁵⁰⁾ Uključuje početni kapitalni trošak fonda za razvoj kapaciteta i inovacije u iznosu od 425 milijuna GBP (uvodna izjava 43.), financijska sredstva za osnivanje i rad tijela u iznosu od 20 milijuna GBP (bilješka 31.), početni kapitalni trošak programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte u iznosu od 350 milijuna GBP (uvodna izjava 13.) i procijenjene operativne troškove RBS-a za provedbu u iznosu od 38 milijuna GBP (bilješka 36.).

⁽⁵¹⁾ Tijela UK-a procjenjuju da trajni trošak u obliku smanjene dobiti iznosi oko [...] GBP godišnje (bilješka 36.).

⁽⁵²⁾ U skladu s analizom iz odjeljka 5.2. ove Odluke.

- (99) U skladu s analizom iz odjeljka 5.1.2., u mjeri u kojoj se alternativni paket smatra državnom potporom bankama koje od njega imaju korist, takva se potpora na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a smatra spojivom kao potreban dio obveza na temelju kojeg se u ovom predmetu početne mjere potpore u korist RBS-a smatraju spojivima. Spojivost postojeće potpore RBS-u s obzirom na zamjenu obveze prodaje alternativnim paketom analizira se u odjeljku 5.2. ove Odluke.

5.2. SPOJIVOST

- (100) Iako se čini kako ažurirani alternativni paket ne uključuje novu državnu potporu RBS-u, postojeća potpora odobrena je, među ostalim, na temelju obveze prodaje podružnice Rainbow. Tijela UK-a sad traže zamjenu te obveze obvezom provedbe ažuriranog alternativnog paketa. Stoga Komisija mora ocijeniti bi li predložena zamjena utjecala na zaključak da je postojeća potpora RBS-u spojiva s unutarnjim tržištem.
- (101) Komisija u načelu može izmijeniti odluku o restrukturiranju, kao što je izmijenjena odluka o restrukturiranju, ako se izmjena temelji na novim obvezama koje se mogu smatrati istovrijednima s izvorno dostavljenim obvezama⁽⁵³⁾. U tom slučaju postojeće mjere potpore bile bi spojive na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a ako bi opća ravnoteža izvorne odluke ostala netaknuta. Kako bi se očuvala izvorna ravnoteža, zamjena obveze prodaje alternativnim paketom ne bi trebala negativno utjecati na održivost korisnika potpore, a opći skup obveza trebao bi ostati istovrijedan u pogledu podjele obveza i kompenzacijskih mjera kojima se uzimaju u obzir zahtjevi iz Komunikacije o restrukturiranju⁽⁵⁴⁾.

5.2.1. ODRŽIVOST

- (102) Komisija mora ocijeniti dovodi li se izmjenama izmijenjenih obveza u pitanje zaključak iz izmijenjene odluke o restrukturiranju u pogledu sposobnosti RBS-a da ponovno uspostavi svoju održivost bez potrebe za dodatnom državnom potporom.
- (103) U skladu s procjenom koju su dostavila tijela UK-a (vidjeti tablicu 3.) trošak alternativnog paketa nije veći od troškova nastavka prodaje podružnice Rainbow. Komisija stoga smatra da prelazak na alternativni paket ne bi znatno utjecao na održivost RBS-a.
- (104) Isto tako treba napomenuti da sama podružnica Rainbow ne posluje s gubitkom⁽⁵⁵⁾. Stoga izmjene izmijenjenih obveza kojima se RBS-u omogućuje da zadrži podružnicu Rainbow ne bi negativno utjecale na profitabilnost RBS-a.
- (105) Komisija preliminarno zaključuje da se izmjenama koje predlažu tijela UK-a ne ugrožava održivost RBS-a.
- (106) RBS od 2008. ostvaruje znatne gubitke koji se pripisuju redovnim dioničarima⁽⁵⁶⁾ i uglavnom su rezultat nakupljanja velikih jednokratnih stavki kao što su novčane kazne i nagodbe u slučajevima povrede dužnosti i zlouporaba pri prodaji određenih proizvoda u prošlosti, troškova restrukturiranja i gubitaka od sporedne imovine koji su bili veći od očekivanih. Komisija stoga mora ocijeniti je li još uvijek valjan njezin zaključak da će RBS moći ponovno uspostaviti svoju profitabilnost i održivost bez daljnje državne potpore.
- (107) Komisija napominje da je iz rezultata RBS-a za prvu polovinu 2017. vidljivo poboljšanje profitabilnosti⁽⁵⁷⁾. RBS je redovnim dioničarima prijavio operativnu dobit u iznosu od 939 milijuna GBP za prvu polovinu 2017.
- (108) Stope osnovnog kapitala dodatno su se poboljšale od 2013., dok je dobit od osnovne djelatnosti ostala pozitivna kako je opisano u uvodnoj izjavi 11. odluke o pokretanju postupka.
- (109) Komisija stoga smatra da se predloženim izmjenama ne dovodi u pitanje zaključak iz izmijenjene odluke o restrukturiranju u pogledu sposobnosti RBS-a da ponovno uspostavi svoju održivost.

⁽⁵³⁾ Uvodna izjava 65. izmijenjene odluke o restrukturiranju.

⁽⁵⁴⁾ Komunikacija Komisije o povratu održivosti i ocjeni mjera restrukturiranja financijskog sektora u trenutačnoj krizi prema pravilima o državnim potporama (SL C 195, 19.8.2009., str. 9.).

⁽⁵⁵⁾ Operativna dobit W&G-a iznosila je 345 milijuna GBP 2016., 431 milijun GBP 2015. i 467 milijuna GBP 2014. (izvor: analiza po segmentima iz godišnjih izvješća RBS-a).

⁽⁵⁶⁾ Uvodna izjava 10. odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁷⁾ <http://investors.rbs.com/~media/Files/R/RBS-IR/results-center/rbs-group-announcement-04-08-2017.pdf>

5.2.2. PODJELA OBVEZA

- (110) U izmijenjenoj odluci o restrukturiranju navedeno je da je prodaja podružnice Rainbow uzeta u obzir kao mjera kojom se ograničava narušavanje tržišnog natjecanja te da ona nije mjera podjele obveza ni mjera kojom se ograničavaju troškovi restrukturiranja⁽⁵⁸⁾. Predloženi ažurirani alternativni paket kao takav ne utječe na ocjenjivanje podjele obveza koje je Komisija prethodno provela.
- (111) Stoga dostavljene izmjene ne utječu na ocjenu podjele obveza iz odluke o restrukturiranju i izmijenjene odluke o restrukturiranju.

5.2.3. MJERE KOJIMA SE OGRANIČAVA NARUŠAVANJE TRŽIŠNOG NATJECANJA

- (112) U skladu s izmijenjenom odlukom o restrukturiranju⁽⁵⁹⁾ primarna svrha obveze prodaje podružnice Rainbow bila je ograničiti narušavanje tržišnog natjecanja do kojeg je moglo doći zbog potpore RBS-u. Konkretno, cilj obveze prodaje podružnice Rainbow bio je spriječiti da veliki iznos državne potpore koja je dodijeljena RBS-u 2008. i 2009. dovede do neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u na kojem vodeći položaj ima RBS⁽⁶⁰⁾. Kako bi se spriječilo jačanje položaja RBS-a na tom tržištu, a time i smanjenje tržišnog natjecanja na njemu, tijela UK-a preuzela su obvezu da će RBS prodati subjekt s tržišnim udjelom od 5 % na tržištu usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u⁽⁶¹⁾.
- (113) Svrha je alternativnog paketa kako je opisan u odjeljku 3.3. riješiti pitanje narušavanja tržišnog natjecanja na isti način kao obvezu prodaje podružnice Rainbow koja se njime zamjenjuje.
- (114) Komisija stoga mora ocijeniti je li ažurirani alternativni paket istovrijedan s obvezom prodaje koja će se njime zamijeniti.

5.2.3.1. *Struktura pojedinačnih mjera*

- (115) Alternativni paket sastoji se uglavnom od dviju pojedinačnih mjera. Komisija namjerava ocijeniti istovrijednost na razini pojedinačnih mjera i na razini paketa.

Fond za razvoj kapaciteta i inovacije

- (116) Komisija smatra da će se osiguravanjem financijskih sredstava iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije⁽⁶²⁾ konkurentnim subjektima za povećanje njihova kapaciteta za ponudu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima vjerojatno povećati tržišno natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima.
- (117) Na temelju primjedaba zainteresiranih strana koje je zaprimila kao rezultat odluke o pokretanju postupka Komisija smatra da se distribucijom financijskih sredstava u različitim iznosima do 120 milijuna GBP omogućuju jačanje ponuda bankovnih usluga više subjekata i osiguravanje većeg izbora na tržištu.
- (118) Interes zainteresiranih strana i zaprimljene povratne informacije o upotrebi financijskih sredstava koja mogu dobiti iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije pružaju dodatnu sigurnost da će fond za razvoj kapaciteta imati pozitivan učinak na tržišno natjecanje.
- (119) Na temelju primjedaba zaprimljenih od zainteresiranih strana iznos dodijeljenih financijskih sredstava uglavnom odgovara iznosu za koji su neke zainteresirane strane navele da im je potreban kako bi ih se potaknulo na ulaganje u kapacitete za pružanje bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima. Provest će se nadmetanje za isplate iz fondova, a većina financijskih sredstava bit će usmjerena na subjekte koji mogu najbolje uvjeriti tijelo da svojim poslovanjem potiču tržišno natjecanje. Komisija smatra da je iznos dodijeljenih financijskih sredstava iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije prikladan i da će tržišno natjecanje rezultirati većim učinkom na tržište.

⁽⁵⁸⁾ Uvodna izjava 78. izmijenjene odluke o restrukturiranju.

⁽⁵⁹⁾ Uvodna izjava 82. izmijenjene odluke o restrukturiranju.

⁽⁶⁰⁾ Uvodna izjava 238. odluke o restrukturiranju.

⁽⁶¹⁾ Uvodna izjava 29. izmijenjene odluke o restrukturiranju.

⁽⁶²⁾ Kako je opisano u uvodnim izjavama od 26. do 43. ove Odluke.

- (120) Komisija navodi da su od ukupnog iznosa od 425 milijuna GBP sredstva fonda za razvoj kapaciteta i inovacije koncentrirana oko četiriju velikih dodjela financijskih sredstava koje zajedno iznose 330 milijuna GBP. Zaista postoji velika razlika između četiriju vodećih banaka koje pružaju usluge namijenjene MSP-ovima⁽⁶³⁾ i konkurentnih subjekata s obzirom na tržišni udio. Isto tako, među konkurentnim subjektima postoji velika razlika između subjekata s uspostavljenim poslovanjem za pružanje bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i onih koji tek ulaze na tržište ili nude ograničeni broj proizvoda i često su usmjereni na najmanje MSP-ove. Svrha prodaje podružnice Rainbow bila je stvaranje banke koja pruža usluge namijenjene MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima i koja bi, čak i ako je manja od četiriju vodećih banaka koje pružaju usluge namijenjene MSP-ovima, ipak bila dovoljno velika da im može konkurirati. Usmjeravanje najvećeg dijela financijskih sredstava na mali broj konkurentnih subjekata sa snažnim postojećim kapacitetom za pružanje usluga transakcijskog računa MSP-ovima vjerojatno bi dovelo do najvećeg učinka na tržišno natjecanje i s većom sigurnošću rezultiralo znatnim jačanjem položaja jednog subjekta ili više njih. Time bi se povećala istovrijednost s učinkom koji bi imala prodaja podružnice Rainbow u usporedbi s alternativnim paketom koji bi bio usmjeren na nove sudionike na tržištu ili banke koje nude samo ograničeni broj proizvoda bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i koje su usmjerene samo na najmanje MSP-ove.
- (121) U skladu s primjedbama zaprimljenima od zainteresiranih strana za konkurentne je subjekte važno da prvo razviju dodatne kapacitete i time podupru nastojanja da se klijente W&G-a uvjeri na prelazak u okviru poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte. Komisija smatra da se osiguravanjem tromjesečnog razdoblja od dodjele bespovratnih financijskih sredstava iz fonda za razvoj kapaciteta i inovacije konkurentnim subjektima omogućavaju planiranje i provedba dodatnih ulaganja bez nepotrebnog odlaganja provedbe programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte.

Poticajni prelazak u prihvatljive subjekte

- (122) Komisija smatra da će se programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte⁽⁶⁴⁾ povećati tržišno natjecanje na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima prelaskom klijenata iz RBS-a u konkurentne subjekte. Cilj je provedbe programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte prelazak klijenata koji čine tri postotna boda tržišnog udjela RBS-a na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u UK-u (izračunano na temelju broja MSP-ova).
- (123) S obzirom na broj prenesenih MSP-ova program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte mogao bi dovesti do smanjenja tržišnog udjela RBS-a za više od tri postotna boda, ali u tom slučaju portfelj klijenata koji prijeđu sadržavao bi veći udio manjih MSP-ova. Budući da je iznos financijskih sredstava koja su dostupna za mjeru B ograničen, prelazak više klijenata nužno podrazumijeva manji prosječni iznos novčanih poticaja, što znači da bi klijenti koji prijeđu morali biti vrlo mali MSP-ovi, a to nije bio cilj prodaje podružnice Rainbow. Zaključno, pri ocjenjivanju istovrijednosti trebalo bi uzeti u obzir da će se programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte dopustiti ograničavanje prijenosa tržišnog udjela RBS-a na tri postotna boda.
- (124) U pogledu vjerojatnosti postizanja smanjenja od tri postotna boda Komisija smatra da će ponude konkurentnih subjekata morati biti dovoljno privlačne kako bi se na prelazak uvjerio maksimalan broj klijenata. Uzimajući u obzir primjedbe zaprimljene od zainteresiranih strana, iznos novčanih poticaja naveden u istraživanju koje je po nalogu RBS-a proveo Charterhouse⁽⁶⁵⁾ i veća financijska sredstva koja su dostupna za mjeru B, Komisija smatra da su one sada dovoljno velike za poticanje prelaska klijenata koji je istovrijedan s tržišnim udjelom od tri postotna boda.
- (125) Komisija smatra da su produljenje trajanja, proširenje područja poslovanja i množitelj kako je opisan u uvodnim izjavama 52. i 53. važni zaštitni mehanizmi kojima se pruža dodatna sigurnost u pogledu postizanja prijenosa tržišnog udjela RBS-a od tri postotna boda.
- (126) Komisija isto tako smatra da su transakcijski računi „ulazni” proizvod za MSP-ove, koji će u potrazi za bankovnim uslugama kao što su krediti općenito uzeti u obzir svojeg pružatelja usluga transakcijskog računa⁽⁶⁶⁾. Komisija stoga smatra da se poticajima za prijenos transakcijskih računa klijente potiče i na prijenos kredita.

⁽⁶³⁾ RBS, Lloyds Banking Group, HSBC i Barclays.

⁽⁶⁴⁾ Program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte detaljno je opisan u uvodnim izjavama od 44. do 58. ove Odluke.

⁽⁶⁵⁾ Kako je opisano u uvodnoj izjavi 82.(a) i bilješki 45.

⁽⁶⁶⁾ Kako je opisano u uvodnoj izjavi 83.(a).

- (127) Komisija smatra da bi se novčanim poticajima za kredite opisanima u uvodnoj izjavi 48. konkurentnim subjektima omogućilo da dodatno potaknu klijente koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima da osim svojih transakcijskih računa prenesu i druge proizvode. Iznosom novčanih poticaja za kredite smanjuje se i nepovoljan položaj koji su zainteresirane strane navele u pogledu primjene standardiziranog kapitalnog modela ⁽⁶⁷⁾. Komisija smatra da se time pruža veća sigurnost da je alternativni paket istovrijedan s prodajom podružnice Rainbow u okviru koje bi se ti krediti bili prenijeli potencijalnom kupcu.
- (128) Komisija isto tako napominje da će se iznosom od 75 milijuna GBP koji je predviđen kao pomoć za lakši prelazak (za pokrivanje naknada za prijevremeni raskid ugovora u pogledu prijenosa salda kredita ili drugih troškova trećih strana kao što su pravne naknade) i uslugom prijenosa tekućeg računa smanjiti prepreke prelasku klijenata u konkurentne subjekte.
- (129) Komisija isto tako smatra da se ovlastima tijela i nadzorom koje ono provodi ⁽⁶⁸⁾ osigurava mogućnost daljnje prilagodbe programa poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte tržišnim signalima nakon pokretanja programa.
- (130) Komisija ne smatra problematičnim to što se više ne predlaže ponuda besplatnog pristupa podružnicama RBS-a (kako je opisano u uvodnoj izjavi 57.) koji je bio predviđen u početnoj verziji alternativnog paketa. Postojeći konkurentni subjekti koji pružaju usluge namijenjene MSP-ovima naveli su da im takav pristup nije potreban kako bi se mogli natjecati s četirima vodećim bankama koje pružaju usluge namijenjene MSP-ovima. Upotrebljavajući financijska sredstva koja su početno bila dodijeljena (u početku besplatnom) programu pristupa podružnicama za mjere A i B, financijska sredstva alternativnog paketa učinkovitije se raspodjeljuju kako bi se postigla istovrijednost s učinkom prodaje podružnice Rainbow.
- (131) Na temelju promjena uvedenih u program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte i zaštitnih mehanizama uključenih u program te primjedaba zaprimljenih od zainteresiranih strana Komisija zaključuje da bi se programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte vrlo vjerojatno ostvario prijenos tržišnog udjela RBS-a od tri postotna boda.

5.2.3.2. *Opća istovrijednost paketa s obvezom prodaje podružnice Rainbow*

- (132) Kako je navedeno u odluci o pokretanju postupka ⁽⁶⁹⁾, istovrijednost alternativnog paketa može se ocijeniti na različite načine. S obzirom na protučinjenični scenarij učinak alternativnog paketa može se usporediti s učinkom koji bi prema očekivanjima imala prodaja podružnice Rainbow komercijalnom kupcu kad bi se provela sada („Prodaja podružnice Rainbow” u tablici 3.) ili s učinkom koji se u skladu s odlukom o restrukturiranju očekivao od prodaje podružnice Rainbow („Cilj odluke iz 2009.” u tablici 3.). S obzirom na primijenjeni pokazatelj istovrijednost se može mjeriti primjenom različitih pokazatelja, kao što su razvoj tržišnog udjela RBS-a na tržištu MSP-ova, financijski troškovi RBS-a i vrijednost prenesene imovine i obveza.
- (133) U tablici 3. prikazana je usporedba triju scenarija s obzirom na različite pokazatelje.

Tablica 3.

Usporedba triju scenarija s obzirom na različite pokazatelje

	Cilj odluke iz 2009.	Prodaja podružnice Rainbow	Ažurirani alternativni paket
Obveza u pogledu motivacije	Ograničavanje narušavanja natjecanja na tržištu MSP-ova u UK-u	Ograničavanje narušavanja natjecanja na tržištu MSP-ova u UK-u	Ograničavanje narušavanja natjecanja na tržištu MSP-ova u UK-u
RBS-ov gubitak tržišnog udjela na tržištu MSP-ova u UK-u ⁽¹⁾	5 %	[0–5] % [[5–10]]	3 % [[5–10]]
Ukupni kapitalni gubitak ⁽²⁾	[...] GBP	[...] GBP [[...] GBP]	[...] GBP [[...] GBP]

⁽⁶⁷⁾ Kako je opisano u uvodnoj izjavi 78.

⁽⁶⁸⁾ Kako je opisano u uvodnoj izjavi 51.

⁽⁶⁹⁾ Kako je opisano u uvodnim izjavama 122. i 123. odluke o pokretanju postupka.

	Cilj odluke iz 2009.	Prodaja podružnice Rainbow	Ažurirani alternativni paket
Učinak na stopu osnovnog kapitala	N.P.	[...] %	[...] %
Ukupni prijenos imovine	20 milijardi GBP	[15–25] milijardi GBP	[0–5] milijardi GBP

(¹) Brojke u zagradama za prodaju podružnice Rainbow i ažurirani alternativni paket uključuju gubitak tržišnog udjela od četvrtog tromjesečja 2011.

(²) Brojke u zagradama za prodaju podružnice Rainbow i ažurirani alternativni paket uključuju već nastale troškove u iznosu od [1–3] milijarde GBP.

- (134) Motivacija za prodaju podružnice Rainbow u odluci o restrukturiranju i izmijenjenoj odluci o restrukturiranju jest ograničavanje narušavanja tržišnog natjecanja na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima i srednjim korporativnim klijentima u UK-u. Tijela UK-a osmislila su alternativni paket kako bi ostvarila isti osnovni cilj.
- (135) Alternative se mogu usporediti primjenom učinka na tržišni udio RBS-a na tržištu MSP-ova u UK-u. U skladu s odlukom o restrukturiranju očekivalo se da će prodaja podružnice Rainbow dovesti do gubitka tržišnog udjela od 5 % kako je opisano u uvodnoj izjavi 112. Odluke o pokretanju postupka. Alternativni paket isto bi tako trebao dovesti do gubitka tržišnog udjela. On bi iznosio do 3 % ako se uzme u obzir samo program poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte. Komisija smatra da će i učinak fonda za razvoj kapaciteta i inovacije biti dovoljno znatan da se MSP-ovima omogući prelazak iz RBS-a i drugih banaka. Međutim, to je teško kvantificirati.
- (136) Kao što navode tijela UK-a (⁷⁰), razumno je uzeti u obzir činjenicu da je RBS od odluke o restrukturiranju izgubio tržišni udio na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u UK-u. Tijela UK-a uputila su na pružatelja podataka. Nažalost, on je počeo s izračunima tržišnih udjela tek od četvrtog tromjesečja 2010. Kao rezultat, ne postoji dosljedan vremenski niz kojim je obuhvaćeno razdoblje od 2008. ili 2009. do danas. U skladu s podacima koje je izračunao pružatelj usluga tržišni udio RBS-a dosegao je [25–30] % u četvrtom tromjesečju 2010. (prva podatkovna točka) na tržištu MSP-ova s prometom do 25 milijuna GBP. RBS je u skladu s tim podacima u razdoblju od četvrtog tromjesečja 2010. do četvrtog tromjesečja 2016. izgubio [3–7] % tržišnog udjela na tržištu MSP-ova s prometom do 25 milijuna GBP (⁷¹). Komisija smatra da je razboritije primijeniti gubitak tržišnog udjela od četvrtog tromjesečja 2011. ([0–5] %) nego onaj od četvrtog tromjesečja 2010. ([3–7] %) jer je u skladu s prvom podatkovnom točkom (četvrto tromjesečje 2010.) tržišni udio veći od onoga koji je u trenutku donošenja odluke o restrukturiranju dobiven iz drugih izvora i stoga se ne može isključiti da je riječ o jednokratnoj vršnoj vrijednosti koja ne odražava pravilno polazišnu točku iz razdoblja 2008.–2009. Komisija stoga smatra da je tržišni udio u tržišnom segmentu MSP-ova u UK-u koji je već izgubljen razborito procijeniti na [0–5] %.
- (137) Smanjenje tržišnog udjela RBS-a od 5 % koje se očekivalo u skladu s odlukom o restrukturiranju premašeno je ako se gubitku tržišnog udjela koji se očekuje od alternativnog paketa (do 3 % samo kao rezultat mjere B) pribroji zabilježeni gubitak tržišnog udjela od [0–5] %.
- (138) Na temelju analize iz uvodnih izjava od 122. do 131. Komisija ocjenjuje da će se alternativnim paketom vrlo vjerojatno ostvariti prijenos tržišnog udjela od 3 % u segmentu klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima.
- (139) Komisija zaključno smatra da bi se alternativnim paketom ostvario gubitak tržišnog udjela u segmentu MSP-ova predviđen 2009. u trenutku donošenja odluke o restrukturiranju.
- (140) Komisija napominje da je mjera A usmjerena na klijente koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima, ali se njome srednji korporativni klijenti ne isključuju iz ostvarivanja koristi iz alternativnog paketa. Fondom za razvoj kapaciteta i inovacije bankama će se omogućiti da poboljšaju i prošire svoje postojeće ponude poslovnih bankovnih usluga namijenjenih velikim MSP-ovima, a time i srednjim korporativnim klijentima. Na primjer, jedna je banka u svojem podnesku nakon odluke o pokretanju postupka navela da bi uložila do 25 milijuna GBP u naprednu platformu za internetsko bankarstvo za poslovne klijente kojom bi se osigurali napredni digitalni kapaciteti (uključujući kapacitete za devizni i međunarodni platni promet) za male, srednje i velike korporativne klijente. Ta je banka predvidjela i da bi joj iznos do 50 milijuna GBP za ostale planove ulaganja pomogao u rješavanju svih tržišnih segmenata.

(⁷⁰) Vidjeti uvodnu izjavu 68.

(⁷¹) Na temelju podataka društva Charterhouse Research koje su dostavila tijela UK-a (vidjeti bilješku 42.).

- (141) Komisija isto tako smatra da će se programom poticajnog prelaska u prihvatljive subjekte (uz velike novčane poticaje za velike, složenije MSP-ove) konkurentne subjekte dodatno potaknuti da poboljšaju proizvode i usluge namijenjene takvim velikim MSP-ovima. Time će povećati i svoj kapacitet za poslovanje sa srednjim korporativnim klijentima.
- (142) Komisija isto tako smatra da su bespovratna financijska sredstva i novčani poticaji u okviru mjera A i B koncentrirani oko malog broja konkurentnih subjekata sa snažnim postojećim kapacitetom za pružanje usluga transakcijskog računa MSP-ovima. Ti će se konkurentni subjekti vjerojatno pokušati natjecati i za srednje korporativne klijente.
- (143) U skladu s podacima koje je izračunao pružatelj usluga tržišni udio RBS-a dosegnuo je [30–35] % u četvrtom tromjesečju 2010. (prva podatkovna točka) na tržištu korporativnih klijenata s prometom većim od 25 milijuna GBP ⁽⁷²⁾. RBS je u skladu s tim podacima u razdoblju od četvrtog tromjesečja 2010. do drugog tromjesečja 2017. izgubio [5–10] % tržišnog udjela na tržištu MSP-ova s prometom do 25 milijuna GBP ⁽⁷³⁾. Slično kao i u pogledu tržišnog segmenta MSP-ova, Komisija smatra da je razboritije primijeniti gubitak tržišnog udjela od četvrtog tromjesečja 2011. nego onaj od četvrtog tromjesečja 2010. Komisija napominje da je zabilježeni tržišni gubitak RBS-a na tržištu korporativnih klijenata od četvrtog tromjesečja 2011. do četvrtog tromjesečja 2016. ([0–5] %) u skladu s tržišnim gubitkom na tržištu MSP-ova ([0–5] %). Zabilježeni tržišni gubitak još je veći ako se u obzir uzme tržišni gubitak od četvrtog tromjesečja 2011. do drugog tromjesečja 2017. ([5–10] %).
- (144) Komisija isto tako napominje da srednji korporativni klijenti često zahtijevaju složenije i raznovrsnije bankovne proizvode. Samo je vrlo ograničen broj konkurentnih subjekata pokazao istinski interes za te klijente ⁽⁷⁴⁾ jer većina subjekata nema kapacitet za profitabilan razvoj takvih proizvoda. Komisija isto tako smatra da je razumno u obzir uzeti primjedbe UK-a iz uvodne izjave 66. stavka (e) u kojem je navedeno da bi prodaja podružnice Rainbow imala manji i/ili nesigurniji učinak na tržišno natjecanje u segmentu srednjih korporativnih klijenata u usporedbi sa segmentom MSP-ova.
- (145) Iako je narušavanje tržišnog natjecanja teže kvantificirati zbog neizravnog učinka alternativnog paketa na segment srednjih korporativnih klijenata, Komisija smatra da će se alternativnim paketom, zajedno sa zabilježenim tržišnim gubitkom, vjerojatno ostvariti učinak na tržišno natjecanje u segmentu srednjih korporativnih klijenata koji je barem istovrijedan prodaji podružnice Rainbow. Komisija stoga zaključuje da je mjerama A i B riješeno i narušavanje tržišnog natjecanja u segmentu srednjih korporativnih klijenata.
- (146) U pogledu srednjih korporativnih klijenata i MSP-ova za usporedbu istovrijednosti prodaje podružnice Rainbow s alternativnim paketom može se primijeniti i procijenjeni ukupni kapitalni gubitak iz različitih scenarija.
- (147) Odluka o restrukturiranju nije sadržavala procjenu kapitalnog troška prodaje podružnice Rainbow. Međutim, razumno je primijeniti procjenu kapitalnog troška koji bi nastao kad bi se nastavilo s prodajom podružnice Rainbow i koji su utvrdila tijela UK-a.
- (148) RBS-ov trošak ispunjavanja obveze prodaje od 2009. iznosi [1–3] milijarde GBP ⁽⁷⁵⁾. Time je obuhvaćeno nekoliko vrsta troškova, a najveći su troškovi tehnologije za izradu posebne informatičke platforme za podružnicu Rainbow.
- (149) Izravni kapitalni gubitak ⁽⁷⁶⁾ alternativnog paketa manji je nego u slučaju nastavka prodaje podružnice Rainbow. Osim toga, ako se dodaju već postojeći troškovi RBS-a, jasno je da je alternativni paket skuplji od onoga što je implicitno predviđeno u odluci o restrukturiranju ⁽⁷⁷⁾.

⁽⁷²⁾ Komisija napominje da nisu dostupni zasebni podatci za segment srednjih korporativnih klijenata i stoga se kao pokazatelj tržišnog udjela primjenjuje tržišni udio klijenata s prometom većim od 25 milijuna GBP.

⁽⁷³⁾ Na temelju podataka društva Charterhouse Research koje su dostavila tijela UK-a.

⁽⁷⁴⁾ U okviru povratne informacije zaprimljene nakon odluke o pokretanju postupka.

⁽⁷⁵⁾ Vanjski savjetnik uskladio je iznos od [1–3] milijarde GBP sa stvarnim troškovima koji su knjiženi u okviru programa W&G-a.

⁽⁷⁶⁾ U tablici 3. naveden je ukupni izravni kapitalni gubitak različitih alternativa. U zagradama je naveden ukupni kapitalni gubitak ako se doda već postojeći trošak RBS-a u iznosu od [1–3] milijarde GBP.

⁽⁷⁷⁾ Odluka o restrukturiranju nije sadržavala procjenu kapitalnog troška prodaje podružnice Rainbow. Međutim, čini se razumnim primijeniti procjenu kapitalnog troška koji bi nastao kad bi se nastavilo s prodajom podružnice Rainbow i koji su utvrdila tijela UK-a. RBS-ov trošak ispunjavanja obveze prodaje od 2009. iznosi [1–3] milijarde GBP. Ako se uključi ukupni trošak u iznosu od [1–3] milijarde GBP, ukupni kapitalni gubitak u iznosu od [...] GBP do [...] GBP znatno premašuje kapitalni trošak u iznosu od [...] GBP koji bi proizišao iz gubitka podružnice Rainbow.

- (150) Zaključno, u slučaju primjene tog pokazatelja alternativnim paketom, kako tvrde tijela UK-a, ne smanjuju se financijske obveze RBS-a u usporedbi s onime što je predviđeno u odluci o restrukturiranju; on je zapravo znatno skuplji.
- (151) Za usporedbu različitih scenarija može se primijeniti i učinak na stopu osnovnog kapitala. Razlika između pokazatelja stope osnovnog kapitala i pokazatelja kapitalnog gubitka jest da se u slučaju prvog pokazatelja u obzir uzima smanjenje rizikom ponderirane imovine: ako dovodi do većeg smanjenja rizikom ponderirane imovine, scenarij za određeni kapitalni gubitak ima manje negativan učinak na stopu osnovnog kapitala.
- (152) Brojke koje se odnose na osnovni kapital dostavila su tijela UK-a. U tablici 3. prikazano je da alternativni paket ima znatniji učinak na osnovni kapital. Čini se da je to posljedica činjenice da on uključuje manji gubitak imovine. Stoga čak i ako je kapitalni gubitak nešto manji, njegov učinak na stopu osnovnog kapitala nešto je negativniji.
- (153) Alternativni scenariji mogu se usporediti s obzirom na ukupnu imovinu. Alternativni paket ima znatno manji učinak na ukupnu imovinu nego obveza prodaje podružnice Rainbow.
- (154) Cilj obveze prodaje podružnice Rainbow bio je prodaja održivog subjekta. Kako bi bila održiva, podružnica Rainbow trebala je imati dovoljno imovine i klijenata koji generiraju dobit kako bi snosila troškove svoje velike mreže podružnica i infrastrukture. Stoga je, uz kredite i depozite namijenjene MSP-ovima na koje je bila usmjerena mjera za povećanje tržišnog natjecanja na tržištu MSP-ova, područje poslovanja podružnice Rainbow uključivalo i velik broj kredita i depozita za građane.
- (155) Alternativnim paketom nije predviđen prijenos imovine i obveza koji se odnose na građane i druge klijente koji nisu MSP-ovi. On je usmjeren na prijenos dijela klijenata koji se koriste uslugama namijenjenima MSP-ovima zajedno s njihovom imovinom (kreditima) i obvezama (depozitima). Alternativni paket stoga je puno manji s obzirom na količinu prenesene imovine, ali se njime nastoji ostvariti sličan rezultat na tržištu bankovnih usluga namijenjenih MSP-ovima u UK-u.

5.2.3.3. *Zaključak o istovrijednosti ažuriranog alternativnog paketa*

- (156) Od datuma odluke o restrukturiranju (14. prosinca 2009.) RBS je zaista pokušao prodati podružnicu Rainbow, što dokazuju uzastopni pokrenuti postupci, znatan iznos uključenih sredstava i radna snaga koja je predana prodaji podružnice Rainbow.
- (157) Time su za RBS nastali znatni troškovi (prije svega procijenjeni troškovi pokušaja prodaje podružnice Rainbow kako je opisano u uvodnoj izvaji 148.).
- (158) Komisija napominje i da se ne čini kako se alternativnim paketom smanjuju zahtjevi prema RBS-u. Kad je riječ o troškovima, uz trošak RBS-a koji je već nastao u prošlosti, provedbom alternativnog paketa RBS-u bi se nametnulo dodatno troškovno opterećenje. Kumulativni troškovi od 2009. bili bi znatno veći od onoga što se implicitno očekivalo u odluci o restrukturiranju.
- (159) Alternativni paket, u kombinaciji s gubitkom tržišnih udjela, rezultirat će ukupnim smanjenjem tržišnog udjela RBS-a na tržištu MSP-ova koje je barem istovrijedno s onim što je predviđeno u odluci o restrukturiranju. Time bi se zabrinutost da RBS veliki dio potpore iz 2008.–2009. upotrebljava za konsolidaciju ili povećanje svojeg tržišnog udjela na već koncentriranom tržištu MSP-ova ublažila u jednakoj mjeri kao i u slučaju prodaje podružnice Rainbow da je provedena kako je predviđeno u odluci o restrukturiranju.
- (160) Komisija stoga smatra da je za ostvarivanje predviđenog učinka na tržišno natjecanje alternativni paket istovrijedan s prodajom podružnice Rainbow.
- (161) Komisija napominje i da je RBS ispunio sve obveze i izmijenjene obveze (osim prodaje podružnice Rainbow) iz odluke o restrukturiranju i izmijenjene odluke o restrukturiranju. Stoga se dostavljena zamjena jedne obveze prodaje odvija u okviru pravilne provedbe preostalog dijela plana restrukturiranja.

6. ZAKLJUČAK

- (162) Na temelju prethodne ocjene otklonjene su sumnje koje je Komisija izrazila u odluci o pokretanju postupka u pogledu istovrijednosti alternativnog paketa. Izmjena obveza nema utjecaja na zaključak iz odluke o restrukturiranju i izmijenjene odluke o restrukturiranju te bi stoga trebalo utvrditi da je državna potpora RBS-u spojiva s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavka 3. točke (b) UFEU-a.

(163) Komisija nadalje zaključuje da bi trebalo utvrditi da je potencijalna državna potpora korisnicima alternativnog paketa spojiva kao potreban dio obveza na temelju kojeg se utvrđuje da su mjere potpore u korist RBS-a spojive,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Zamjena obveze prodaje podružnice Rainbow alternativnim paketom koju je Ujedinjena Kraljevina dostavila u pogledu RBS-a spojiva je s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (b) Ugovora. Stoga se odobrava zamjena obveze prodaje podružnice Rainbow alternativnim paketom.

Članak 2.

Potencijalna državna potpora korisnicima alternativnog paketa spojiva je s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (b) Ugovora.

Članak 3.

Ova je Odluka upućena Ujedinjenoj Kraljevini Velike Britanije i Sjeverne Irske.

Sastavljeno u Bruxellesu 18. rujna 2017.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-0596 (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR